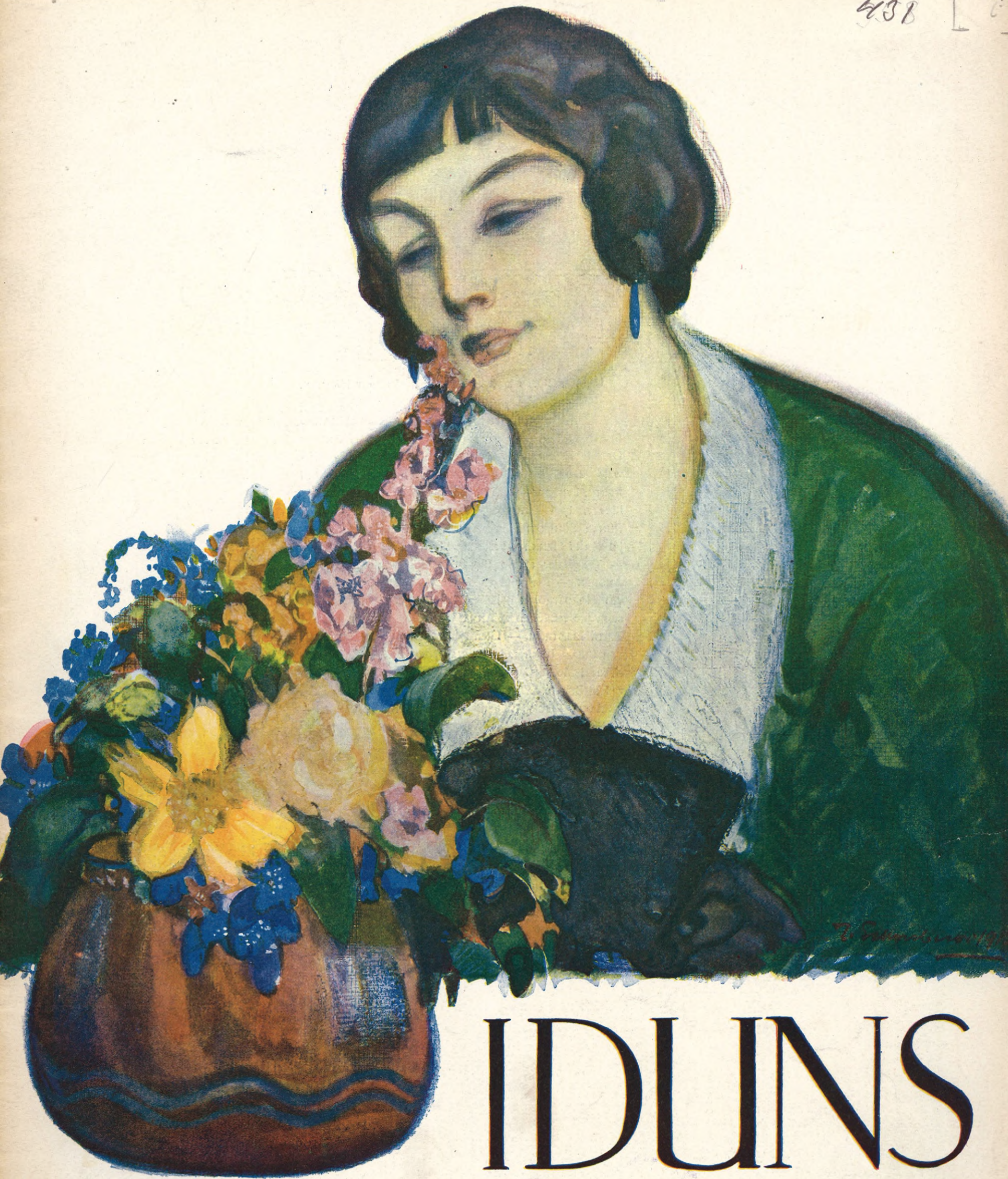

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

438

IDUNS

JULNUMMÉR 1915

SONDAGEN DEN 19 DECEMBER 1915.

PRIS: 1 KRONA.

N:R 51 (1510) A. 28:DE ARG. UPPLAGA A.

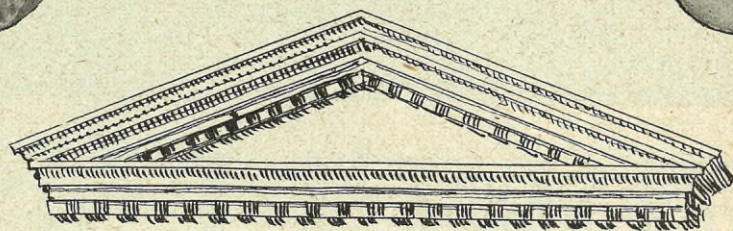
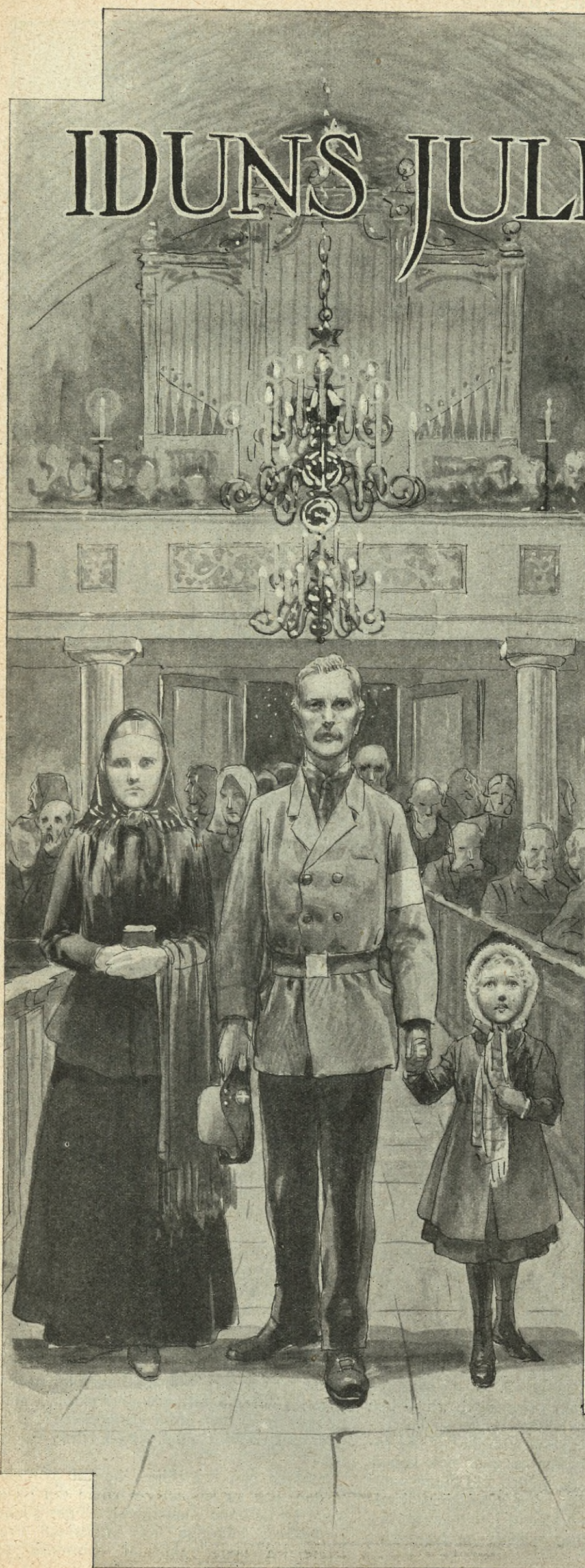
INNEHÅLL:

JULMORGON i landskyrkan. Dikt af ERNST HÖGMAN.
Illustrerad af VICTOR ANDRÉN. — Jökelisen. En saga
från fjällen! af JOHAN NORDLING. Illustrerad af EDVARD
BERGGREN. — Vandraren i Pompeji. Dikt af ANDERS
ÖSTERLING. Illustrerad af HARALD SJÖVALL. — På Vier-
waldstättersjön. Skiss af ERIK FAHLMAN. Illustrerad af
BERTIL LYBECK. — Trädgården. Skiss af SIGFRID SIWERTZ.
Illustrerad af EDVARD BERGGREN. — Vägarna. Skiss af
RUNAR SCHILDT. Illustrerad af BRITA ELLSTRÖM. — En
julsaga af HENNING BERGER. Illustrerad af YNGVE BERG.
— Tre dikter af BO BERGMAN. Illustrerade af VICTOR
ANDRÉN. — Förlofningen i Mönsterhamn. Skiss af LUD-
VIG NORDSTRÖM. Illustrerad af BERTIL LYBECK. — Det
stora profvet. Skiss af ANNA WAHLENBERG. Illustrerad af
BRITA ELLSTRÖM. — Liten syster. Dikt af FREDRIK VET-
TERLUND. Illustrerad af EINAR NERMAN. — Sankt Fran-
siskus i Monte Carlo. Skiss af FRANK HELLER. Illustre-
rad af BERTIL LYBECK. — När artister koka julgröt. Skiss
af MARIA RIECK-MÜLLER. Illustrerad af ERIK LANGE. —
I blått och guld. Dikt af GUSTAF ULLMAN. — Omslags-
bilden af TORSTEN SCHONBERG. Redaktör: ERNST HÖGMAN.

Klichéerna från GENERALSTABENS LITOGRAFISKA ANSTALT.
Papperet från KLIPPANS PAPPERSBRUK.
Tryckt hos WILHELMSSONS BOKTRYCKERI A.-B.

IDUNS JULNUMMER 1915

Julmorgon i landskyrkan.

FAR OCH MOR OCH LITEN ELSA
skrida fram på kyrkogången,
under låga tempelhvalfven
simmar helga ottesången.
Hundraårig orgel spelar
till den svenska julens ära,
och dess rytmer låta ana,
att en himmel ligger nära.

Men de dofva mollackorden
varsla ock om hot och fara.
Mor och far de bedja stilla:
"Gud, vårt fosterland bevara! —
Icke hafva vi förtjänat
fredens hugnad mer än andra,
men inför den värld, som brinner,
lära oss Dina vägar vandra."

Landstormsmannens knäppta händer
lyfta bönen upp till Herran,
och den bönen innesluter
äfvén dem, som blöda fjärran.
Sist han ber för Elsa-barnet:
"När en kvinna hon är vorden,
må hon då ett släkte fostra,
som i frid behärskar jorden!"

ERNST HÖGMAN.

JÖKELISEN

EN SAGA FRÅN FJÄLLEN AF JOHAN NORDLING

I.

NILS HÄRJE VAR AF KOLLEGERNA vid läroverket allmänt hållen för en konstig kropp, en oförfädd tungus och enslöring, som aldrig släppte någon in på sig, och som ingen rätt kunde begripa sig på. Ensam kom han och gick till och från lektionerna, och när någon tilltalade honom, svarade han kort och afböjande. En gång hade man verkligen frugat honom med sig ut på den lilla kamratfesten efter examenskollegiet, men han satt där butter och tyslåtten, och medan de andra glammade och drogo alla terminens klasshistorier till punschglaset och cigarrerna, var hans underligt ljusblå och svala blick långt borta, som såge han genom rökhvirflarna in i en annan värld. Det kändes riktigt som en lättnad, när han snart bröt upp, och man gjorde sedan aldrig om försöket. Bäst att låta honom gå där för sig själf och tjura!

Ingen kunde dock förneka, att han var en grann karl att se på med sin axelbreda jättestalt och det blonda helskägget, som föll likt en solflamma ned öfver bröstet. När han från sin ensliga ungarbostad uppe på Söder gjorde de dagliga långpromenaderna till läroverket på Norr, var det mer än en monokel, som afundsamt mätte honom, och mångt förstulet blomsterkast från spelande unga kvinnoögon ströddes till obeaktad hyllning i hans väg.

En kategori medmänniskor fanns det dock, som förstod honom, och det var hans pojkar i klassen. För dem var "Härjar-Nisse" inbegreppet af alla manliga ideal, alla drömde de i hemlighet om att en gång få stoltsera i lika sida och solglänsande vikingaskägg eller att kunna göra honom kraftprovet efter, då han en dag liksom i tankspridd leksamhet balanserade det tunga kartstället på rakt utsträckt arm utan en skälfnig i den breda handloven. Och hans lektioner voro hela veckans högtidsstunder. Som han då kunde berätta och åskådliggöra, så att läxans torra fakta

blefvo till lefvande kött och blod, de knappa notiserna i historieboken till väldiga rundmålningar af folkåg och drabbningar, af nederlag och segrar. Lysande hängde deras ögon vid hans läppar, i andlös spänning att ej förlora ett ord.

Men bäst af allt voro dock geografitimarne, särskildt när talet föll på fjällvärlden eller den arktiska naturens storhet och makt. Då kunde han helt förgäta både tid och rum, och medan han i inspirerade bilder ryckte de lyssnande med sig öfver de ändlösa snövidderna, öfver glaciärernas isbryggor upp mot högkammarnas fjärrsyner, började till sist äfven hans egna svala blickar att värmas och flamma, och öfver den hvita pannan tänades ett återsken af alpplödens rosiga ljus.

Nu visste man ju också, att när han talade om dessa ting, var det som när en son talar om sin döda mor eller en älskare om sin förlorade brud. Själf en fjällens son, hade han omsider, redan då en vuxen man, af en outsläcktlig kunskapsörst drivits ned bland de jämstrukna små människorna i det jämstrukna låglandet. Några år af försakelser och järnfliit hade bragt honom den akademiska lagern, och så en dag, utan att han rätt visste, hur det gått till, fann han sig inpassad som kugge i den stora samhällsfabrikens maskineri för framställande af normalmogna ämbetsmannamen. Inklämd mellan husraderna, som hvar han vände sig stängde för hans blick, halfkväf af det unkna skoldammet, som lade sig på lungorna för hvarje andedrag, hade han vänjt sig att se och dock icke se, att uppehålla lifvet och dock icke lefva. De enda rekreatiionsstunderna voro lektionerna med hans pojkar — de skulle han numera ändå inte kunna undvara — och så sommaren, den härliga långa sommarferien! Då drog Nils Härje upp till byn vid foten af Härjefjället, som en gång sett honom födas, och sedan allt vidare, allt högre upp i fjällregionerna, där den svartgröna jökelsen brinner som en häxeld i solglansen, och där hvarje andedrag rymmer en oändlighet af lust.

II.

Ären gingo, människor och idéer skiftade, men Nils Härje gick sina gamla enslingsvägar och förblef sig lik. En och annan silfverstrimma hade väl redan nu, vid gränsen till fyrtiotalet, mängts in i vikingaskägget, och den ljusblå blicken hade fått en nyans af isigt afvärjande skärpa. Men gestalten var alljämt lika spänstigt reslig, och det stolta hufvudet bars med samma kungliga oberördhet öfver de breda skuldrorna.

Då begaf det sig en höst att där kom en ung lärare till läroverket, en liten blek och förläst naturvetare med en gossaktigt vek blick bakom de skarpslipade glasögonen. Hans namn var Erik Bergstadius, och han var Norrlandspojke liksom Härje, dock från en annan frakt nere vid kusten. Redan vid första sammanträffandet kände Härje, till sin egen ironiska förundran, en viss obestämbart sympati för den tafatte nykomlingen, om hvilken de öfriga kollegerna endast togo ringa notis. Något dylikt hade han aldrig varit med om förr, liksom en känsla af ömmande beskyddarskap, som värmdes smält i bröstet. Något af hvad en stor, groflemmad Newfoundlandshund väl kan tänkas förnimma för en spinkig liten tax, filosoferade Härje för sig själf.

Emellertid utvecklade sig förhållandet från de första likgilligt bytta fraserna snart nog därefter, att Härje och Bergstadius började en smula sällskapa — de bodde nu också bägge på Söder och hade nästan samma skolväg — och en ruslig novemberkväll, när höststormen nerifrån Strömmen likt en okynnig gatpojke hojtade och hvisslade omkring rutorna i Härjes hörndublett på Katarinakrönet, sutto de midt emot hvarandra i lampskenet vid ett godt glas rhenvin i hans bokuppfyllda arbetsrum.

Härnäst blef det Härjes tur att gengälda visiten, och så småningom växte det till en vana för de båda vännerna att ett par gånger i veckan tillbringa en affonstund med hvarandra under stillsamt samspråk om

dagens händelser och minnena från hembygden.

Allra trifsammast fann Nils det i Eriks lilla ungarlsvåning, den han delade med sin syster Valborg, en täck och smillysten brunett, som om dagarna skötte sin skrifmaskin på försäkringskontoret, om affnarna det gemensamma syskonhemmet. Liket en beställsam ung husmor rörde hon sig så tyst och lätt mellan de båda herrarna, passade på lamp-lågan och toddyvattnet, lyssnade ibland någon minut till deras samspråk, fällde ett lustigt inpass och försvann igen till sina hushållsorsorger. Men kvar i rummet dröjde en strimma doft liksom från en bukett violer, den man plötsligt möter midt i gatukvalmet.

Det blef jul, och det blef nyår och en ny termin, ljogget föregångare lik. Dock kanske icke alldeles lik. Husraderna och människorna voro nog desamma, lika gråa och upplinjerade som af evighet, skolarbetet gick också i sina reglementerade banor, men nu hade han ju vännen och de små aftonsamkvämen och så... ja, den där doften som af någon vårlig blomning, det var underligt hur den följde honom hvar han gick! Nu började det äfven ljusna smått mot den så kallade våren i stenöknen, dagarna längdes, och man kunde snart äta sin middag utan både gas och fotogen.

Då skedde det stora undret. Liksom den bottenfrusna jökelen, efter långa år af dödsstel ro ofvan den eviga vintergränsen, dock slutligen af sin egen massas tryck när ned till dalen och en brusande försommardag, befruktande, vild och yr, löses i skum och slänk kring knopp och blom — så kom nu ock omsider den sena lidelsen till Nils Härjes hjärta med en naturkatastrofs plötslighet och omotståndlighet, brytande alla dammar, rifvande alla bryggor, fyllande all världen omkring honom med ett svall af toner och ljus.

Själva händelseförloppet var nog så hvardagligt. En aprilkväll, när han kom på sitt vanliga besök till sina vänner, fann han Valborg ensam hemma, såsom väl också händt förr någon gång, när Erik tillfälligtvis förse-nats. Hvarför de enkla vänliga orden, den ljusnadt leende blicken, hvarmed hon hälsade honom, just i den minuten skulle befinnas gömma en så explosiv kraft, kunde han själf aldrig förklara för sig — eller var det för den skälningen på hennes hand, när hon hjälpte honom af med kragsskyddaren, som han glömt lämna i tamburen, och oförvarandes kom att

snudda vid hans kind! Nog af, i nästa ögonblick låg hon sluten i hans famn under en eldskur af kyssar, som bräddade hela hennes varelse med en hettande ljuf mattighet. Och den gode Erik, som i samma nu stod i salsdörren, hade endast att lyckönska, och det gjorde han också af uppriktigaste hjärta, när han bara väl hunnit torka sina immiga glasögon och någon smula hämta sig efter sin konfysa mammasgossöfverraskning.

Sällan hade någon världskakande depesch ur telegramspalterna väckt större sensation än nyheten om Nils Härjes förlofning, när den en vacker morgon någon vecka senare som en löpeld spreds genom Norra läroverkets kollegierum och klasskorridorer. Men där

som en enda tidlös solskensdag. Under en rund månads lopp gick solen bokstafligen icke ned öfver deras lycka, och det var endast motvilligt som de förmådde sig att öftra några korta timmar åt sömnen för att hämta nya krafter till nya upplevelser och äfventyr. Allt, allt, som han ända sedan barnåren lärt sig hålla af och gjort till ett med sitt väsen, skulle han nu också delge henne; hela sitt vida stolta högfjällsrike skulle han lägga för den älskades fot. Och hennes outsläckliga infresse, hennes ungdomsfriska glädthet och kvinnliga hängifvenhet blefvo honom en beständigt sprudlande läkekälla, ur hvilken han aldrig tröttnade att förfriska sina läppar och sin själ.

Midt i den klara klumpen låg en blomma infrusen.

gick han ju själf bekräftande midt ibland dem, en helt förvandlad människa, meddelsam, nyter och strålände.

Jo, det ägde nog sin riktighet!

Och när bröllopet skulle stå?

Ingen tid att förlora för en gammal syndare som ändligen omvänt sig, och en bra slant till bosättningen hade han också undansparad från de långa ensittaråren. Så snart terminsafslutningen var öfverstökad alltså, ämnade de låta viga sig i allan enkelhet i det lilla kapellet på Ersahöjden, och sedan... ja, sedan skulle han föra sin unga brud med sig upp på Härjefjället och visa henne all världens härlighet.

III.

Nils Härje och hans hustru tillbringade en oförliknelig smekmånad i den lilla byn vid foten af fjället, och de långa alstringsjudande högsommarveckorna flögo fram

Allt från första stunden blef den muntra unga frun en utkorad favorit hos de vänliga byinvånarna, bland hvilka "deras doktor" ständigt hälsats som välsedd like vid sina årliga besök. Men länge blefvo de icke stationära nere i dalen. Sedan han fört henne omkring i de närmaste omgifningarna, gjort henne förtrogen med hvarje buske, träd och sten, sträckte de utflykterna allt längre och högre. De följde mittals älfvens lopp genom dalgången eller gjorde dagslånga turer uppåt fjället, där synranden vidgades för hvarje steg, så att man tyckte sig se in i den ena himmelen bakom den andra, allt efter som förlåten rännade. Eller också rustade man sig med matsäck i näfverkonten och drog i väg bort till lapplägret, där man öfvernattade i någon kåta och delade det torra renköttet och saltade kaffet med

det gästvänliga vandringsfolket.

Dock härligast af allt var jökeln på Härjefjället!

Redan dagen efter sin ankomst hade Valborg mottagit den första hälsningen från dess afskiljda värld, om hvilken hon hört Nils så ofta och så besjäladt tala. De stodo vid Skredet strax ofvan sista gården i byn, ett tvärbrant klippstup, ur hvars ena sida den grumliga jökelforsen tumlade som ur ett svart gapande sår, medan högfjällsisens yttersta förpost mot dalen på klippranden högt öfver deras hufvuden gnistrade i solskenet. Men det gällde att ta sig väl tillvara och ej bli för närgången, ty rätt som det var kunde ett väldigt isblock komma dansande utför stupet och med buller och brak splittras bland stenarna vid dess fot.

Och se — just i samma ögonblick hände det! Det dånade plötsligt till, ett långt mullrande eko svarade från fjället, och Valborg

tryckte sig ovillkorligen fastare till sin följeslagares arm. I ett regn af isflisor och vattenstänk rullade ett stycke, stort som en knuten näfve, ända fram till deras fötter, och när Nils böjde sig ned och tog upp det, låg midt i den klara klumpen en blomma infrusen, en välbehållen lifen isranunkel, ännu med lifvets röda färg på sina blad.

"Ja, sådana presenter kan jökeln skicka en," skratade han, "och det här var tydligen en artighet åt dig."

Och han skildrade, hur den lilla blomman helt visst legat infrusen i kanske tio, kanske tjugu, trettio år, innan den af jökeln oändligt sakta glidning från sin växtplats långt ofvan snögränsen hunnit förflyttas ned till dalbottnen. Det hade till och med hänt, att

man funnit en fågelkropp i ett af skredets brottstycken, en snösparf med hela fjäderkruden putsad och fin, som om det lilla hjärtat nyss upphört att picka.

Valborg lyssnade vidögd som till de underbaraste sagor, och sedan hon försiktigt lossat och med sin varma andedräkt frigjort den lilla blomman, gömde hon den vid sin barn.

Ja, härligast af allt var jökeln, och den dag, då Nils ansåg henne tränad nog för ett första besök däruppe, skulle hon aldrig kunna glömma! Utrustade med stafvar, isyx och rep bröto de upp i tidigaste morgonväkten och efter timmar af mödosam stigning längs fjällväggarna, där först den yfviga furuskogen, därefter det glesa björket och till sist själfva det magra ripiset och krypsalixen blefvo efter dem, stodo de solbländade och luftfusa vid det milsvida ishafvets rand.

Nej, något sådant hade Valborg dock aldrig kunnat drömma sig — denna stelnade ocean af svartgrön is, brinnande med en nästan hemsk glans från miljoner facetterade böljor och med moränernas svarta sicksacklinjer som fradgekammar öfver sin yta. Var nu hela den strålände synkretsen rundt om dem — de snöhöljda fjällryggarna, öfver hvilka sommarskyarna gledolikt jätte-stora fjärlar, de skuggrika dalvindlingarna, som tecknade sig likt hudveck mellan jordens mäktiga bröst — var nu allt detta "hennes rike", då var sannerligen Härjefjällsjökeln dess tronsal, från hvilken hon ville sträcka sin spira öfver all världen, snuddande vid själfva solens kant.

Men nu först började den vågsammaste delen af äfventyret, vandringen öfver själfva jökelsen, och Nils förmanade henne till den

I dess bark skar han in deras namn och dagens datum.

största försiktighet, medan han fäste förarrepet vid sitt bälte och därefter i en fast slinga kring sin hustrus lif. Allt gick dock bra, sedan man vänjt sig att rätta balansera på den skrofliga iskorpan, pröfvande känna sig för med stafven och noga se upp för de meterbreda rämnorna, som plötsligt kunde öppna sig lått framför foten med lodräta afgrunder ned till jordens mörkaste innandömen.

När Valborg efter den färden sent om kvällen åter nådde härbärgat i byn, kände hon sig trött som aldrig förr i sitt lif, men det var en trötthet af betagande lufthet. Ovillkorligen måste hon tänka på den första maktsjälände kyssen från Nils Härjes läppar, och hennes hjärta vidgades af stolhet, att nu, nu först var hon helt och hållet hans!

IV.

Så skred sommaren fram, utan att de gäfvos akt på dess flykt, utan en tanke ägnad åt morgondagen och hvad därefter skulle följa. Nuet var det enda och allt, hvarje ögonblick rymde en evighet att tömmas.

I själfva julmognaden kom Erik på besök, och naturligtvis var det kärt att få ta emot den präktige pojken, visa honom omkring till alla deras sällhets skådeplatser. Men icke dess mindre beslogo de sig båda med en känsla af hemlig tillfredsställelse, när han åter lämnade dem. Aldrig förnummo de lifvets fullhet starkare, än när de voro ensamma, de två allena.

En gång måste dock uppvaknandet komma, och det var en tidigt skymmande, regnlung och blåsig afton i slutet af augusti, som det med ens blef klart för dem, att hösten

stod för dörren, och att den krassa verkligheten kräde dem åter i gestalt af tegelstensmurar och katederplugg.

Dock innan dess hade man ännu ett par härliga frihetsdar framför sig, och hur skulle de väl värdigare kunna användas än till ett afskedsbesök uppe vid jökeln på Härjefjället. Bara nu vädrets makter ville vara nådiga! Litet blåst och regndusk fäste man sig ringa vid, så härdad som man nu var efter hela sommarens friluftslif, men nog ville man ännu en gång se jökelisens häxeld gnistra i solbranden och följa skuggornas breda vingslag öfver fjälltinnarne.

Morgonen lofvade inte illa. Höstligt och kyligt var det visserligen i luften, och olustiga molnbankar staplades i västkanten, men solen lyste slantgrannt

öfver dalen och utsöfda, glada och sjungande drogo de i väg.

Det blef en hänförande förmiddag. Nils var uppspelt som en pojke; det var som om kraftkällorna i hans stora starka lekamen svämmade öfver alla bräddar och stundtals icke visste, hur de skulle finna utlopp. Rätt som de gingo där, tog han sin hustru i famnen, hissade henne högt i vädret och bar henne långa stycken på sina armar öfver rot och sten. Och alla utsiktspunkter, som de skulle ta farväl af, alla mossiga lägerbäddar, som de skulle affacka...

Längst uppe vid trädgränsen stod en ensam marig björk, en pionjär, som trängt sig ett helt hundratal meter högre än någon af sina bröder, och i dess bark skar han in deras namn och dagens datum. Man måste väl lämna sitt visilkort, så man var igenkänd, när man kom åter nästa vår.

Matsäcksmålet intogs på jökeltorget, det plana stenblocket på sin fot af is, och man må tro att smörgåsarna och äggen smakade gudagodt till en dryck af källklart vatten ur närmaste räppil. Därpå satte man sig i godt lä bakom moränröset, Nils Härje med sin hustrus hand i sin.

Och så började han tala, först stilla och afmått, efter hand allt ifrigare och mera lidelsefullt. Han kände ett behof som aldrig förr att öppna sitt hjärta, att vända ut och in på alla dess gömslen, tömma deras innehåll på godt och ondt i sin hustrus sköte. Han skildrade sina ensamma drömmuppfyllda barnår, sin ungdoms försakelser och kamp, sin mandoms stelnade afskiljdhet och kyla. Allt högre hade jökelsen tornats inom honom, allt ödsligare hade det bottenfrusit på djupen. Dock slutligen en dag, en välsignad

vårens dag, hade dalen öppnat sig, befrielsen, lifvet. Och dalen — det var hon; hon var det, som kom med kärleken och lifvet. Därför måste han tacka henne — nej, aldrig kunde han tacka henne! — men säga henne det just i denna stund, just på denna plats, som var hans väsens vagga, innan de vände åter till människorna och hvardagen...

Valborg rör icke sin hand i hans, som borttagen sitter hon med stillnad blick, men o, hur det snyftar och jublar i hennes bröst, hon vill aldrig, aldrig vakna efter detta! Hon märker icke ens, när han slutar tala; redan har det varit tyst en lång minut...

Då springer Nils Härje upp i ett enda språng.

"Jökeldimman!" ropar han och skärper sin blick, så att vecket mellan ögonen står skarpt som ett knifärr.

Nu ser också Valborg på en gång, att det blifvit så underligt omkring dem, medan han talat. Luften har liksom förlorat sitt ljus; det är icke skymning, det är ju ännu hög dag, men någonting bäddas öfver hennes ögon, tunn, tunn vadd, och det klibbar fuktigt öfver kinder och panna.

"Skynda dig för Guds skull," säger han och griper hårdt om hennes hand, "vi måste hinna fram till fjällstigen, innan det tjocknar för mycket. Och repet, som vi inte tog med! Aldrig bör man då göra sig för säker. Men var inte rädd, min älskade, vi klarar det nog. Jag har varit med förut. Håll mig bara fast — så! — riktigt fast i handen."

Nu vidtar en halsbrytande stormmarsch öfver det slippriga isfältet. Att springa är ogörligt, för hvar tredje steg slöter foten på en spricka eller en skroflighet, men Nils Härje drar sin hustru med sig så fort benen förmå bära honom, håller henne uppe, när hon vill slinta, medan han med stafven i den andra handen trefvar sig för genom dimböljorna. För hvarje minut fätnar synkretsen,

Valborg urskiljer nu mannen vid sin sida endast som en skuggfigur, jättelikt förstörd och överklig. Men rädd är hon ej, åh, visst inte — hon håller ju hans hand! Hvad sedan mer!

Allt fuktigare och isigare sveper tjockan om huden likt våtkalla bindlar, fast kinderna under dem helta af eld. Det är nog litet svårt att andas också i längden, med den jagande farten och den kväljande tunga luften. Det börjar svartna och slå gnistor om hvarannat under Valborgs ögonlock; hjärtat bultar, som ville det springa i skärfvor. Men framåt, framåt bara! Hon föres ju vid hans hand, och han reder det nog. —

Icke ett ljud gick öfver hennes läppar, när det skedde. Jökeldimman öppnade sig på hennes sida, knappast meterbred, men tvärbarrant stupande ned mot isöknens innandömen. En slintning, och hennes hand glider ur hans; den har blifvit så liten, nästan vissnad. Ett doft fall — och så andlös tystnad...

"Valborg... Hvar blir du af... Valborg, Valborg..." rosslar det ur Nils Härjes bröst. Den själlösa dimman slukar hans ord.

Han lägger sig ned på sina knän, släpar sig rundt i en vid omkrets, undersöker hvarje tumbredd terräng med fingrarna och stafven.

Först långsamt står det klart för honom, hvad som händt.

Då ger han upp ett skri lik ett dödsskjulet djur, kastar sig framstupa öfver jökelsen och klöser sina naglar till blods mot dess skrofliga yta.

V.

När Nils Härje i midten af september kom åter till staden och skolan, hade den eviga vintern på nytt tagit honom i sitt våld. Alla kände genom tidningarna till den förskräck-

liga upplösningen af hans korta äktenskapslycka, och han möttes af det uppriktigaste deltagande. Men man fick endast ett kärft, oartikuleradt mummel till svar på sina hjärtliga ord, stöttes tillbaka af en blick, som både kylde och verkade beklämmande, isigt hård, men på samma gång hopplöst brusten. Det fanns ingen hjälp — det var bara ett att göra, att lämna honom åt sig själf!

Icke ens för Erik lyckades det att återknyta den gamla förtroligheten. Han gjorde flere välmenta försök, men när han märkte, att hans blotta närvaro plågade vännen, ja, att denne uppenbarligen gjorde allt för att undvika honom, drog äfven han sig missmodigt tillbaka till sitt nu så ensamma och dystera hem.

Sina lektioner skötte Nils Härje till en början med nit och regelbundenhet, om det än endast var ett mått återsken kvar af den forna glansen öfver hans framställningskonst. Så småningom började dock äfven punktligheten att brista, det hände mer än en gång, att han kom försenad till sina timmar, med en upprifven, förvirrad uppsyn. Och då rektor slutligen — en morgon när han mer än en halftimme öfver tiden och med de tydligaste spår af ett ännu icke öfvervunnet rus kom störtande uppför trapporna — måste ge honom en vänlig föreställning, vände han utan ett ord sin förman ryggen och gick direkt hem att skriva sin afskedsansökan.

Inom skolans murar syntes han efter den dagen aldrig mer, men tillfälliga besökare af stadens smårestauranger hade vid olika lider af dygnet iakttagit honom, ensam inkruken med whiskybuteljen i något fredadt hörn, med oordnad skägg och hår och glanslöst stirrande blickar.

En dag var han dock försvunnen äfven från dessa storstadslifvets skumma bakgårdar, och snart var där ingen mer, som tänkte på eller talade om Nils Härje.

"Skynda dig för Guds skull", säger han och griper hårdt hennes hand.

VI.

I den lilla byn vid foten af Härjefjället går en ensam gammal man. Den resliga gestalten är lutad och årtlyngd, hufvudet bäres nedböjdt mot det isgrå skägget, som breder sig öfver bröstet, blicken för det mesta sänkt mot jorden. Men när han någon gång lyfter den för att med en stum nick besvara en mötandes vänliga hälsning, har den ett uttryck af inåtvänd själsfrånvaro.

Så har "doktor" nu rört sig ibland dem, dag efter dag, vinter och sommar, i snart tjugu långa år. Under alla årstider, i alla väder gör han dagliga promenader i omnejden, längs dalgången eller, så ofta vägarne äro framkomliga, uppåt fjället och jökeln. Sommarliden kan han vara borta flere dygn i sträck, men han kommer alltid tillbaka till sin lilla kammare i sista gården nedanför Skredet, där den gamla husmodern lagar hans enkla kost och ägnar honom en nödtorflig tillsyn.

När våren kommer och jökelforsen vältrar som mest slammig och brusande ur berg-

En afton i sollutningen kommer Nils Härje längs vägen från dalen vandrande genom bygatan. Han är trött och mer än vanligt lutad, tungt stöder han på kryckkäppen i sin hand. Fjällvårens luft är ett förrådskt och mattande vin för dem, som åren tynga; endast de unga och lyckliga bär det på örvingar.

Föga ser han sig om, där han går fram med sänkt blick, men så småningom snarare känner än iakttar han, att det i kväll är så underligt tyst och stilla, gårdarna på ömse sidor om vägen ligga tomma och öfvergifna i det sneda aftonljuset, inga ansikten skymta bakom fönsterrutorna. Men här och hvar står en dörr uppslängd på vid gafvel, som om man hufvudstupa sprungit från allt hvad man haft under händer.

När han hinner fram till sista gården, är där också öde, men nu hör han mumlet från jökelforsen, blandadt med rop och gny från upprörda människostämmor, och han ser män, kvinnor och barn springa i backen upp mot Skredet. Det är tydligt att något står på,

ket, man urskiljer tydligt alla kroppens linjer genom det isgröna höljet, men från själfva ansiktet har beläckningen fallit likt en mask, det ligger helt afslöjadt i dagsljuset. Och det är Valborgs ansikte, det är hans älskades ansikte, jungfruligt lefvande och ungt och med en lätt rodnad öfver de späda kinderna. De bruna hårslingorna falla ned under sportmössan, ögonlocken äro slutna, men omkring munnen hvilar ett drag af nästan leende ro.

Så återser den åldrade Nils Härje i dagarnas fullbordan sin mandoms evigt unga brud, snyftande sjunker han ned vid hennes sida, stryker hennes panna och kinder med skälfvande händer. Men djupt inne i hans inre lossnar det som af järnhårda band, och där brusar en sång, som öfverröstar forsens dån och uppfyller all rymden:

Välsignad vare jökelsen; den nedslår och förfrysar, men den uppehåller ock och bevarar; den är en sträng och fordrande härskare, men den är ock en mild och frikostig gifvare. Välsignad vare jökelsen!

Han tog stigen upp mot fjället och jökeln.

väggens svarta sår, går han dock aldrig längre vägar bort från platsen än att han ett par gånger dagligen kan vända åter till stupet, på hvars krön den gröna isbarrikaden gnistrar i solbranden. De gamla veta berättas, att där sände Härjefjällsjökeln en gång sin första hälsning till hans nytagna brud med en blodröd blomma, infrusen i isen. Och barnen, som ofta hört sagan om hennes korta sommarlif och hemska bråddöd förtäljas i spiselskenet om vinterkvällarna, blicka med skyggt undrande ögon efter den hvitkägigige enslingen, där han styr sina steg mot Skredet.

Nu är det åter en vår efter en vinter med snöstorm, mörker och köld, sådan man icke upplevat dess like i mannaminne. Jökelforsen ryter likt ett vilddjur i språnget ur sin trånga fängelseport, men solen möter den med tusen blixtrande lansar, och snart är den kufvad och splittrad till vanmäktigt skum mellan stenbäddarna. Isvallen på klippkrönet fornar sig fästningslikt mot himmelsranden.

något märkligt och oalldagligt. Kanske har Skredet slungat ned sin tribut från Härjefjällsjökeln... men det har man ju varit med om så många gånger förut!

I en lätt packad klunga nedanför klippstupet står byfolket samladt, ifriga röster tala och hviska, händer lyftas och peka. När man nalkas, blir det med ens helt tyst, leden öppnas som på ett gifvet tecken, alla dra sig åt sidan för att bereda honom väg.

Jo, mycket riktigt, det är skredet, som har kommit; en väldig bräcka gapar tom i muren på höjdkammen, och marken rundt om är öfversållad med isstycken och splittror. Men midt i människokretsen ligger det största af dem alla, ett glasklart genomskinligt jätteblock. Och när Nils Härjes frågande blickar följa de andras, som liksom alla leda honom mot samma mål, och det ofattliga, som skett, blir honom uppenbaradt, då hejdas hjärtat i hans bröst midt i dess slag, han vacklar till och måste söka stöd hos de armar, som viligt sträckas honom.

En mänsklig gestalt ligger infrusen i bloc-

VII.

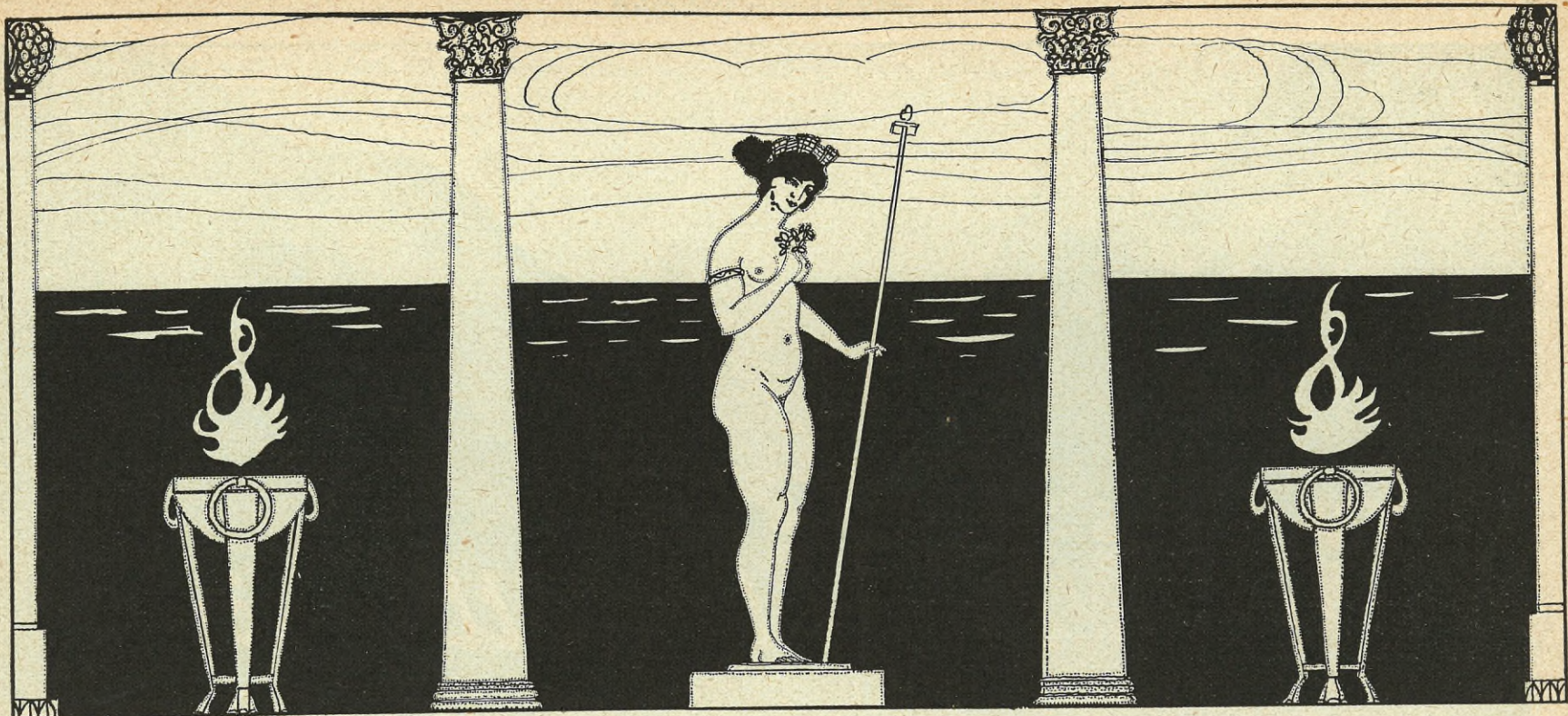
Alla, för hvilka det var någon möjlighet bland invånarne i byn, följde Nils Härjes hustru till hennes sista hvilorum i kapellkyrkogården ett par mil längre ned vid älfven. Den hvita kistan var rundt om sirad med den unga sommarens fagreste blommor, men öfverst på locket, midt öfver hennes hjärta, låg en ensam knippa af blodröda isranunkler.

Nils Härjes anlete bar ett uttryck af upphöjd och stilla frid. Med varma vänliga ord, med klar öppen blick tackade han för den heder, de bevisat den hädangångna, och tryckte alla närvarandes händer.

Tidigt om morgonen dagen efter begrafningen nickade han afsked till den gamla husmodern i gården nedanför Skredet, och hon såg honom ta stigen uppåt fjället och jökeln.

Sedan den stunden har ingen lefvande mött Nils Härje.

Illustratör: *Edvard Berggren.*

VANDRAREN I POMPEJI

AF
ANDERS ÖSTERLING

FRAMFÖR EN SKUGGSVAL MUR I POMPEJIS
glödande gårdar
dröjer i middagens stund ensam en trött resenär.
Stegen i gatorna dö, och det söfvande blå firma-
mentet
skådar i liknöjd ro ödlornas ljudlösa dans.
Underlig tusenårsskrift har bevarats på muren här-
inne,
bokstafstecken och ord stafvar han högt för sig själf.
Folket ristade dem på sin dagliga gång genom
staden,
ack, en uppbrusande stunds eviga vittnesbörd!
Språket är lidelsens språk: där är smädelser, stänkta
från gatan,
smuts från de lefvandes brådt hejdade fötter och
hjul.
Kvinnonamn läsas likväl med tjugande klang
däremellan
jämte besvärjande ord, hälsningar, suckar och
rop.
Minnen om utdöd lust från muren till vandraren
tala,
kanske en månskensnatt skrifna
med skälvande
hand.
Stadens förförerska du, pom-
pejanernas drott-
ning, o Venus!

har de besjungna du känt, buro de offer till dig?
Färgade Romula ej sina ögonfransar violblå?
Säg, var Cestilia blond? Thyrsa, hur log hennes
mun?

Sålde Serena sin gunst äfven hon för kalla denarer?
Hell! Vid den flyktigas bröst glömde sitt svärmod
en man.

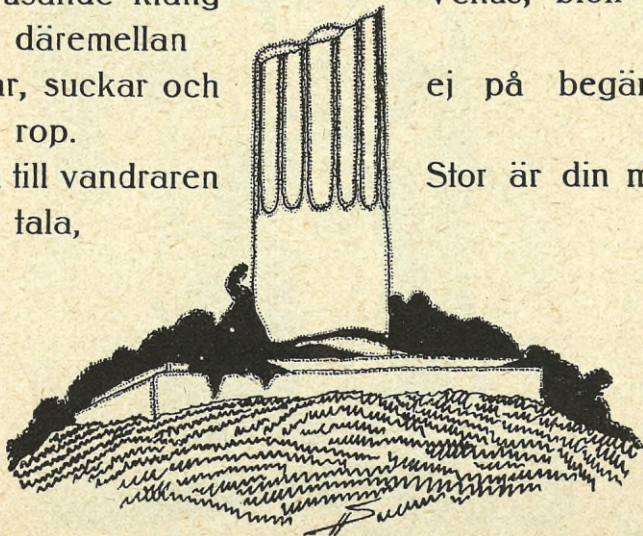
Systrar i samma girland ha de blommat till lust för
Pompeji,

kanske med tårar ibland, midt under flöjternas klang.
Venus, du gaf dem din nåd, så länge från cellan
du hörde

hafvets melodiska sorl prisa din födelsestund.
Fritt emot azurgrund det berusade blodet fick dansa,
tills att dess eld under skyns regnande eldar be-
grofs.

Venus, blott aska och stoft har din ljufva re-
gering i följe;
ej på begärens graf lifsvåren spirar som
förr.

Stor är din makt likväl: från den vittrade mu-
ren förför du
het som en andedräkt, mild
som en rosen-
doft.

Illustrator: Harald Sjövall.

LÄROVERKSADJUNKTEN FIL. DR Lundmark från Göteborgs h. a. läroverk — född och uppfostrad i en liten mellansvensk sjöstad — satt på en bänk i "Gletschergarten" i Luzern och tänkte på att här vid en af världens yppersta turistleder hade man på fullt allvar utställt åt främlingarna en skräpvrå, en liten bakgård, som någonting sevärdt — en "Gletschergarten". Hvad kunde de "kontinentala" turisterna egentligen vara för slags folk, eftersom detta gick för sig? Han tänkte på anläggningen Skansen i Stockholm, och på Arthur Hazelius, som han från bardomen mindes både personligen och i hans verk. Det var tydligt att Hazelius och de "kontinentala" voro mycket olika i sin uppfattning om hvad som var sevärdt.

Dr L. kände ett samvete röra sig i högra kavajfickan, där han brukade stoppa ner ett och annat för vidare handläggning, outredda saker. Aktuellast var Banque de Lucerne's adresskort, Alpenstrasse 4. Remissan kunde vara kommen nu, den kom som hans eftertrupp — en kärntrupp — öfver Dresden — böhmiska Prag — München, steg för steg påkallad telegrafiskt från truppledaren, som kommit för långt i förväg. Det var arfsmedel, det var 4—5,000 kr., som utfallit från dr Lundmarks ganska obemedlade men rätt bildade föräldrahem.

Doktorn hade ej ärfvt någon gång förut. Han var 35 år, och familjefar. Han var första gången utanför skandinaviska gränser. Han var botanist och hade inbillat både sig själf och sin hemmavarande familj att den schweiziska högfjällsfloran måste han se såväl som han förut sett den lappländska och norska. Han hade farit sin väg strax när vårterminen slutade, i förskott framför arvet, som då var nära utbetalning. Resan var en dröm, en dröm i verkligheten, och det bästa återstod: genomvandringen af alpmassiven. Järnvägs- och stadslifvet under två veckor hade redan börjat trötta ej så litet, ensamheten är stor i städerna och i arbetslösheten och hemlösheten. Det var den 25 juni i dag.

Dr Lundmarks håg ljusnade af penningglädje, och han såg raskt igenom rockfickans återstående papperslappar; de underlättade bl. a. om kapital och ränta för åt-

skilliga remissor till väntande landsmän i Svionernas och Göternas samhällen.

Midt emot bänken begränsades "Gletschergarten" af basarer för turisternas behof, de kanske 250,000 turister, som åtminstone dåförtiden brukade årligen passera Luzern. Några handväskor, inrättade för toaletsaker m. m., syntes i ett fönster. Dr Lundmark tyckte sig ha råd att köpa en, ja, han var färdig att gå upp till en femtia nära på — solidt skulle det vara, det hade han lärt i Göteborg. Han gick in. Men den ena som han ville ha, kostade 800 francs, den andra 1,500. Och dessutom, det såg han, var mamsellen i buliken genast på det klara med honom själf, hon iddes knappt svara, hon hade ögonblickligen sorterat honom som oerfaren men sparsam landsortsbo.

Dr L. gick sin väg, han satte på sina glasögon, de hade varit af förut, långsyntheten var en bidragande orsak till misstaget. Han gick till Luzernerbanken. Pengarna voro komma. Utan pass som han råkade vara, hade han en stunds göra att legitimera sig med andra papper. Därvid märkte han en herre bredvid sig vid disken, det var en annan kund, som artigt och välvilligt småleende hörde på dr L:s grammatikaliska tyska, och sköt in ett par ord till hans förmån. Främ-

lingen knöt på ett samtal om Sverige, han hade varit i Malmö via Köpenhamn. Båda gingo samtidigt från banken. Dr L. fick orsak nämna att han nästa morgon skulle med båten från Luzern öfver Vierwaldstättersjön "stora vägen" till Flüelen i motsatta ändan. Det skulle den andre också — han väntade i dag sin fru per järnväg från Milano.

Edouard Jungherz stod det på hans visilkort, som han artigt lämnade, då man skildes åt.

Dr L. tänkte: det där var en ganska treflig resebekantskap — men det kan ju hända att det är en fickluf.

Edouard Jungherz
Casa propria

Milano.

stod det på kortet. Berest och belevad var han nog, beläst kanske också; han var nog — eventuellt — en kosmopolitisk fickluf af rykte under många namn i många länder. Casa propria, Milano! Egen villa, Milano — d. v. s. sök mig gärna i Milano eller hvar hin som helst, om det roar er!

Men dr Lundmark var växtfilosof, han var ej van att hänge sig åt förhastade slutsatser. Man visste ingenting, ifall det ej gafs tillfälle plocka sönder blomkronan på monsieur Jungherz för att säkert bestämma arten. En spänstig och stilig art var det i alla fall. Dr L. bestämde sig genast för att säkerställa pengarna. Han var mycket nyfiken.

Dagen gick fort, den nya morgonen hägrade i ljus — han skulle se Vierwaldstättersjön, sjöarnas sjö, de fyra urkantonernas sjö, och han skulle få resällskap, som hade oplotkad blomkrona.

Han såg sig om i staden, han mindes resväskornas upplysningar och granskade stadens väsen först och främst i bulikfönstren. Det var, beroende på läget, antingen miljonärlyx i fönstren, eller också var det en enkel gammaldags borgerlighet som i en treflig dansk småstad; likväl någon uppblandning af osnytt svenskt stationssamhälle. Miljonärhotellen radade upp sig som en teaterkuliss — af bräder och korrugerad plåt, under gipspulsen, tänkte dr Lundmark. De stodo framför den egentliga staden. Denna höll sig bakom, och delade sig emellan förtjänsterna. Folkmängden? Den var 30,000

enligt det årets resehandbok. — Men det var en vacker friluftsteaterscen, läget var förjusande med sina anlydningar om den natur, som i morgon skulle visa sig på allvar.

Båten lade ut kl. 9 på morgonen och dr Lundmarks ganska långa och gängliga figur stod att börja med planterad längst fram i fören på nedre däck. Utan glasögon såg han mer än normalt på långa håll. Det slät-rakade hvardagliga ansiktet var lugnt och kallt, rörde sig ej, men var strängt sysselsatt ändå. Hvad han tänkte på, eller såg efter, visste han ej. Men det var nog landskapets obegripliga stämningsvärde, som hårdt sysselsatte nordbon, utan hänsyn till botanik, adjunktur, affärer eller annat. Två typiska plansch- engelsmän stodo i närheten, de voro ännu längre och gängligare, lika tysta, och med lika orörliga ansikten. Dr Lundmark såg åt sidan på dem, och kände ett tycke af släktskap — men nej — han förstod ej det ringaste hvad som rörde sig innanför dessa ansikten; rättare sagt, hvad som stod stilla där. Det var något slags aktningvärdhet, mycket gedigen, men det måste också vara någon slags stupid själfbeskådning, en strängt behärskad men orubblig själfbelåtenhet, en fulländad oemottaglighet för nya intryck annat än som kuri- ositeter.

Sjön, hela landskapet, var öfverfäckt af tjocka, mörkgrå, hastigt rörliga dimmor, men hela dimfäcket låg högt öfver sjöytan, det började halv- vägs uppför de ofantliga fjällsidorna. Bjärtgröna strandkanter och smala, bjärtgröna skref- vor — som voro bebyggda dalgångar i bergen — satte blänkande kanter af ljus och lif på alpmassiven. I de gröna, här och där solbelysta skrefvorna gnistrade det till af blankt stål, det var fjällbäckarna, växlighetens upphof, som kastade sig utför. Sjöytan var klart mossgrön, i olika skiftningar allt efter solens och molntakets inbördes strid. Plötsligt lyfte sig molntaket i ett nu, fill höger om farleden, och försvann som en rök: alpjätten Pilatus lyfte på hatten och lät hela sitt ansikte skina för solen. Mellan de två ljusskimrande speksarna syntes, som grandet i ditt eget öga, en liten ojämnhet, ett ingenting: det var, enligt kartan i dr Lundmarks hand, så godt som en hel hotell- stad af 3—6 våningshus. Till vänster om farleden låg molntaket kvar, stödjande sig mot Rigi-massivets grågröna sida, som stupade i sjön liksom Pilatus midt emot. Mils-

vida granskogar kantade alpernas jätte- ansikten nedtill mot sjön, som "skepparkran- sar" på hakan. I de odlade skrefvorna märktes en rik växlighet af löfträd, på sina håll syntes att arterna voro många. En blomning af allehanda örter hade fläckvis strött ut många färger ofvanpå det lifaktigt gröna fjällgräset.

På strandkanten, åt ömse håll, lågo en del småstäder eller storbyar med sina kyrkor; och hundratals pensionat och hotell, en del likväl högt upp till väders.

Det var dessa bebyggda småfläckar, dessa städer, byar, kyrkbyn och jättehottell, som gafvo mätskalan för landskapet — landska- pet — det var oförstörbart som evigheten,

Man kom småningom tillsammans på öfverdäcket.

det var för stort att påverkas af hvardagliga människoverk. Dessa tjänade blott till en ödmjuk motsättning, de voro små utprickningar vid skiljevägarna mellan smått och stort.

Båten gick rakt i öster, i sjöns längdsträckning, som omväxlande öppnade och slöt sig allt efter de stupande fjällsidornas plats i riktlinjen förut.

Båten lade till vid W i t z n a u, en liten stad med en ganska svensk kyrka. Där var upp- signingspunkten för bergbanan på kugghjul uppför Rigi.

— Ja, tänkte dr Lundmark, det här var mera än man kan tro. Jag hade inte tänkt mig någonting liknande.

Landgången lades ut, och han gick ut på kajen.

— God morron, hr doktor, sade mr Jung- herz uppifrån öfverdäck, där han stod med två andra personer. — Har ni sofvit godt — och hvad tycker ni om Schweiz?

Man hälsade sympaliskt på hvarandra, mr Jungherz föreställde doktorn för sin fru och för sin vän kapten Dolline.

Man kom småningom tillsammans på öf- verdäcket. Dr Lundmark fann sig behagligt observerad som intressant nordbo, nästan grönländare, med själfständiga tycken om saker och ting. Och samtidigt, eller snarare dessförinnan, såg han mycket tydligt att den italienska madame var vacker och af ett mycket starkt "tycke." Hon var på tok för fjock för sin ungdom, men i högsta grad fraiche, färgglänsande, behagligt loj och af ett orubbligt godt lynne. Mr Jungherz be- klagade: "Kind, Kind!" — hans tyska smek- ord — att madame ej talade ett ord af något annat språk än ita- lienska, just det dr L. ej kunde något af.

Och den stor- växte kapten Dollines karaktär af godmodig heders- man var påfallande. Han var ryss till börd.

Monsieur Jung- herz var också egentligen ryss, sa- de han, men af tysk härkomst och som sagt italienare till boningsorten, och kanske mest hemma i Paris. Han och dr Lundmark funno ej så få berörings- punkter. Man talade om rysk litteratur. Mr Jungherz stack ej under stol med att Tolstoy gick för långt i sina an- språk på den mo- raliska kraften hos oss svaga dödliga:

— Men jag re- spekterar hans per- sonliga föredöme och lidelsefulla öf- vertygelse.

Mr J. var en ele- gant herre, men utan någon pose- ring. Han var fullt naturlig, så voro för resten alla tre: En- dast madame hade lagt an på klädseln — dyrbart men

måttfullt och ganska smakfullt. De andra båda voro förståndigt klädda i lagom släta kavajkostymer, tagna ur en äldre årgång i garderoben.

— Jag har rest mer än nog, sade mr J. i ett sammanhang. Han antydde sin smak nu- mera för en landjunkares stilla tillvaro.

Hans och kapten Dollines sakkunskap på olika områden var förvånande vidsträckt och noggrann. Priset på en flaska vichyvatten (eller motsvarande) fixerades på ett litet tag för jordens flesta länder, i deras skilda mynt- slag; utan tvekan eller dröjsmål förvandla- des dessa i franska centimes.

Båten hade länge sedan lagt ut från Wilznau.

Med utgångspunkt bl. a. från de solida Gö- teborgsförhållandena funderade dr Lund- mark på sitt sällskap, hvad det kunde vara för ena: Mr Jungherz hade i sitt väsen något af haute finance nr 2 eller 3 med fem

stjärnor; och något af etisk resonnör i ett mondänt drama — — —

— Och det är för ro skull ni gör er lilla resa? frågade mr J. i en lätt och artig ton.

— Delvis, svarade dr L. — Men mest för alpernas skull, jag är botanist. Nu beror det ju på hur pass man ka ta sig fram ensam, det skulle bli mycket för dyrt att kosta på förare mer än undantagsvis.

— Ja, inföll kapten Dolline skrattande, att ha ciceron det är ju för resten som att läsa en hel årgång gamla tidningar.

— Tidningar, tidningar! sade mr J. — aktning för pressen, mina herrar! Jag föreslår att vi flytta oss till läsrummet en liten stund? Ett glas wermouth kan min fru också få vara med om — jag hoppas ni är så vänlig och gör oss sällskap, hr doktor?

Och man flyttade till tidningsrummets stora glasskåp, och slog sig ner i röstolarna.

Småstaden Gersaus leksakskyrka med rödlökskupol var redan synlig i fjärran, till vänster förut.

— — — En etisk resonnör i ett mondänt drama — fortsatte dr Lundmarks intresserade eftertanke — ett sådant drama, som får den öfre societetens godkännande och som med detta adelsdiplom går vidare till folket och bidrar att organisera de folkliga idealen. Mr J. tycks ha i allting en alltid välklädd gentlemans måttfullhet, dock ej utan kraft och temperament på populärt ostridiga punkter, en måttfullhet i ton af lätt ironi och lätt resignation. Han är en uppmärksam, älskvärd make — — —

Dr L. släppte sina tankar, som trubbadas af mot madame, hon satt bredvid honom och såg på illustrationer. Han sade till mr Jungherz i lågmäld grannliga ton:

— För mig är det ju en lycka att inte kunna italienska, annars skulle jag säga just nu till er fru att hon ser bra ut!

— Visst, visst, ha ha, svarade mr J. galant, utan att se upp ur sin tidning "Frankfurter Zeitung". Mr J. tillade lifligt:

— Det finns märkvärdigt nog en kanske treffi år gammal interview här med fältmarskalken von Benedek, han var annars inte den som någonsin lät intervjuas sig.

— Dollie — fortsatte mr J. då dr L. såg aktningfullt oförstående ut — när var det Benedek dog?

— Jag minns inte.

— Jo det var på 80-talet. Det var han som förde österrikiska nordarmén vid Königgrätz, och förlorade, sade J., nu åter vänd mot Lundmark.

— Ah! Jaså!

— Han blef illa åtgången, men det var en hedersman, fortsatte J. — Som pojke såg jag honom ofta, han var bror till min morfar. Kindlein?! — han vände sig till sin fru — vet du hvad dr Lundmark säger?

Han frågade på tyska, men upprepade på italienska.

— Nej, sade madame leende, med ett kast på hufvudet, och utan att mer än halfvägs slå upp ögonen.

Hon hade hört och förstått tyskan både nu och då, det såg dr L. ganska tydligt.

— Du får inte veta det heller, fortsatte mr J. med faderlig välvilja, och återgick till tidningen och Benedek.

Madame — tänkte dr Lundmark tveksamt men nästan säkert — madame är en vacker flicka från en förstad, kanhända italiensk — ungefär som från yttre Majorna vid Göteborg. Hon var undernärd förut, nu har hon svällt opp af hotellmaten och lättjan, men ännu gör det ingenting, hon är kanhända inte mer än tjugu år.

— Vet ni hvad, mina herrar, sade mr J.

— Vi går ifrån båten i Brunnen, vi äter en god middag på Axenfels, och vi fortsätter till Flüelen först med kvällsbåten. Min fru och jag få ta värdskapet? Eller hur, hr doktor?

— Hvarför inte? Tack!

Han visste om Brunnen förut, det var i sjöns vinkelböjning, och skulle vara en oförläpplig utsikt öfver sjöns bägge armar — i väster åt Gersau—Luzernhället, i söder åt Uri-Rohtstock, som skymde sjöns sydspets med Flüelen. Och miljonärhotellet Exenfels var högt till väders invid Brunnen, med samma utsikter i förhöjd potens.

Kapten Dolline steg upp ur sin stol med ett godmodigt försynt småleende ins Blaue hinein, krängde och sträckte på sig, varsamt och långsamt, som en kolossal katt på två ben. Det tycktes att litteraturen, äfven i tidningsform, tyngde honom som en kloroformerande mara. Han gick försöksvis ett par steg i rummet, och rälade varsamt på benen.

— Vet ni hvad det här kan vara? frågade han dr Lundmark.

Det var atrapper af något kuriöst slag, som hängde på panelen.

Dr L. steg upp. Det befanns vara kortlekar.

Kapten D. gjorde kortkonster med madame och dr L., och efter några minuter var man invecklad i ett lekfullt hasardspel på bordshörnet, på stående fot. Ingen poäng nämndes, men det låg i luften att den kanske fanns ändå. Kapten D. satte sig, dr L. således också. Madame satt förut. Ett par främmande tidningsläsare funnos i rummet, men spelet väckte ingen uppmärksamhet.

Äfven som hasardspelare var kapten D. sig lik, han intog genom sitt enkla rättframma väsen, sin älskvärda godmodiga munterhet och sin försynta undfallenhet: den vegetativt hvilande styrkans undfallenhet, tänkte dr L. — ja just styrkans och ej minst kroppstyrkan — hans muskulatur måste vara något sevärdt. Dr L. kunde lätt tänka sig kaptenen som en finansmans factotum inom vissa gränser — och som hans parlamentärbrygga till åtskilliga grupper, familjer och enskilda, ja en stadig vindbrygga med fällbom af gammaldags, tung konstruktion.

— Kind, Kind! sade mr Jungherz och tillade något på italienska.

— Hon skall skriva ett bref till Maman i Milano, med båten nu till Flüelen, vi gå af i Brunnen om en halftimme. Jag tar hennes kort, här ska bli annat af!

Och han lyfte upp Kindlein, svängde om med henne, och satte sig i hennes stol.

Kindlein gick, och dr L. frågade efter poängen. Den fanns, och den var hög. På fem, tio minuter hade dr L. vunnit 42 fr. Efter några minuter till hade han tappat vinsten och 15 fr. till.

— Nu tror jag middagen på Axenfels är betald i förskott, tänkte dr L. — Åtminstone för en läroverksadjunkt från Grönland.

Och högt tillade han, i ytterst saktmodig och vänlig ton: — Nu slutar jag, jag brukar egentligen inte alls spela.

Men — — han fick genomdrifva sin önskan mot det segaste tänkbara motstånd. Han bibehöll samma beslutsamma, vänliga saktmod; de andra blefvo ifriga — ifvern tilltog synnerligen hastigt, humör visade sig, mr Jungherz snurrade rundt, kapten Dolline blef plötsligen blekt allvarsam och talade med en förvandlad, grof röst. Medpassagerarna titlade upp.

— Här ha vi ju Brunnen nu strax, eller hur? frågade dr L. — Då måste väl det där vara "de två Mytherna," fortsatte han och pekade på två väldiga fjällhällställningar, som upp- och nedvända, spetsiga skofvelblad. De syn-

tes snedt förut, i bakgrunden af Kantonen Schwyz' vid Brunnen utmynnande dalgång.

— Javisst, javisst, bekräftade mr J. nervöst; han hördes ej godkänna det nya samtalsämnet.

Likviden af de 15 fr. mottogs i dyster tystnad.

Man gick ut på däck. Dr L. fann sig isolerad, replikerna gingo endast mellan de andra båda, man gick honom förbi i samtalet och snart äfven i promenaden på däck. Han var avslöjad.

Kindlein kom, men äfven hon blef strax förvandlad och alldeles otillgänglig. Det var tydligt bl. a. att den redan betalda middagen på Axenfels var totalt annullerad. Inga ord behöfdes därom.

— Det måste finnas något af landlig fraîcheur hos mig, tänkte dr L. och satte på sig glasögonen — — det måste vara något i den vägen som från början filltalade dem alla tre. Men nu känner di sig bedrägnad, di är mycket ledsna.

Så var det nog. Emellertid kom kapten Dolline fram till L. och hade sin gamla gemylliga min.

— Jag tror att jag för min del struntar i Axenfels och fortsätter till Flüelen, jag har en bekväm skjuts där och vi har ju samma väg flere mil — doktorn kan åka med mig om ni så vill — fru Jungherz vill se Axenfels, jag träffar dem sedan i Bern.

— Det värsta är att jag inte vill åka, sade dr L. vänligt. — Och jag vet inte hur länge jag stannar i Flüelen.

Kapten Dolline gjorde inga vidare ceremonier nu, han nickade och svängde af åt annat håll på båten. Och med högst korftalade afskedshälsningar skildes man åt vid Brunnen. Dr Lundmark stannade kvar ombord, och gick genast upp på kommandobryggan till ångbåtskaptenen.

— Säg mig om kapten har sett de där tre någon gång förut? Dr L. visade varsamt på sitt resällskap nere på bryggan.

— Jo, det har jag, troligen flere gånger, åtminstone herrarna, men jag vet ingenting om dem. Men det är förståndigt om ni aktar er, det behöfs här.

Dr L. berättade förloppet.

— De ville känna sig för med er först, om det lönte sig, sade kaptenen. — Di har dryga omkostnader, såna där, fiden är dyrbar för dem, det är inte bara baj det där, det är fina ficktjufvar.

— Hur bär di sig åt?

— Di ligger här, många såna där sällskap, som somrarna, en i Basel t. ex., en i Zürich, en i Rigi Kallbad, en på Axenfels o. s. v., och ser sig om. Om då någon "får upp", så telegraferar di efter hvarandra och hjälps åt. Di slår sig ihop med familjer, eller hittar på någonting annat, spelar kort eller hvad det blir. "Kortkonster" kan di allihop.

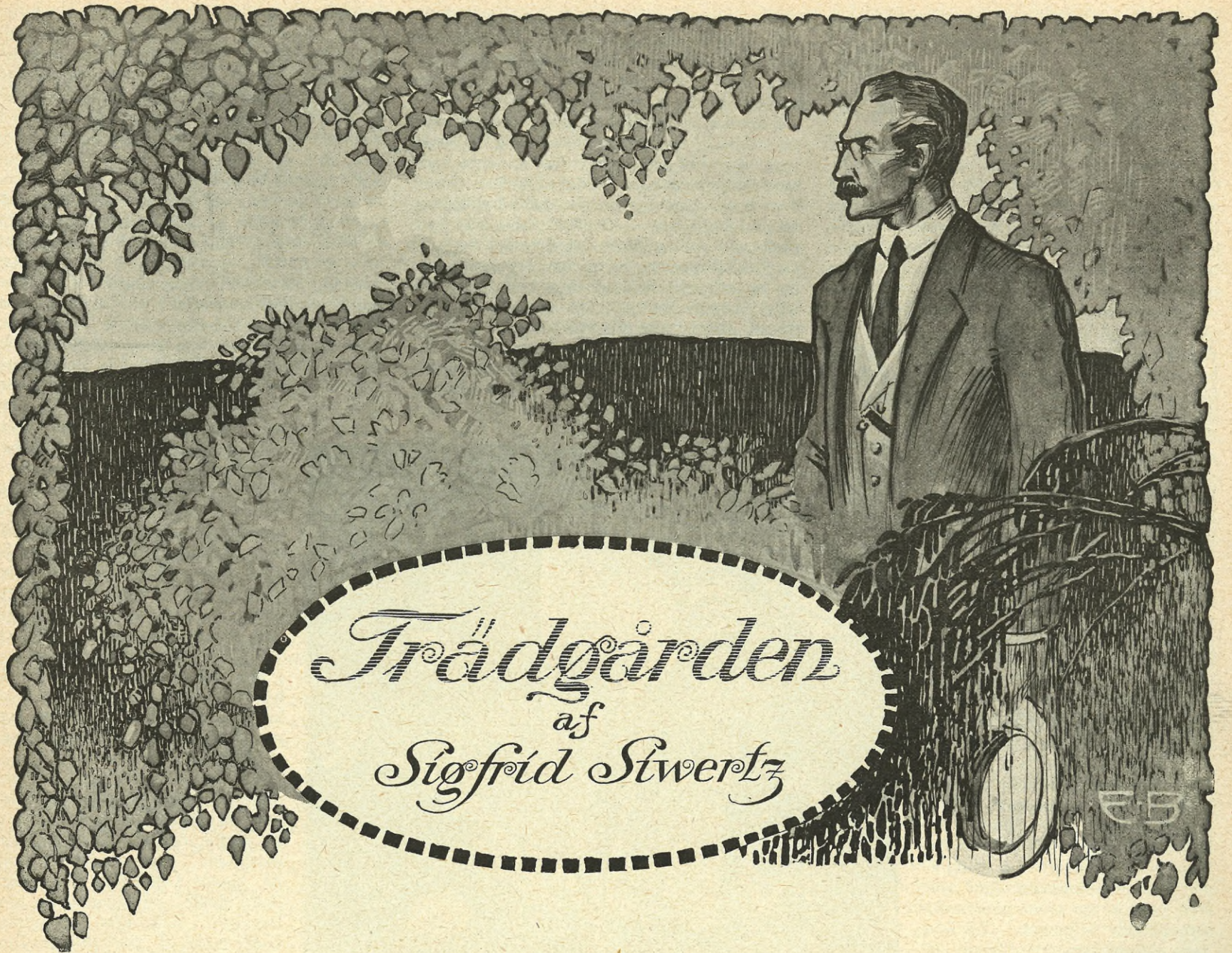
— Försöker di på rån någon gång?

— Inte gärna, det är för riskabelt, men ibland händer det nog.

Båten lade ut igen och styrde söderut, förbi Wilhelm Tells sångare Schillers minneskrift, inhuggen i ett ur sjön uppstigande naturligt klippblock i form liknande en jättelik gravvård.

Midsommarn lyste nu från en molnfri himmel, den orörliga sjöytan låg i mossgrön, djup spegling; för om båten, i fonden, härskade det väldiga tvärhuggna Uri-Rohtstockmassivet med sina snöfält. Framför dem stupade Uri-kantonens gröna skrefvor ned mot sjön, nymålade af våren och ännu fuktiga i färgen.

Illustratör: Bertil Lybeck.

DET VAR HERR OCH FRU MATTIASSONS femtonde bröllopsdag. Man hade beslutat att fira den i all stillhet ute på det nyköpta landstället, men så kom helt oväntadt telefonbud, att ingenjör Fritz von Bellov var i staden, och han måste naturligtvis bjudas ut.

Ingenjör von Bellov var en gammal bekant, men som man de senare åren ganska sällan träffat. Han hade alldeles glömt bort bröllopsdagen och var helt brydd öfver att ha ramlat ner på familjen en högtidsdag och till på köpet utan blommor. Man visade honom omkring på ägorna. Direktör Mattiasson demonstrerade trädgården, och hans fru förevisade unga herrskapet på tennisplanen. Astrid och Knut voro så upptagna af spelet, att de knappt hade tid att hälsa. Ingenjören beundrade pliktskyldigast allting: Så stora knoppar på stamrosorna och så präktiga barn till en så ungdomlig mor!

Sedan man slagit sig ner på den öppna verandan, fortsatte direktör Mattiasson att föreläsa om sin trädgård. Han blef alltid litet nervöst amerikanskt skrytsam med Fritz von Bellov. Man fick ingen ro för spensångar och sparrislistor och gyllenkroksastrakaner. Han pekade stolt på den väldiga knippan af hvita och röda tulpaner, som stod i köpparskålen på verandabordet:

— Nå Fritz, hvad säger du om de där? Joost van Vondel! Jag är en smula specialist på tulpaner. Tänk, de första stora börspekulationerna i Europa gällde ju holländska tulpaner. Det var på sextonhundratalet.

Hela världen talte inte om något annat än nya, dyrbara lökar. En enda kunde betalas med många tusen gulden. Då skulle man varit med och varit trädgårdsmästare!

Till slut afbröt fru Agda:

— Kära ingenjörn, allt det där är bara bluff. I alla år har Hans talat om sin trädgård, men när han nu har den, så bryr han sig inte stort om den.

Direktör Mattiasson ryckte på axlarna och teg en smula förstämmd. Strax därpå reste han sig:

— Kära Fritz, hoppas du ursäktar. Agda får underhålla dig. Måste absolut ner och ge mästern en del order om bänkarna.

Direktören gick hastigt stora midtelgängen, så tog han af åt vänster på en sidogång, där han inte syntes från verandan. Han tycktes ha glömt sitt ärende och gick af och an under äppelträden. Alltför hastigt gick direktör Mattiasson under sina blommande gyllenkroksastrakaner. Ty i trädgårdar vandrar den vise långsamt.

Det var i själfva verket en alldeles särskild historia med direktör Hans Helge Mattiasson och hans trädgård.

En junidag som denna för trettiofem år sedan hade han kommit farande på en trälastad galeas från Sundsvall till Stockholm. Han var då en fjorton års pojke i hemsydda vadmalsskläder och med ett rutigt knyte under armen. Efter många förfrågningar sökte han sig ut till en handelsträdgård bortom Skanstull, där han fått anställning hos en aflägsen släkting till modern. Redan som liten

parfvel hade han för sig, att han skulle i trädgårdslära och sluta som mästare. Nu fick han ligga och rensa ogräs om dagarna, och om nätterna sof han i en utrymd vedbod.

Men han hade inte hunnit rensa många sängar, förrän trädgårdsmästaren en vacker dag försvann, kvarlämnande en massa tom-buteljer och obetalda skulder.

Hans hade inga pengar och inte en människa att vända sig till. Mol ensam irrade han omkring i utkanterna af stan. Han ville söka sig ny anställning men råkade in i en privat trädgård, blef biten i benet af en arg hund och kom sig inte vidare för, utan gick bara och svallt om dagarna och frös om nätterna. Den tredje dagen, då det störtregnade, klef han gråtande in under en port vid S:t Paulsgatan. Där kom en ljock gubbe i skinnväst, stötande med en grof stålskodd käpp, stannade framför Hans och drog upp de lurfviga ögonbrynen.

— Hvad står du och grinar för, pojke?

När Hans snyftande beskrifvit sitt elände, lade gubben sin hand på hans axel och sköt honom genom den mörka porten ut på en frång, smutsig gård, som var full med järnbråte, "Lundström, Smedja och Mek. Verkstad" stod det med halft bortfallna bokstäver öfver några sotiga fönster, där det lyste rött från en flammande ässja och dånade af fåla hammarslag. Gubben Lundström pekade med käppen på en skrothög:

— Mässing, zink och järn. Hvar för sig! Begrips!

Hans satte sig på ett trasigt städ och började sortera skrot. Strax därpå öppnades ett

fönster en trappa upp och en fet gumma slängde ner en stor limpsmörgås inlagd i "Fäderneslandet". Det var fru Lundström. Hon nickade och ropade:

— Kom upp och ät riktigt sen, pojk, med gesällerna!

Så hade Hans helt oväntadt knuffats in i smedslära, och där kom han att förblifva. Han var stark för sina år och kom snart från skrothögarna in till bälgrampen och från den till stället. Så stod han då där inne på smedjans svarta jordgolf och vände rödglödande bultar och naglar med en lång tång, medan hammaren dansade öfver dem. Han tänkte därvid nästan ständigt på trädgården borta vid Skanstull, hur han legat lutad öfver allt det doflande gröna, medan junisolen värmdes honom vänligt och lent öfver nacken. Och ju mer han tänkte på, hur härligt han haft det, dess argare blef han och ju argare han blef, dess snabbare dansade hammaren. Då Lundström kom klifvande och berömde arbetet, var han färdig att drifva till honom i skallen. Det var alldeles som om gubbtjufven tagit honom i nackskinet och kört honom från trädgården, tyckte han. Men sluta tordes han inte. De tre svältdagarna spökade. Och hur det nu var så låg gumman Lundströms limpa ännu nygräddad och varm på hans hjärta och samvete. Sånt binder mer än om man skrivit på ett stort papper. En gång lurade en gesäll honom att dricka brännvin. Då blef han vild och galen, ställde till stort rabalder med Lundström, slängde hammaren i väggen och sprang sin väg. Men det var oktober nu, och hvarken i trädgårdar eller tobaksplanteringar ville man veta af en svart smedpojke som luktade brännvin. Så kom han slukad lomande tillbaka till Lundström och tog tigande hammaren igen. Med hårdare, inbitnare ifver än någonsin kastade han sig öfver sitt arbete och raskt gick det framåt för honom.

På några år var Hans Mattiasson den skickligaste i verkstaden. Ännu två år och det var han som tog emot beställningar och ledde arbetet. Gubben Lundström gick omkring och stötte med sin stålskodda käpp och pratade smörja, tills han slutligen lade näsan i vädret. Då dref Hans verkstaden en tid för änkans räkning, och när hon dog, öfvertog han den helt och hållet.

Allt gick honom väl i händer, men han var aldrig riktigt glad, utan det var, som om han sparkat framgången ifrån sig. Han rök på axlarna åt de goda boksluten:

— Asch, jag har råkat fel. Jag skulle ha blifvit trädgårdsmästare. Läste i tidningen häromdan om en trädgård någonstans utanför Frisco, där de hålla på och drifva upp en ny kaktusart. Den ska gå i alla klimat, våta och torra, kalla och varma. Och allting är ätligt på den, både rot och blad. Man beräknar, att den ska tränga ut både potatis och hveite... Där skulle jag vilja vara med!

Och så gick Hans Mattiasson omedelbart i författning om införandet af en ny specialitet, en bergborr, med ty ätföljande betydlig utvidgning af rörelsen.

Han hade två ingenjörer på kontoret nu och den ena af dem var Bellov. Det syntes inte längre på chefen, att han stått vid stället. Han bar glasögon och kläder af modernt

snitt men verkade inte alls uppkomling. Trots sin ungdom hade han djupa veck kring munnen och talte i allmänhet långsamt och lågt. Men man lyssnade ändå till hvad han sade.

I det här laget gifte han sig. Det var med en vacker men fattig flicka af god familj, som hade fått plats på kontoret. Hon hade tagit studenten och kunde utländska språk. Ibland när han var mycket trött hände det, att han sjönk ner i skinnsoffan bredvid kassakåpet och talade med henne om sina trädgårdshistorier. När hon haft platsen i en tre månader, frågade han henne, om hon ville bli hans hustru. Hon svarade helt förvirrad, att hon inte alls tänkte på att gifva sig och bad dagen därpå om sitt befyg. Hvar för det, fröken Fredin? sade han. Stanna ni lugnt kvar! Jag ska inte på något sätt besvara er, det har jag förresten alldeles för

"Hvad står du och grinar för, pojke?"

brådtom till. Och är det så, att ni skulle åtra er, så säg bara till.

Hon stannade. Ett par månader gick, och under denna tid undvek hon honom så mycket som möjligt och var tvär och skygg i sitt sätt. Nej, tänkte hennes chef, jag fick inte bli trädgårdsmästare, och naturligvis får jag heller inte den flicka, jag vill ha. Men en vacker dag uteblef fröken Fredin, och hennes mor kom upp på kontoret i stället och sade, att dottern gifvit sitt samtycke. Tre veckor senare gifte de sig.

Den närmaste tiden talade direktör Mattiasson inte alls om, att han borde ha blifvit trädgårdsmästare. Det var några månader, då de, som voro kloka och passade på, fingo sina löner höjda på kontoret. Men småningom blef han precis densamme som förut igen. Det var, när han kom underfund med anledningen till, att hans hustru tvekat så länge att gifva sig med honom. Nå, han hade absolut ingenting att förebrå henne. Han var fullt öfvertygad, att icke ett ord om kärlek växlats mellan henne och ingenjör von Bellov. Han trodde inte ens, att ingenjören var medveten om de känslor, fru Agda hyste för honom. Underbart nog hade han själf

heller alls ingenting märkt af detta före bröllopet. Men nu visade frun en egendomlig sinnesrörelse, för hvar gång Bellov väntades på besök. Det yttrades icke ett ord om denna sak mellan makarna. Ingenjören blef snart — med chefens hjälp — sin egen och lämnade Stockholm. Och så blef fru Agda mor, och så lefde man vidare, hänsynsfullt och tyst lefde man tillsammans vidare med allt det, som både var glömdt och inte glömdt. Det var en underlig blandning af förtroende och besvikelse. Hans var aldrig riktigt glad med sin hustru, men han blef sjuk, om han inte såg henne på några dagar. Och hennes lynne blef småningom allt jämnare, utom när Bellov var i antågande, ty då märktes vissa spår af den forna oron. Bellov ansåg sig skyldig att då och då besöka sin vän och och välgörare, men han kom med öppet visir och utan allt misstänkt fjäsk att bli kvitt sin förbindelse, som han skötte oklanderligt med räntor och afbetalningar.

Hans ville alltid ha det festligt och att hans fru skulle vara så vacker som möjligt vid dessa tillfällen. Själf pratade han mer än vanligt, var demonstrativt selfmade, skröt för de båda födda öfverklassarna med sitt ringa upphof och gräde i de gamla förhistoriska källanden och ärtsängarna.

Men på kontoret höll han allt hårdare tyglar, och hans blick blef allt spändare. Det var som om han fruktat, att framgången skulle skena med honom.

"Lundströms mek. verkstad och gjuteri" hade flera specialiteter, men en af dem åt småningom ut de andra, och det var bergbormaskinen. Det ögonblick kom, då gamle Lundström inte längre fick skylla på namnplåten utan företaget stod upp i ny gestalt under namn af "Aktiebolaget Diamantborr". Några år senare tredubblades aktiekapitalet, och ännu tre år senare hade man filial i Jekaterinburg.

Och så kom då den vår, då direktör Mattiasson ansåg sig ha råd att göra allvar af sin länge utfalade hotelse och köpa sig en egendom med stor,

vacker trädgård.

Och nu voro kontrakt och lagfart klara, och nu gick han af och an under de blommande gyllenkroksastrakanerna. Och jundagen var solig och ljus med en vidunderligt lätt luft. I det klara gräset glänste solitärer af tulpan och pingstlilja, innånför orangeriets halföppna glasrutor klängde de gula rosorna liksom ifriga att ta sig ut i det fria, borta i rundeln vid tämplet drucko sig de jättstora pionerna rusiga af sol. Och för hvarje lätt spelande sommarfläkt dalade ett hvitt, festligt blomregn öfver den i skuggan ännu lätt fuktiga sandgången.

Direktör Mattiasson skuggade med handen för ögonen, som om han plågats af solen. Han såg på något sätt främmande och bortkommen ut midt i denna rikedom. Hans färd och spända drag hade passat bältre öfver en revolversvarf eller en bilratt. Det var något grått och steladt öfver dem, som när man plötsligt stannar efter stora hastigheter och landsvägsdammet ligger djupt i munvecken och kring de utpinade ögonen.

Hans ansikte låg liksom i ett annat plan och borrhade ett tomt hål i idyllen.

Han rundade tankspridd hallonlandet, tvär-

stannade och petade litet med spetsen af sin sko bland jordgubbarnas refvor och öfver-raskade sig därunder med allt i tankarna genomgå sista rapporten från Jekaterinburg: Jo, får nöja oss med nio månaders accepter... tre montörer skickas öfver med första lägenhet... Ingeniör Blidberg olämplig och återkallas...

Han drog en djup suck och sträckte häftigt upp sig. Nej, jag får ju inte tänka på affärerna i dag! Han var faktiskt förargad på sig själf för att inte trädgården roade honom mer än den gjorde. Ja, det var rent af, som om skönheten och öfverflödet i hemlighet plågat honom. Med en verklig viljeanssträngning styrde han af till trädgårdsmästaren vid bänkarna och förhörde sig ytterst noggrann om gurklisterna och utsikten för fruktskörden och den nya vattenuppfordringen.

Här ifrån bänkarna kunde han se Bellov och frun uppe på verandan. De stodo lulade mot hvar sin pelare och pratade. De sågo ut öfver trädgården, men tycktes inte märka honom.

Hans läppar drogos till ett litet fruset, vmodigt, nästan rörande smil. Delta leende föreföll som ett rudiment, en kvarleva från gångna perioder. Så inbillade han sig plötsligt, att det var något i hustruns hållning, som antydde, att samtalet där uppe icke gällde alldeles likgilliga ting. Åter hårdnade dragen. Jag var löjlig med mitt dumma skryt nys, tänkte han. Måste jag manne upp till min gäst igen? Nej, ännu kan jag kanske vara borta en stund utan att synas alltför oartig.

Han ställde sig bakom berberisgruppen och såg på barnens tennisspel. Men deras fria, sorglösa, sommarlata lek gjorde honom också beklämd. Små bortskämda öfverklassare, små — Bellovar. Han kände en lätt kvälning. Han fick en trotsig lust att hålla sig undan hela dagen, låta dem där uppe på verandan riktigt tala ut... Men om hvad?... Gick han och misstänkte något? Nej, det var ju oresonligt, oresonligt! Men ändå, ändå...

Han sjönk ner på en soffa, orkade faktiskt inte dit upp...

Lutad mot en af verandans hvita furupe-lare stod alltså fru Agda och pratade med den man, som det tänkts så mycket på och talats så litet om i familjen Mattiasson. Rak och smärt stod han där med sina trettiosex år. Hon var en af de svala, som blomma länge, hade något af doftlös, frisk, hvit aster midt i försommarn. Hon var blond, inte bara till hudfärgen... hennes händer, hennes rörelser, hennes leende voro också blonda, försiktigt och försynt blonda. Försyntheten hade börjat öfvergå i en stilla säkerhet, som ibland rent af kunde få en dragning af öfverlägsenhet.

Mannen midt emot henne hade ett jovialiskt rasansikte med ett litet försmädligt smil. Man kunde se, att en gång i tiden, när han var ung och spenslig, hade detta leende haft något nobelt, högdraget men ändock vinnande. Men nu hade uttrycket blifvit litet mera vulgärt. Den som inte tänker alltför högt om kvinnorna, skulle dock alljämt räknat honom för en farlig karl. Han såg i själfva verket ut som en stilig

gardeskaptan, som inte nekat sig något, hvarken frisk luff eller vin eller kvinnor.

Fäst fru Agda såg honom dock inte precis så.

Det var en gång för länge sedan, då hon icke vågade fästa sin blick på den mannens leende, därför att dess lätta, säkra hånfullhet gjorde henne förvirrad och sorgsen och tung. Och sådant lämnar ändå alltid ett visst smärtans skimmer kvar, en förgyllning, som man består själf. Men nu var hon inte längre skygg för att betrakta honom. Hon stod där rentaf och njöt af att känna sig så sval och säker. Det var som hemmens nya vackra lyx, blicken ut öfver den rika, blommande trädgården, hade stödt och hjälpt henne. Ja, det var en seger, en ganska dyrköpt seger. Hon kunde verkligen i denna stund tänka fritt och klart öfver sitt hjärtas saga.

Det var egentligen först efter bröllopet, som hon känt en hemlig bäfvan. Hvad har jag gjort? Hvarför valde jag en man, som mitt hjärta aldrig darrat inför? Är jag rädd för stora känslor? Är min innersta instinkt feg? Hör jag till de ljumma, som Gud utspyr ur sin mun?

Och ändock visste hon inte, om det verkligen var kärlek, hon kände för den andre mannen. Hon visste ju i själfva verket så ytterst litet om honom och hade ett slags fruktan för att få veta mera. Tvangs hon att tala med honom, så höll hon sig ängsligt till det allra alldagligaste, men led efteråt af att ha varit dum. Ibland kändes det bara som smygande själfförakt. Hon måste ha något att plåga sig med i det ombonade lif, som Hans envisade att skänka henne.

Trots allt var hon redan denna tid icke egentligen olycklig med Hans. Hon hade ett behof af att se honom på sin plats på de vanliga tiderna. Han var hennes säkerhet och den andre var hennes oro.

Ja, så hade det bilat sig fast i hennes lif, det som hon i sina tankar kallade "det stumma", drömmen om och grubblat öfver den andre, ett orkeslöst grubbel, som aldrig blef till handling eller ens impuls till handling utan bara slog upp, när hon var trött.

Särskildt svårt hade det varit, medan hon gick med det första barnet, Astrid.

Men nu, när hon på sin femtonde bröllopsdag stod här i det svala solskenet, nu slog

det henne som en uppenbarelse, att om hon vore djärf och talade med honom om "det stumma", då skulle det för alltid vara ute ur hennes lif. Hon kände själf, att hon bleknade litet. Det var ändå som en operation. Men jag är ju inte feg längre, tänkte hon, inte är jag feg så här midt i solskenet.

Hon tog sin allra lättaste och spefullaste ton, men stämman lät ändå litet torr och spröd, när hon leende såg honom i ögonen och plötsligt yttrade:

— Kan ni tänka, ingenjör von Bellov, jag svärmade allt litet för er som flicka...

... Som flicka... hon var ändock för mycket kvinna för att säga hela sanningen...

I Bellovs stirrande ansikte tecknades en sekund den härligaste blandning af häpnad, förargelse öfver försummade tillfällen och smickrad fåfänga. Men han fattade sig med en snabbhet, som tydde på att han inte var så alldeles ovan vid blyga hjärtans kännelser. Med en blick utåt trädgården öfvertygade han sig om att de ej voro observerade, så tog han hastigt ett steg mot fru Agda. Hans ansikte var redan passionerat:

— Fru Mattiasson... fru Agda... jag har alltid beundrat er... gränslöst. Men inte... inte vågat... Å, om ni visste, hvad ni är hänförande vacker i dag!

Mannens plumpa gåpåmanér gaf henne en liten frossbrytning midt i solskenet. Hon återförvisade honom med en vänlig men bestämd gest till hans rätta plats. Jag har ju aldrig vetat något om honom, tänkte hon. Och hon kände detta lätta, oåterkalleliga förakt, som är kärlekens definitiva död.

— Ni missförstår mig helt och hållet, ingenjör von Bellov. Jag är ju inte någon liten dum flickunge längre. Och ni delade förresten äran med ballongförare och en revy-skådespelare.

Refrälten var fri. Hon skraftade. Det var en viss elak triumf i hennes skraft.

Ingenjören tycktes inte heller vara så alldeles ovan vid denna nya situation. Han återvann hastigt fattningen, passionen försvann spårlöst ur hans ansikte, och han bugade sig leende:

— Ursäkta, fru Mattiasson — men det var ju ni som började skämtet... Ni tillåter kanske, att jag går ner och pratar litet affärer med er man.

Hon hörde, hur han småsvor för sig själf i trappan.

Fru Agda gick och ordnade med blommorna på middagsbordet, som dukades inne i hallen. Hon kände sig frusen och stängde ett fönster för draget. Men ändå gick hon upp och satte på sig en uringad aftonklädning, ty hon ville bära det vackra hals-smycket hon fått af sin man på bröllopsdagen.

Nu var det tid att hämta herrarna nere i trädgården. Hon stannade ett ögonblick vid tennisplanen. Astrid fick ovetligt af bror Knut för att hon höll racket fel i backhandslagen.

Herregud, barnens röster! Aldrig hade de tyckts henne så klara, så nära, så verkliga som i denna stund.

Astrid stod där vacker, ödmjuk och litet frånvarande och tog emot brors barska skrapor. Kära barn, hvad var det allt jag drömde, medan jag bar dig under mitt

hjärta, tänkte modern. Det var som själfva min smärta, när jag födde dig, varit mig något främmande. Och nu, nu... Förlåt mig!... Det kändes som om hon äntligen kommit hem från en lång, lång resa. Världen tycktes henne mindre, enklare, vänligare. Hon gick fram och kysste Astrid på kinden:

— Fort nu, barn, gör er klara till midnatten.

Det blef en ganska lyst middag. Betlov såg ut, som om han satt och ansträngde sig att tänka ut ett tal men inte vågade fram med det. Herrn i huset tycktes ha kommit från en bolagsstämma med stora afskrifningar och ingen utdelning. Han kände först inte, att hans hustru oförmärkt strök hans hand, och när han äntligen märkte det blef han mycket generad, drog undan handen och stirrade i duken. Konversationen sköttes egentligen af Knut. Det var en ovanligt försigkommen ung man. Han höll t. o. m. ett tal för sina kära föräldrar:

— Jaha, sade han, ni har varit gifta i femton år, och ni kan gärna gå på och vara gifta i femton år till. Och hvad det här stället beträffar, så är det väldigt bra. Tennisplan är bra och trädgård är också bra, bara man fick lägga sig och sova och inte vakna förrn agustipäronen och hampusarna var mogna. Skål då, pappa och mamma!

Bellovs båt gick redan klockan nio.

Fru Agda kände med hemlig glädje, att hon icke ens hade skuggan af en dröm med ombord på den hvita ångaren, som drog sitt släp af oroliga vågor ut öfver den spegelblanka mälarfjärden.

Man och hustru lämnade bryggan och gingo ligande sida vid sida uppåt askallén, som tycktes leda rakt in i själfva den klara, skimrande solnedgången. Askarnas kronor voro ännu tämligen glesa. De äro sena träd, askarna, mycket känsliga för naffroster...

När de kommit genom grinden, ville mannen laga raka vägen upp till villan, men hon drog honom med sig på en sidogång:

— Är det inte vår femtonde bröllopsdag? Ska vi inte vandra tillsammans under dina gyllenkroksastrakaner?

Han följde motsträfvigt:

— Jag ska säga dig, att allt det här med trädgården var bestämdt bara någon sorts säkerhetsventil, mumlade han. För nu, när jag äntligen har den, så känner jag mig då värre fast för bergborrningen än någonsin.

Fru Agda lade sin arm under mannens:

— Käre vän, trädgården blir till så stor glädje för barnen.

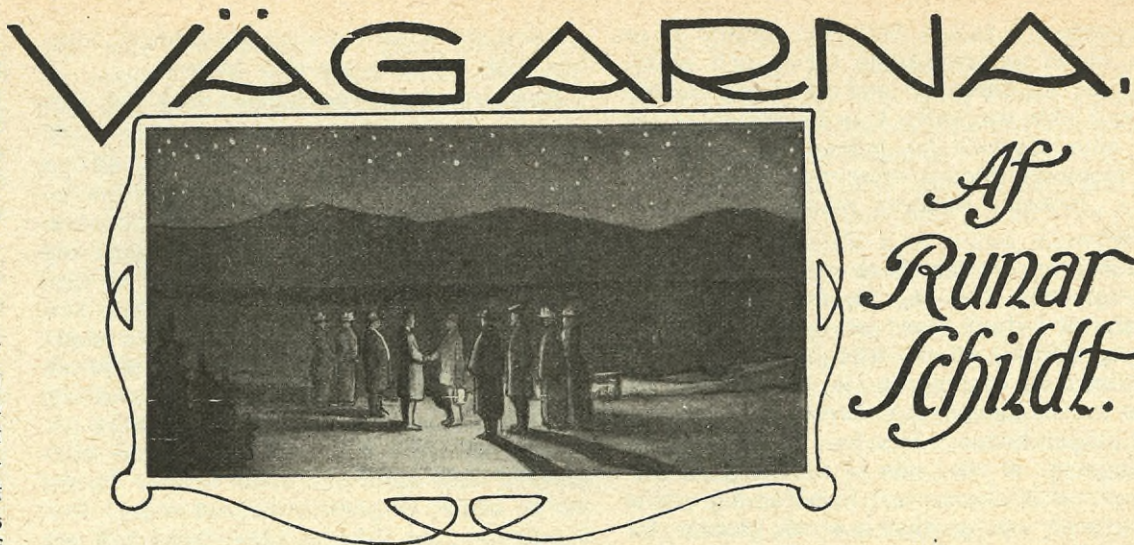
Hon stannade under det allra hvitaste trädet. Där tog hon plötsligt hans hufvud mellan sina händer, strök sakta öfver hans redan grånade tinningar och log med tårade ögon:

— Du är fast för bergborrningen... och jag... jag är allt fast för gamle bergborrarn... mer än någonsin.

Han kramade hennes handlofvar så hårdt, att hon jämrade sig. Hans mustascher darade vid hennes öra.

— Ja, då är jag kanske öfver på trädgårdssidan i alla fall.

Illustratör: Edvard Berggren.

OM EN OPARTISK ASKADARE denna kväll fått se huru ängsligt doktor Kalle Hiltunen vakade öfver sina gästers välbefinnande, så hade han nog inte kunnat tro,

att doktorn några år tidigare betraktat dem alla som sina speciella fiender och önskat dem allt ondt på denna jord. Och dock förhöll det sig så, fastän doktorn inte var någon människoätare, utan en högst beskedlig karl.

Saken var den, att de inte respekterat hans förstkomlingsrätt till Alajärvi, den klaraste och lystaste af alla Finlands sjöar. Sedan skapelsens dagar hade den legat där mer jungfruligt oberörd än Litteratursällskapets skrifter i ett kommerserådligt bokskåp, tills doktorn en dag kring sekelskiftet kommit att besöka platsen och funnit den ovanligt lämplig till sommarnöje. Det var för resten inte bara traktens naturskönhet, som dikterade hans beslut; han var nämligen bondson från samma socken, och nu, sedan allt gått honom så väl i händer, ville han gärna äga en bit af den jord, där han som pojke sprungit omkring och vallat korna och föröfvat allsköns ofog.

Länge var doktors villan den enda människoboning man kunde se vid Alajärvis stränder, men robinsonaden var alltför skön för att vara evigt. I snabb följd växte några villor upp ganska nära doktors, och med harm och smärta såg han hur fiendens piroger, pardon! motorbåtar kommo hans stränder allt närmare.

Men doktors fru, som var stadsbarn och smått vantrifdes i ödemarken, glädde sig storligen, och med den makt, som är kvinnan gifven — ehuru sannolikt icke af höjdene — genomdref hon allt umgänge kom till stånd. Småningom uppstod ganska stor förtrolighet mellan de fyra grannarna, doktorn, senator Korvenkoika, född Örn, lektor Salovius och direktör Suomenheimo, född Järvinen.

Formerna för detta sommarumgänge utbildade sig under årens lopp till en orubblig ritual, hvafs förnämsta moment bestod i inlagandet af starka middagar. Två gånger under sommaren skulle hvar och en se grannarna hos sig, och välkomst- och afskedsfestligheterna skulle försiggå hos doktorn.

Denna sista söndag i augusti hade afskedsmiddagen för året mycket riktigt gått af stapeln. Bastantare än någon föregående hade den varit och vinerna bättre än de som stått till buds hos grannarna. Ingen champagne likväl, — den var direktör Suomenheimo ensam om.

Sedan följde det gamla vanliga: kaffe och munk och munk och kaffe. Herrarna drogo sig in i doktors rum, medan damerna sutto kvar i matsalen; mot vanligheten hade de ällit i samma rum, emedan de voro så få, bara nio personer. Stämningen var särdeles hög, och munkkvartorna ombyttes flitigt.

Om direktör Suomenheimo, född Järvinen,

fortfarande kvarstått i sina förfäders blygsamma sociala position, så hade man utan tvekan sagt att han var full; då han nu emellertid skattade för 42,800 mark om året och beskyddade den unga konsten, fann man honom vara vid briljant humör. De andra herrarna hade inte heller spottat i glaset, så när som på senator Korvenkoika; han satt där som en förseglad bok och lät sina listiga tatarögon spela.

Hans storartade karriär hade under decenniernas lopp fört honom från svenska partiets mest vikingska grupp via den suometarianska väntsalen in i Bobrikoffs senat. Tidigare än de flesta andra hade hans fina schakalnäsa vädrat rof, och han hade sväljt skällsorden och gifvit sig allt längre ut på den ryska linjen långt innan gemene man kunde ana, hur bra det skulle komma att slanta af sig. Han ansågs ofantligt begåfvad, emedan han nästan aldrig yttrade sig, utan lät de andra prata och därunder log en smula sarkastiskt som den där vet allting bättre. Ofverhopad med ordnar och extra pensioner samt upphöjd i adligt stånd hade den store figuren — bobrikoffarnas Moltke — dragit sig tillbaka, sedan han genom sina relationer skaffat sin son, häradshöfding Armas Korvenkoika, en plats vid finansministeriet i Petersburg och sålunda förhjälpit honom till en god start.

Unge herr Armas Korvenkoika hade å sin sida bjudit till att göra det finska namnet aktadt och äradt på Petersburgs nattkaféer. Nu stod han iklädd oklanderlig cutaway och betraktade de otympliga yttringarna af primitivt sällskapslif rundtomkring sig. Särskildt var han synbart road af de traditionella besöken hos damerna, som upprepades flere gånger under aftonens lopp.

Det tillgick sålunda, att herrarna i gasmarsch med värden i spelsen högtidligt tågade in i matsalen och fömde sina glas för damerna, som å sin sida besvarade visiten en stund senare. Det var alldeles som de gamla landtdagsdeputationerna, påstod senatorskan Korvenkoika.

Vid det tredje svarsbesöket observerade direktörskan Suomenheimo att hennes man led af svårartad hicka; hon tog honom därför resolut under armen och ledde honom ut på gården, bakom en uthusknut. Äfven denna procedur var ett stående nummer på programmet.

Inemot midnatt hade stämningen nått sin kulmen, hvilket bland annat yttrade sig däri, att allesamman numera talade svenska. Det gick så småningom, utan att någon egentligen lade märke till det. Senator Korvenkoika fann det bekvämt, emedan han i likhet med de flesta gamla suometarianhöfdingarna aldrig hade kunnat lära sig finska. Lektor Salovius åter var en man af gamla stammen, som visserligen höll styft på sitt finska modersmål, men dock innerst inne hade för sig

att ett bildadt samtal måste föras på svenska. Doktorn ansåg visserligen, att finskan aldrig kunde komma riktigt till heders innan man enat sig om att principiellt aldrig tala svenska, men som artig värd ville han inte göra sina gäster förebråelser, och dessutom afskydde han allt slags bråk.

Af sistnämnda orsak hade han på sitt stillsamma sätt genomdrifvit att alla politiska diskussioner, så vidt möjligt, blifvit bannlysta från dessa middagar. Han fruktade, att åsikterna kunde komma att brytas rätt skarpt. Lektor Salovius ogillade nämligen teoretiskt den bobrikoffska regimens män, hvilket inte hindrade, att han trufdes bra i sällskap med senator Korvenkotka, som han för resten räknade släkt med.

Allt gick bra så länge herrarna sutto för sig och diskuterade affärer och väderlek mellan pimmarna. Men då damerna vid tolf-tiden slog sig ner i herrummet, öfvergick samtalet ofelbart och osökt på världens ondska.

Herrskapet Korvenkotka hade under vårens lopp företagit en längre utrikesresa, och senatorskan idisslade fortfarande sina minnen.

— Det är då förskräckliga lider vi leva i, sade hon med en suck. Hvar vi än vistades, i London, i Berlin, i Wien, talades det bara om krig. I Wien ville alla människor slåss. Och tänk ändå, att ha sin man eller sina söner i krig! En enda bomb kan ju döda en hel här. Nej, verkligen, då måste man säga att vi har det bra här hemma, vi behöfver inte vara rädda. Och hon betraktade sin son med en blick, där ömhet och stolthet förenades.

— Visst fan har vi det bra! ropade direktör Suomenheimo som om han hållit tal till döfva — och ska vi vara uppriktiga, så är det ryssarnas förtjänst. De har för resten alldeles rätt, när de säger att vi aldrig haft det så bra som efter 1819.

— Bror menar väl 1809? insköt lektorn höfligt men oundvikligt.

— 1809 eller 1819, det kan vara en pipa, jag var inte med på den tiden, men hufvudsaken är att vi har haft det bra tack vare ryssarna. Och om den där safans kagalen inte alltid skulle ha retat ryssarna med sin laglighet och laglighet —

Sällskapet fick aldrig veta hvad som då kunnat ske, ty direktöre Suomenheimo föredrog att skölja ner en hickning med en bottenflock. Lektorskan Salovius såg upp en smula förvånad.

— Det kan ju så vara att vi har ryssarna att tacka för ett och annat, men saken har sina sidor. I går släpades igen en till Kresty.

— Det var rätt åt den fan! sade direktören eftertryckligt och fyllde sitt likörglas. Om inte vikingarna bråkade så fördömdt, så kunde vi hålla oss väl med ryssarna och förljåna storkofvan. Oj, oj, hvad där finns att förljåna!

— Det är i alla fall synd om dem, som måste sitta inne de här vackra dagarna, sade direktörskan för att mildra intrycket af sin mans hårda ord.

— Hvem var det, jag har inte läst tidningen i dag.

— En ung häradshöfding Ruuth, svarade lektorskan.

— Baron Ruuth, rättade Armas Korvenkotka skyndsamt.

Nu som så ofta förr sårade det hans ståndsmedvetande, att folk inte kände bältre till de adliga äfterna i landet än att de när som helst förväxlade en baron med en adelsman eller rent af med en ofrälse. Själ kunde han adelskalendern som en bondpojke sin katekes och bar kronor både fram och bak.

— Det är visst en son till gamla baron Ruuth här på Koskis, anmärkte doktorn.

— Det underliga är att han frivilligt anmälde sig till tjänsten, fast han visste att han skulle komma i fängelse. Och inte var väl lönen heller så stor. —

— Antingen är han tokig eller högfärdsgalen, fastslog direktör Suomenheimo. Någon annan förklaring finns inte.

— Ja, viktiga har Ruutharna alltid varit, meddelade senatorskan, som umgåtts i bältre kretsar före syndafallet.

Doktorn nickade tyst. Han hade i tiden råkat vara på besök hos sin mor och sålunda fått se, hur gamla baron Ruuth, landsförvisad på angifvelse af sina egna underhafvande, åkte bort från Koskis, där hans fäder suttit som själfhärskare i fyrahundra år och styrt sin landsända med hårda tyglar. Folket hade samlat sig i hopar längs landsvägen — de måste se med egna ögon för att kunna tro att det verkligen var möjligt — och baronen mätte dem med en kort blick, men en blick som doktorn ännu kunde återkalla i minnet med oförsvagad tydlighet. Och fastän han stått där som tillfällig åskådare och som välbeställd medicine och kirurgie doktor, så hade den blicken plötsligt degraderat honom till en af de kringstående, bland hvilka angifvarna väl också funnos. Det både förargade och roade honom att dissekera sin egen känsla af osäkerhet, af underklass, af knappast medveten men ouplånlig respekt för härskaren från fordom. Den känslan kunde ingen bildning och inga pengar förkväfva, det visste han. Inför baron Ruuth var han fortfarande Hiltuses Kalle, som därade af rädsla för stryk när han i smyg plockade blåbär på Koskis' ägor. Det roade honom att införlifva den själfakttagelsen med sina samlingar af psykologiska kuriositeter.

— Det är verkligen fan så komiskt, fortfor direktör Suomenheimo, att man kan vara så viktig, att man nödvändigt vill sitta i fängelse och bli martyr och få sitt porträtt i tidningen. För resten var det svinaktigt, att mitt porträtt inte fanns i Hämeen Lehti, fast jag var representant vid köpmannamötet.

Samtalet höll redan på att glida in i lugnare fåror; men Armas Korvenkotka hade druckit ganska tappert och greps af en oemotståndlig lust att frondera. — Kanske baron Ruuth gör det för ärans skull.

Det blef alldeles tyst. Så tillade häradshöfdingen: — Vi germaner har ju ett utprägladt sinne för äran. Man behöfver bara läsa Bertel Gripenbergs dikter. En bombexplosion eller Messias' återkomst kunde inte ha haft en kräftigare verkan.

Senatoren blef eldröd i synen och spände blickarna i sin son. Doktors ansikte mörknade märkbart, och till och med senatorskan kände sig pinsamt berörd af det rejsamt undersrukna "vi germaner", fastän hon därhemma så ofta hört mannen och sonen utbreda sig öfver germanernas härskaruppgift inom det finska folket, som själf saknade härskaregenskaperna.

Men värst var det med direktör Suomenheimo. Han bar sig åt som om han fått en knif i magen.

— Aran! skrek han, hvad fan är ära egentligen? Det är någonting som kagalen har hittat på för att skälla ner oss. För deras ära ska hela landet störtas i olycka, och hvad har vi för glädje af den, när affärsmännen är ruinerade och ingen människa kan förljåna pengar mera. Kan man äta deras ära? Jag för min del gör en konst i den.

Han hade rest sig i sin ilska och ropade ut orden rakt upp i ansiktet på Armas Korvenkotka. Lektorn lade lugnande handen på hans skuldra och tryckte honom varsamt ner i stolen igen.

— Att sätta allt på spel för ärans skull,

sade han, vore ett trots som säkert icke är efter Guds sinne.

Senator Kovenkotka ansåg sig nu skyldig att bryta sin stumhet och mildt desavouera sin sons oförsiktliga yttrande, som ju så lätt kunde ge anledning till svåra missförstånd, kanske rent af skada hans framtidsutsikter, om det fördes ut i vida kretsar. Hur ofta har man inte sett, att ett förfluget ord — —

— Det kan ju inte nekas, sade han, att det myckna pratet om äran är ren humbug, eller med andra ord en ny omgång af kejsarens nya kläder.

— Armas skämtade ju bara, försäkrade senatorskan med en orolig blick på sin son, som stod där helt förtjust och njöt effekten af sitt påfund. Men stämningen var redan förstörd. Kort därpå bröto alla upp.

Doktorn fände en lykta för att följa dem ner till motorbåtarna.

Därute mötte dem augustinatten, så svart trots stjärnprakten, så stor, så ligande, lyssnande, väntande och underbar som bara vår sommarnatt kan vara.

Nedanför dem låg Alajärvi, svart som en flod af tjära med blanka fläckar här och hvar. Från strandängarna hördes kornknarrens skräfva läte, som sågade sönder den stora tystnaden.

Borta på andra stranden skyntade ur dunklet ett ensamt ljus, som de hemmavarande fändt i senatorns villa för att underlätta hemkomsten.

Frostigt klar och kall svepte natluffen om deras upphettade finningar.

Gamle lektor Salovius stannade rörd och tog sin hustrus hand, nästan i smyg, som den gången för fyrtio år sedan, då han bad henne följa med på färden. Han var af ett enkelt och ödmjukt sinne, och hans tankar gingo nu till den man, hvars stora namn öfverskygga hela hans ungdom och präglat hans generation; han mumlade sakta för att inte höras af andra än henne, som aldrig missförstod: — Säg, kan man dö för detta land?

Så gingo de utför strandslutningen. Färska spindelnät slog dem i ansiktet, uppskrämde grodor hoppade kring deras fötter. Någonstans långt, långt borta rasslade ett tåg mot banvallen; nu gick det öfver en dånande järnbro, nu saktades farten och där hördes en utdragen hvisselsignal, som ekot kastade boll med mellan skogar och berg tills den långsamt dog bort i natten.

Man tryckte hvarandras händer.

— Tack för i år!

— Tack själf.

Doktorn ansträngde sig för att finna ett vänligt och intresserad ord för enhvar.

— Ni reser ju snart till Petersburg? sade han till Armas Korvenkotka.

— Ja, om ett par veckor.

— Men inte i fångvagn! skrek direktör Suomenheimo förtjust öfver sin kvickhet. Men hur det var fick han skratta ensam.

Armas Korvenkotka kände sig på något sätt besvrad.

— Jag anser nämligen att den finska adeln nu som förr har en stor uppgift att fylla där-borta, sade han som till förklaring.

Senatoren harsklade ilsket.

— Ja, sade lektor Salovius, hvar och en går sin väg här i lifvet, den ena si och den andra så. Det är väl Guds vilja.

— Det blir inte lätt att hitta hem i afton, sade doktorn med en blick utåt vattnet, som smälte ihop med skogar och stränder.

— Gör dig inga bekymmer, svarade senator Korvenkotka, vi klarar oss alltid. Vi styr efter egen fyrbåk och ska nog finna vår väg!

Illustrator: Brita Ellström.

DET GÅR — ELLER DET GICK åtminstone för några år sedan — en diligens mellan Rothenburg ob der Tauber och Krechlingen. Det var ett riktigt Dickensfordon, som godt kunde ha rullat i Martin Chuzzlewit, postgult, frestas jag säga, med röda knappar på siddörrarna som ett lacksigill, fastspända läderkoffertar bakpå och uppe på taket plats för fyra personer. Och kusken hade en blå kragkappa, som jag skulle vilja kalla just kuskblå, grå kastorhatt och ett postiljonhorn af mässing. — Se det var en riktig diligenskusk! skulle H. C. Andersen ha sagt.

Jag, som skrifer detta, har intet med hvarken kusk eller diligens att göra — sista gången jag vallfärdade till Krechlingens gamla katolska kyrka, skedde det tyvärr i bil.

Men en händelse gjorde att jag en annan gång i en helt annan miljö, kom att träffa en underlig kurre vid namn Hörnfelt — en svensk rentier, som han kallade sig — hvilken oförmodadt började prata om just vägen och färden till Krechlingen. Det var för resten i Köpenhamn och på en gammal "Vinstue", hvilken numera också gått förgängelsens väg, men som då besöktes af en del konstnärer, förelädesvis skådespelare. Och uppriktligt sagdt trodde jag först att min landsman var en före detta teaterdirektör eller tämligen förmögen aktör, som dragit sig tillbaka, plus pension.

Det var en yrvädersdag som få i staden vid Sundet — jag trodde, jag satt på gamla Rydberg och såg ut öfver Gustafs Adolfs torg i stället för Kongens Nytorv. Det dansade hvitt i hvitt och flingorna voro så stora som kalfjärilar. Om några dagar skulle julen vara inne, mellan det Kongelige och Magasin du Nord stod en skog af granar och stället gäster kommo in fullastade med julklappspaket. Endast glöggdoften saknades.

Näväl — det hör icke till denna historia hur jag blef presenterad för herr Hörnfelt, hvem han egentligen var, eller hur han såg ut. Hufvudsaken var hans erinring om händelsen där nerifrån, hvarest magnolian blommar redan i april, och den lyder i all enkelhet som följer.

— Tack, bror, tack skall du ha. Skål en gång till och tack!

Ja, eftersom vi nu äro bröder och svenskar, så skall du min själ få höra en bit från stan, vi nyss talade om, och det märkvärdiga är, att den kan dras bäst i julväder, fast det var vår den gången.

Det är så länge sen.

Jo, ser du, jag kom som vanligt resande från en eller annan kant på kartan och så hamnade jag för tillfället just där. Då du själf varit där ett par gånger, besparar jag dig beskrifningen af lokaliteternas romantik.

Det var i april. Vårens narmånad.

Det fanns inte en kallt — åtminstone inte en främmande kallt — mer än jag i hotellet. Jag kände mig för en gångs skull som centrum. Vid mitt café complet på sängen, vid lunchen, vid middagen. Och eljes också.

Litet tråkigt i längden. Tja, det är kanske så äfven miljonärerna uppfatta tillvaron ibland.

Där var till exempel barberaren. I hans raxluga mollogs jag som en furste. Satt någon stackars inföding i den enda stolen, fick han bums resa sig, äfven om han var invälad, då jag inträdde. Och så vidare.

Emellertid, det var barberaren, som gaf upphovet till hvad som hände.

En morgon säger han:

— Skall baron Hahnfeld icke besöka Krechlingen?

— Krechlingen, svarar jag, hvad är det?

— Ah, Krechlingen! Berömd katolsk kyrka, fast vi förstas sedan den store Gustaf Adolf äro protestanter... Det går en diligens hvar torsdag —

Ordet diligens kom mig att spetsa öronen. Fanns det ännu diligenser?

— Visst reser jag, sade jag. — I öfvermorgon torsdag.

Det var vackert väder den dagen (fredag) och magnolian blomnade. Men torsdag var något annat. På en gång kallt och varmt med åska och hagel om hvarfannat. Donnerstag heter det ju, och jag kan med en dålig vits säga: Donnervetter, was für ein Donnervetter! — Det är inte en åska, sade diligenskusken, det är tre åskor. Och han pekade med piskan uppåt vinbergen.

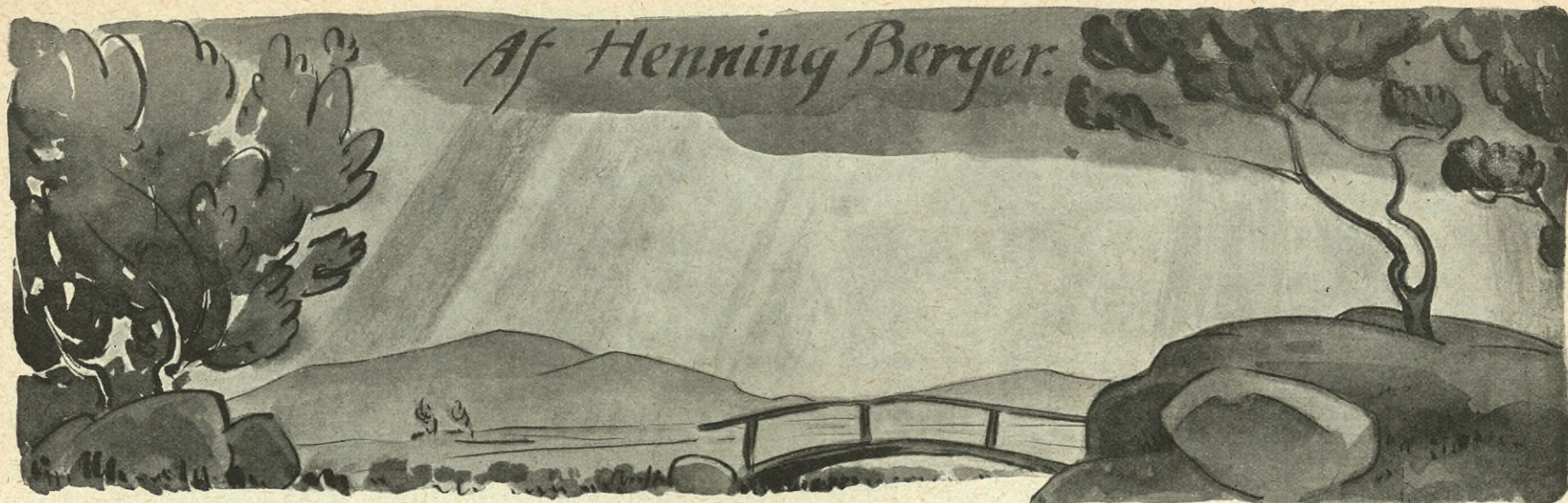
Men reste gjorde jag.

Till att börja med var jag ensam i omnibussen, hvilken för öfvertal skakade så våldsamt, att jag, trots allt, önskade att hjulen haft dubbla gumringar. Fönstren skallrade icke, emedan de voro fasta — det vill säga: icke kunde öppnas eller fällas ned. Hästarna voro ett par feta bajrare, som man kunde tro vara stamkunder på en bierstube, men det hindrade inte lagfarten. Allt emellanåt logo vi hopp som öfver kapplöpningshinder. Och åskan mullrade och blixtrade.

I en liten by, hvars namn är okänt, ser-

“— så skall du min själ få höra en bit från stan, vi nyss talade om.”

verades öl och korf, och här steg in en ung dam i regnkappa och gummihatt. Vid nästa hållplats — där öl och korf serverades — ökades resällskapet med en ung man utan både hatt och kappa. Han hade en cykelmössa på hufvudet, bar portför och höll i handen ett ljusblått paraply, som fläckvis tedde sig regnsvart. Vi sutto alla i hvar sitt hörn och låtsades icke taga minsta notis om hvarandra. Då inträffade något.

Vid sista stationen innan Krechlingen stöflade en korporant herre upp i vagnen. Han var rödmosig, en smula onykter och dessutom orakad. Men hans blå ögon blänkte supmuntert oss alla till mötes.

— Prosit Neujahr, var hans oväntade hälsning, i det han tog plats — eller rättare föll ned i fjärde hörnet. — Prosit Neujahr, upprepade han eftersinnande, nej fan (sade han på svenska!) nein, nein — ich meine natürlich fröhliche Weihnachten!

Vi drogo förstående och öfverseende på munnen — hvar och en på sitt vis. Den lilla damen höll en bok upp för ansiktet och skratade hjärtligt, hennes ögon lyste skälmaktigt och vänligt.

Du, som själf rest omkring en del, efter hvad jag kan förstå, vet nog att det ofta är med blandade känslor, man upptäcker sina egna utom våra landamännen. I detta fall hade jag dock ingen generande känsla, min välfödda och icke riktigt soignerade compatriot väckte enbart sympati. Kanske delvis därför att vi voro på Bayerns gränser, men mest för att han omedelbart verkade som ett naivt och stort barn.

Han såg sig småleende och nickande omkring och då ingen besvarade hans hälsning, gäspade han resigneradt, makade upp sig i hörnet och slöt ögonen.

Ovädret hade nu öfvergått till hagelskur. Dalsänkningarna lågo salthvita.

Så nådde vi äntligen Krechlingen.

Jag har sällan sett en så ful lerhög, och kyrkan intresserade mig icke ett dugg, därtill är jag för okunnig i ämnet. En gammal blek och giktswag käring med schalet om det darran-

de hufvudet gick omkring och berättade med ynkelig stämma årtal och helgon, krig och jungfru Maria, underverk och plåster, samt påtrugade oss naturligtvis årgamla och flugsmutsade vykort. Kyrkogården liknade en begravningsplats för pestsmittade. Sedan vi skramlat ur oss vederbörlig drickspanning, sågo vi oss om efter diligensen.

Men den var försvunnen.

Det var då min landsman räddade situationen. Jag skall aldrig glömma den min af komisk patos, hvarmed han filltalade oss. Han såg i ögonblicket ut som en — icke hvit, men röd pjerrot.

— Meine Herrschaften, sade han...

Och så kom en oemotståndlig ström af barnslig och godmodig snakkesalighet. Han förklarade att det ju var jul och att nu kommo julänglarna flygande öfver krubban. Han talade om kärven för småfågeln, om julhalmen i spiltan och om julbrygd och julbak. Granen, sade han, var redan huggen och hemforslad på kälken, julstjärnan brann och julljusen tändes — tre och tre. I oftan ska vi, dillade han vidare, och nu luktar det bara af lack och vaxstapel och skinka och gröt med mandel och lutfisk och smörkaka. — Ja då, fortsatte han och slog ut med handen, se

snön, det är skare, hör ni inte slädbjällrona? Och plötsligt reciterade han Rydbergs Tomten:

"Midvinternattens köld är hård,
stjärnorna gnistra och glimma."

Här lyckades jag hejda honom.

— Jag tror icke, afbröt jag ordflödet, att herrn och damen riktigt kunna följa med — saken är den att jag ä' svensk, men paret bredvid oss är tyskar. Diligensen har förmodligen kört ned till värdshuset med post och paket, vi kunna ju följa efter. Nu håller det uppe —

Han såg på mig.

— Jaså, svensk, sade han långsamt, det anade jag inte. Annars — annars hade jag varit lyst.

Det hade med ens kommit något halft sorget, halft reserveradt öfver den lille runda och gemytliga talföre mannen. Han ångrade sin oskyldiga svada.

Vi presenterade oss emellertid — han hette Trulsson — och iakttago samtidigt att den portför och paraplyförsedda resenären gjorde detsamma inför Fräulein i regnkappan. En liten blek solstråle gaf oss ett småleende under en molnkant, och sedan vi alla fyra

växlat namn var ceremonien öfverstående. Haglen smälte redan i gräset som sockerbitar i vatten, och en röd gavel nedanför backen med en vädertupp på taket anvisade hvar bykrogen låg. Utanför huslängan stod ett nydukadt bord, den rena hvita duken lyste svalt i dunklet. — Kom, ropade herr Trulsson, nu bekanta vi oss vidare kring julbordet. Se, där kommer kusken och han har redan ett tomt stop i handen och piskan i den andra — och sannerligen, valthornet under armen. Det är ju en Bellmansfigur!

Han gjorde en piruett, som verkade så komiskt, att vi alla storskrattande

I detta dunkel en hvit gestalt — en kvinna.

gjorde vårt inträde i salen. Och vårt bord färglyste, också det, med den läckra skinkan omgifven af gröna knippen med svarta rätkor och röda rädisor. Smöret var packadt i en grann träbytta och glasen kring en liten miniatyrtunna voro bemålade med rosor och blader. Men i hörnet bakom disken började värden tappa i ett mörkt öl från ett jättefat, hvars trinda sidor sveffades kristallklara ispärlor, och hans dotter kom leende emot oss med hvitt bröd och en skål med honung. — Vi satte oss. Genom de öppna fönstren fläktade vinden.

*

Här gjorde Hörnfelt ett uppehåll och stirrade ut öfver torget. Yrvädret uppförde en verklig häxdans, man såg icke längre teaterns fasad med kolonnportalen, och de få vandrarna, som försökte snedda i lä, hvirflade rundt mellan lytkandelabrar och spårsvagnsmaster ur stånd att bestämma kursen. Denna hvita vinterlek förstummade honom synbarligen. Landskapet i södern bleknade bort tills det smalt in i och samman med snödimman i nord. Men oväntadt smålog han.

— Det är ju precis som Trulssons julsaga, mumlade han.

Och vändande ryggen mot fönstret fortsatte han. Då ljuset nu föll bakifrån hade jag svårt urskilja ansiktstrycket — det blef en skuggfläck mot den skimrande snöfallsbakgrunden.

*

— Skåll!

Ja, vi sutto där och åto och drucko och småpratade, och när vi hunnit till de små runda ostarna, hvilka icke luktade så godt, men smakade desto bättre, visste vi ungefär allt det yttre om hvarandra. Den unge mannen var naturligtvis kandidat och drömde om den aktningvärda utvecklingsbanan på växtbiologiens område, under det att Fräulein odlade musik. Trulsson var, liksom jag själf, mindre betydande och mer till åren — vi sutto kvar vid en kopp kaffe, då de unga företogo en rekognoscering, efter att hafva skrivit ett dussin vykort. Diligensen skulle först begifva sig på hemvägen om ett par timmar.

Det kom en humoristisk glimt i min nye bekantskaps ögon. Han stoppade en liten snugga, lände och sade mellan blossen:

— Ni trodde väl förslås först att jag var en smula på tre kvart eller litet vriden eller kanske båda delarna... Men saken är att jag lider af en sommarsjuka, som här i utlandet tar sig uttryck i en bestämd vision af midvinter eller julstämning där hemma. Så har det varit i många år hvar jag än befunnit mig. Det börjar en vacker vårdag — alltid i södern, där ju våren liknar vår högsommar, jag tänker, minnes, drömmer om jul och snö, jag ser syner, bilder, vinterlandskap, ja, jag icke bara ser, men jag känner, luktar, förnimmer med alla mina sinnen vår juls alla attributer, jag får både syn och hörselhallucinationer. Utlänningarna generar jag mig icke för, de få tänka hvad de vilja, det är ju i alla fall harmlöst nog hvad jag pratar. — Ni skrattar inte åt mig?

— Nej, visst inte, tvärt om. Men har ni aldrig, herr Trulsson, också haft en vintersjuka, för att begagna ett analogt uttryck, hvilken till exempel framtrölat söderns prakttaflor för edra ögon, när mörkret och kölden nått höjden där hemma? Då ni med en suck fänder lampan klockan tre på dagen, då ni —

— Jovisst, afbröt han lifligt, i synnerhet som yngling och ung man. Jag längtade ut till sol och blått hvar kulan vinterdag, och den-

na reslängtan stegrades våldsamt, när vintervintern närmade sig. Men det var i alla fall något annat, det var blodets längtan, pulsens pockande på lif — mera lif. Det var önskan efter att se det ännu osedda, uppleva hvad jag läst, njuta i verklighet muséers och galleriers dukar. Min sommarsjuka är däremot af obottligt slag: den har kommit med åren och den följer mig till grafven.

Vi sutto tysta en liten stund och sågo hvarandra in i ögonen — ungefär som vi två nu göra i den här gamla bodegan. Och som om Trulsson läst mina tankar, nickade han och sade, alljämt udstötande små puffar af rök ur pipan:

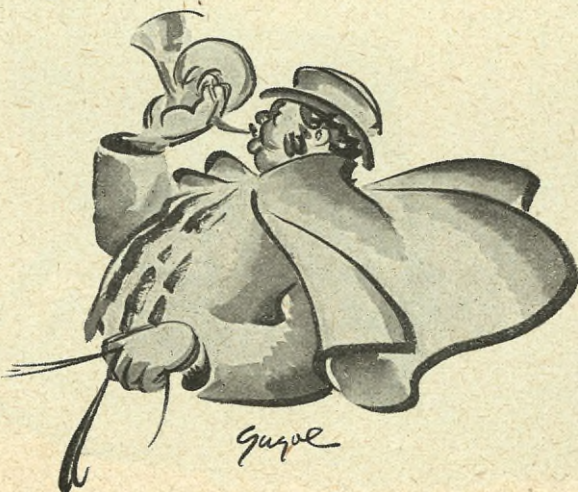
Här ska ni få en julsaga, ärade herr landsman.

Det var för många år sedan en julafton i Stockholm. För första gången skulle jag tillbringa den ensam och med en obeskriflig känsla af bitter tomhet iakttog jag de svinande timmarnas olika fenomen. Hur lyktorna tändes, hur det lysle upp i våningarnas fönster, hur butiker stängdes och hur gatulifvet glesnade. Min restaurang tillbommades och jag motades ut. Det började snöa och i tjockan öfver mitt huvud ringde kyrkklockor. På julgranstorgen blef det ödsligare och ödsligare — de osålda träden vräktes ikull och fingo snötäcke öfver sig. Mötte jag en ensam vandrare, bar han paket under armen, och stadsbud och expressbyråpojkar stretade i modden som laståsnor.

Jag bodde tämligen långt borta på Ostermalm i ett af de hus, som då kallades moderna och som nu rifvas ned, emedan de äro så fula och gammalmodiga. Jag hyrde ett stort rum af en änka, men både hon och en annan hyresgäst voro bortresta öfver helgen. Jungfrun hade ledigt och jag var mol ensam.

Förmodligen för att det skulle kännas mera hemtrefligt hade min värdinna öppnat den lilla våningens dörrar till samtliga rum, det var eldat i alla kakelugnar och i min egen stod en ny brasas vedträn uppställda med spänstspåner och näfver instuckna — färdig att tända. Jungfrun hade för att visa sin tacksamhet för morgonens lilla penningssedel lagt ett julkort med Bellehems änglar på mitt skrifbord och, värst af allt, den goda änkefrun hade ställt ett litet granträd i en blomkruka på kommoden. Det var prydt med en pepparkaks-Nisse och Nasse, en julgris i marzipan och några förgyllda valnötter. Dessutom stod på chiffonjéklaften ett tregrensljus i en grann pappersstake.

Dessa vänliga yftringar af medkänsla, som under andra omständigheter skulle ha rört mig, väckte nu enbart ytterligare missmod. Jag mindes forna jular och tänkte på de hädangångna släktingarna, på vänner, som blifvit borta och förhoppningar, som svunnit.

Och plötsligt märkte jag att jag satt i gungstolen och storgrät.

Då ringde det på tamburdörren.

I första ögonblicket ville jag resa mig, af gammal vana, och öppna, men i nästa sekund blef jag sittande, i det jag sade till mig själf:

— Nej, hvarför det? Det är ingen som söker mig — nu, på själfva julafton. På sin höjd en figgare. Och för resten — det är ingen jag önskar se i denna stund.

Jag lyssnade efter en ny ringning, men min besökare ringde icke igen. Han stod tyst väntande utanför dörren. Gungstolen har jag genast stannat, så att icke minsta knakning af medarna skulle röja mig. Och jag visste att fönstren åt gatan voro oupplysta.

Med ens hör jag att en nyckel försiktigt och trefvande sättes i dörrlåset. Jag höll andan af spänning — var det en inbrottsjuf?

Så vrides nyckeln om två slag — det var ju ett gammaldags, vanligt lås — och dörrhandtaget tryckes ned, dörren öppnas och stänges, någon står i tamburen, någon går in i salen, genom det lilla förmaket, förbi sängkammaren in i stora rummet, det rum som låg närmast mitt. Jag sitter fortfarande i min gungstol, ett enda ljus brinner på nattduksbordet, genom den öppna dörren ser jag rummen i mörker. Och i detta dunkel en hvit gestalt — en kvinna.

Hon tänder till min förvåning den stora hänglampan, hon tänder de två smålamporna med röda skärmar i förmaket och hon tänder också salslampan öfver det runda bordet. Hon går fram till skänken, tar duk och servetter och silfver ur olika lådor, drar ned gardinerna för fönstren, hämtar en färdigklädd julgran från tamburen och tänder alla de små kulörta ljusen. Hon går ut i köket och kommer tillbaka med en bricka full af assietter med julmat, hon hämtar också vin och glas. Därpå bär hon in en liten kläd-korg, i hvilken staplats hvita paket med röda sigill och slutligen sätter hon sig vid pianot och spelar Händels Largo.

Då måste jag stå upp och gå in till henne ty jag har ännu inte kunnat se hvem hon är. Hon spelar vidare, men ser småleende på mig, och då ser jag att det är min vackra, min älskade kusin, som för ett år sedan blef så förmöget gift uppe i Norrland. Hon spelar och jag står där utan att kunna förstå hvad allt detta betyder eller hur det har gått till. Men när den sista tonen dött, reser hon sig, slår armarna om min hals, kysser mig och säger: — God jul, min egen älskade — det är ju med dig, jag är gift.

*

Här tystnade herr Trulsson och pekade ut genom fönstret.

— Där kommer vårt unga par, se så förälskad kandidaten redan ser ut! Och haglen ha alldeles smält, hela dalen är grön igen och bergen violblå. Se på den lilla flo —

— Ursäkta, herr Trulsson, sade jag, men hur vill ni att jag skall förstå er vinterhistoria. Den låter onekligen en smula bisarr...

— Men jag kallade den ju också en julsaga, svarade han och skrattade litet underligt.

Efteråt har jag tänkt på rentier Hörnfelts reseminne, eller hvad jag skall kalla det. Och det slog mig att man sällan brukar berätta så, att tredje person omtalar händelsen genom andra man. Jag tror att Hörnfelt och Trulsson var en och samma figur.

Illustrator: Yngve Berg.

TRE DIKTER AF BO BERGMAN

HEMLIGA GARN.

DU LILLA BARN, SOM EJ Jag älskade en gång din ljuvva
är mitt och dock mor,
har fått min faderstanke, skall men öfver hennes lif fick jag
du minnas ej råda.
en dag hur gärna jag har smekt Det är så längesedan, och nu
din lock, bor
och skall du ana att det var en hon mycket tyst och långt ifrån
kvinnas oss båda.

jag tänkte på, och skall du Och du är icke min; en annan
undra hvem man
den kvinnan var och hvart hon skall styra dina första steg och
gick i världen? trycka
Hon var din mor. Hon var din heta kind mot sin, och det
ditt varma hem. är han,
Hon blef ej min, men blef mitt den andre, som har rätt till
bloss på färden. faderns lycka.

Men ändå är det som ett hemligt garn,
du vårens lif, förenade oss tvänne.
Din mor skall lefva i sitt lilla barn
och jag, det stora barnet, blott i henne.

OM VI HA STAPPLAT ELLER SKRIDIT RAKA
med sammanbitna tänder mot vår graf,
så kommer stunden, när vi se tillbaka
på allt hvad lifvet tog och lifvet gaf.

Låt oss i stoftet våra kransar skaka.
De stilla ändå ingen andes kraf,
och triumfatorn själf skall en gång smaka
det bittra salt, som åren sätta af.

Men när vi slukats af den stora natten
och bron, som leder öfver dödens vatten,
af andehänder rifvits bakom oss,

så lyser kanske som ett fjärran bloss
från lifvets strand det bästa lifvet gömde
— den första kärleksdrömmen, som vi drömde.

• • MEDALJONGEN • •

DEN LILLA MEDALJONG HON
efterlämnat
ger ännu hennes döda skönhet
lif
— men midt i bilden har emaljen
rämnat
som för det hårda hugget af en
knif.

Se blicken som i blåhvit majluft
tvagen
och munnen blossande af kär-
lekstörst.
Om hatet måttat åt de sköna
dragen,
hur många kyssar ha ej höljt dem
först.

I.

HAG HAR VISST ALDRIG BERÄTTAT någon förlofnings-historia, fast jag kan en hel del och ämnet ingalunda saknar sitt intresse för mänskligheten. Nu skall jag ju till på köpet berätta något, som passar för julen och dess tankar, och då kan ämnet lämpa sig bra. Jag skall alltså berätta en historia från Mönsterhamn, den nordligaste staden i Öbacka län. Om en förlofning där i staden.

Sätt er till rätta nu, mina åhörare, och var uppmärksamma; historien är lärorik, och det är inte jag, som har hittat på den.

II.

En vacker dag kom det till staden en ung advokat, som hette Hjus. Han kallade sig notarien Hjus. Det fanns före honom en gammal häradshövding, som skötte de förmögnare stadsbornas processer med de fattigare. Dessa senares advokater voro dels stadsfiskalen och poliskonstaplarna och dels ett par individer, som fordom varit affärsmän, men råkat tappa förfäste i penningvärlden och nu uppehöll sig i rådhusets skugga. Det finns sådana i alla samhällen, så att Mönsterhamn var inte ensam om fenomenet.

Den gamle häradshövdingen var emellertid så pass gammal och så pass rik, att han börjat tappa lusten att föra processer. Det hade inte stadsborna, tvärtom, och därför var notarien Hjus kommen att gå dem tillhanda med råd och dåd.

Man väntade honom inte utan spänning i stadens olika kretsar. När han anländt, ringde telefonerna, och man frågade hvarandra. Han är lång och ljus, rapporterade telefonerna, han har röda mustascher, markerade drag och mycket, mycket välsittande byxor. Dessutom har han varit på middag hos häradshövdingen.

Notarien Hjus såg för sin del föga på staden. Han hade den redan, innan han sett dess gator och hus, fullständigt i hufvudet, tack vare officiella uppgifter. Och saken var, att han var en öfvertygad penning-tyrkare.

Det första han nu gjorde var att hyra en liten central lägenhet om tre rum. Det var en gammal fru, som ägde den, och hon begärde 650 kr. i hyra pr år, 25 kr.

i månaden för hvar och ett af de båda stora rummen, som voro så små, och 50 kronor om året för det tredje rummet, som hon tillät sig kalla litet och som var en byråläda.

Lägenheten låg vid stadens stora torg.

När den gamla frun såg notarien Hjus stiga in, mönstrade hon honom med den vana, som uppstår, då man varit gift i 30 år och änka med öfverflödiga rum i 15. — Denne herre, tänkte hon, enligt hvad man sedermera berättat, denne herre betalar säkert 650 kronor.

Men notarien Hjus sade bara, utan att ens tänka på henne: — Min bästa fru! Nu är det min mening att slå mig ner för all framtid här i Mönsterhamn. Låt mig därför först och främst fråga: hur många hyresgäster har ni under loppet af fem år?

Frun blef högst förbluffad och gapade något samt darrade med läpparna. Hon kände sig öfverraskad, hon kunde inte följa notarien Hjus i hans tankegång. Man brukade nämligen aldrig ställa frågorna på det sättet i Mönsterhamn. — Ge mej si! sade hon därför. Det händer, att det blir ombyte hvarannat år.

Frun blef högst förbluffad.

— När då en hyresgäst har flyttat, fortsatte notarien Hjus, hur länge dröjer det, innan nästa kommer?

Frun vred sina gamla händer och såg med stigande oro i sina af åldern urblekta ögon på notarien Hjus och tog sig sedan åt pannan.

— Ge mej si! sade hon. Hur länge det dröjer? Ja, ibland ett par, kanske tre månader.

— I genomsnitt sex à åtta månader, säger vi då, på fem år, sade notarien Hjus. Det betyder, att frun förlorar uppåt 400 kronor på fem år. I verkligheten är alltså denna lägenhet värd för uthyraren 570 kronor om år. Det är under sådana omständigheter rätt egendomligt att begära 650 af mig. Eller hvad säger frun själf?

Frun gapade nu för full hals. Hon hade aldrig hört sådant förut. Notarien Hjus var emellertid född i länets sydligaste stad och största handelsort, Köpmansvik, och han resonerade hela tiden så, som han hört hvar-enda person resonera i Köpmansvik, ända sen han var barn, och som han ansåg vara riktigt och rätt. — Om vi alltså bestämmer oss för 575 kronor, sade han, så betyder det, att frun tjänar lika mycket som förut på lägenheten och dessutom fem kronor extra om året. Jag är nämligen nöjd med lägenheten och ämnar inte flytta.

Genom dessa enkla och klara kalkyler fick notarien Hjus de tre numren för 575 kronor i stället för 650, och samtalet spreds af värdinnan.

— Hvilka kommer han att föra talan för? frågade man då.

— För bättre folk, sades genast. Uteslutande för bättre folk, naturligtvis.

III.

Därpå annonserade notaren Hjus efter ett kvinnligt skrifbiträde. Sökanden skulle personligen anmäla sig på hans kontor.

Det var den annonsen, som blef orsak till notariens förlofning med en af stadens bästa unga damer, fröken Orth.

Hon lefde med sin mor, som var änka, i ett litet vackert hus inte långt från torget. Fadern hade varit kronofogde och stadsfullmäktiges ordförande. Härigenom hade änkefru Orth och dottern umgänge bland stadens väl-

situerade familjer, och fröken Orth hade tagit sig för att skriva rent.

Hennes väninnor suto på affärskontor, men fru Orth höll på det passande och ansåg, att en ung dam kunde inte på samma gång umgås hos borgmästare och förmögna personer samt sitta på ett affärskontor.

Men när notarien Hjus annonserade efter skrifbiträde, blef fröken Orth intresserad. Hon hade nämligen hört historien om hyran.

— Mamma inser väl, sade hon därför, att notarien Hjus är en ovanligt intelligent person. Dessutom är han ju inte alls affärsman utan en person med universitetsbildning och som har till uppgift att öfvervaka lag och rätt, alldeles som borgmästaren och rådmännen. Det kan alltså inte vara något opassande i att jag sitter på hans byrå. Det är ju i högsta grad bildadt och man kan ju nästan säga upphöjdt arbete.

— Det har du rätt i, mitt barn, sade fru Orth, men det finns en omständighet.

— Hvilken då? undrade fröken Orth, som alltid med lärlighet hörde på modern.

— Jo, sade fru Orth, har du tänkt på, att du skulle bli ensam på byrån med notarien Hjus? Det är frågan, om det kan vara passande.

— Ah... visst! utropade strax fröken Orth. Det har mamma rätt i. Det har mamma alldeles rätt i. Förlåt, kära mamma, att jag glömde det!

Fru Orth svarade mycket vänligt:

— Man kunde ju fråga kyrkoherden.

— Det kunde man, sade fröken Orth nickande. Det kunde man verkligen göra.

Det gjorde också fru Orth.

— Ja, sade kyrkoherden. Hvad skall jag säga. Personen har ju universitetsbildning. Skall jag döma af erfarenheterna från min egen universitetstid, så var det närmast inom filosofiska fakulteten, som de osäkra karaktärerna voro att söka. En jurist med universitetsbildning och med tjänsteår bakom sig innebär, såvidt jag förstår, ingen risk.

Sedan kyrkoherden funderat, tillade han:

— För min del skulle jag snart gilla, att fröken Orth sökte platsen. Notarien Hjus kommer att föra de bildades processer, och de bildades synpunkter känner fröken Orth bättre än alla de små flickor ur enklare hem, som nu vilja komma på alla slags kontor, då de i stället borde hjälpa sina mödrar i hemmen. För sakens skull anser jag därför snart väl, om fröken Orth vill söka platsen, gärna mot högre lön, och utestänga onödiga sökande, som rätteligen höra hemma på annat håll och böra tvingas dit.

Efter ett sådant utslag af kyrkoherden var saken naturligtvis afgjord. Och fröken Orth var mycket nöjd.

Hon gick raka vägen till notarien Hjus.

De resonerade om lönevillkoren. Alla andra sökande hade begärt 50, 55, 60, ända upptill 90 kronor i månaden. Men fröken Orth begärde bara 45. Hon förklarade för notarien, hvem hon var, hvem hennes far varit, hvad hon sysslade med samt orsaken till att hon icke skaffat sig plats på ett affärskontor.

— Notarien förstår min ställning i Mönsterhamn! sade hon. Jag skulle inte ha handlat rätt mot den, om jag placerat mig i affärs-

världen, som jag genom min sociala position befinner mig öfver.

Notarien Hjus gillade hennes syn på saken.

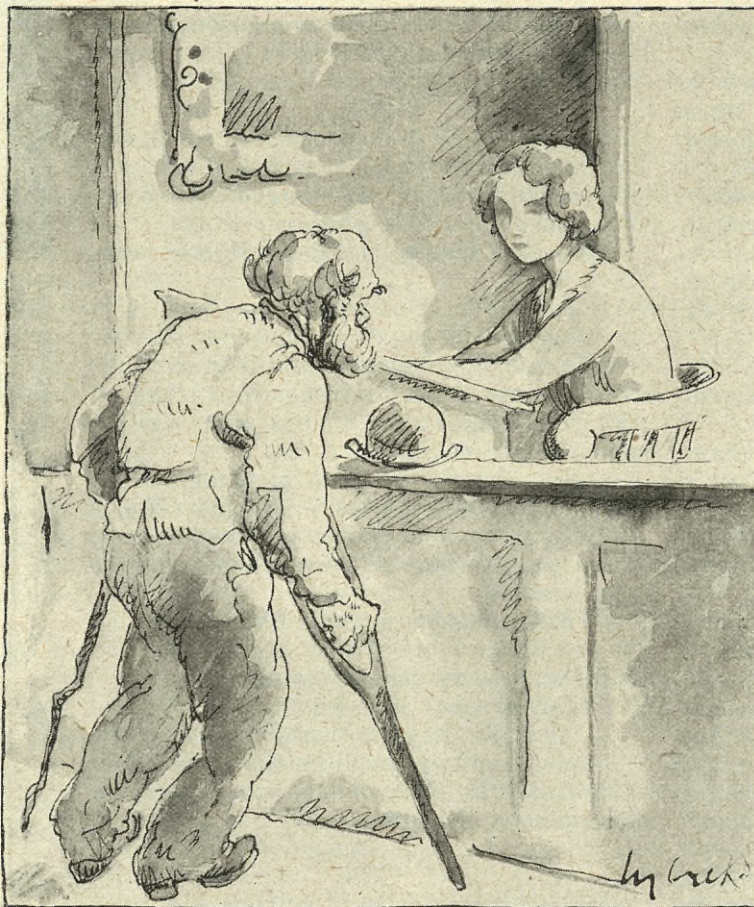
— Fröken har resonerat fullständigt riktigt, sade han. Min uppgift här i Mönsterhamn blir att bevaka förmögenhetens rätt. Fröken såsom själf förmögen blir således icke min underordnade utan mitt biträde och min rådgifvare. Vårt arbete blir att kontrollera, att inte affärsvärlden riskerar förmögenheten i samhället eller hotas. Lönen blir naturligtvis under sådana omständigheter ganska betydelselös. Hufvudsaken är det allmänna gagn, som fröken kommer att göra.

Därefter och sedan notarien Hjus närmare förklarade fröken Orths arbete, sade han:

— Jag tackar fröken hjärtligt och uppriktligt för frökens vänlighet, och jag hoppas på det angenämaste samarbete.

Fröken Orth gick hem till fru Orth och återgaf hela samtalet.

— Han är en fulländad gentleman, sade hon som sammanfattning af det hela.

En fattig krympling kom upp på byrån.

Fru Orth hade ett par väninnor närvarande för att bevittna den viktiga händelsen.

Och de instämde alla och sade:

— Han är tydligen en fulländad gentleman! — Det sade de sedan ute i staden, och det blef också stadens dom.

Dessutom dömde staden, att fröken Orth var en duktig och resolut dam och värd beröm, för att hon alltid visste, hvad som passade sig och alltid handlade i enlighet därmed.

IV.

Efter någon tid uppstod ett problem i fröken Orths medvetande. Det berodde på de unga damernas och unga herrarnas sätt att umgås i Mönsterhamn och notarien Hjus' ställning till dessa vanor.

Det hände nämligen så godt som hvarje dag, att herrar och damer promenerade på gatorna, och så slutade promenaden med ett besök på konditoriet. Notarien Hjus deltog rätt ofta i promenaderna och var en högst angenäm konversatör, men vid konditoriedörren lyfte han på hatten och tog farväl.

Till slut talade fröken Orths väninnor med henne och sade, att det var opassande gjordt af honom, det var både oarligt och obehöfvadt.

Fröken Orth talade i sin ordning med fru Orth om saken.

— Jag tror nästan, att jag måste ge dina vänner rätt, sade fru Orth. En herre måste vara lite kavaljer och lite generös.

Fröken Orth tänkte på saken. Hon insåg, att hon inte med bibehållen själfkänsla kunde vara biträde åt en person utan generositet.

En dag förklarade hon därför saken för notarien Hjus på byrån.

— Jag är fröken mycket tacksam för denna upplysning, sade han. Jag har bland mina principer bland annat också den, att jag inte går inom gränsen för andra personers handlingsfrihet, och därför har jag hållit inne med mina egna tankar just i här berörda angelägenhet. Men nu har fröken öppnat en möjlighet för mig att framlägga min syn på saken. — Notarien Hjus förklarade därför för fröken Orth, att enligt hans mening var det de unga herrarna och damerna, som buro sig mycket olämpligt och opassande åt. Ty, sade han, anslå i genomsnitt en så låg summa som 50 öre om dagen, hvilken de nedlägga på konditoriet. Det blir 15 kronor i månaden och 180 kr. om året. Här finns dels i Mönsterhamn och dels i Öbacka län för öfrigt en hel massa affärsföretag, som borde stödjas. Det finns aktier att teckna för 100 kr., 500 kr., 1,000 kr. Efter ett års innehållande på klokt sätt af konditoripengarna kunde hvar och en af dessa unga herrar och damer köpa sig en aktie och sen gå vidare i samma riktning.

— Hvilket annat intresse af lifvet skulle det inte bli för dem, slutade notarien Hjus. En människas värde afgöres af, hur hon förvaltar rikedomerna i världen. Dessa unga herrar och damer uppföra sig i hvarje förnufflig människans ögon mycket tanklöst.

Det opassande uppförandet låg alltså, enligt notarien Hjus, hos de klandrande, inte hos honom. Han framlade dessa åsikter för fröken Orth mycket lugnt och klart. Hon hörde noga på allt.

— Notarien har alldeles rätt, sade hon sedan samt berättade för fru Orth, hvad som förefallit.

— Jag delar din mening, sade fru Orth. Han är en utmärkt man.

Och från den dagen upphörde fröken Orth med sina konditorivisiter. Det var då, man började hviska i Mönsterhamn:

— Fröken Orth har slutat gå på konditoriet. Hon är kär i notarien Hjus!

V.

På det sättet gick en tid. Fröken Orth arbetade med stort intresse på kontoret, och hon utbytte dagligen tankar med notarien Hjus.

Så en dag säger hon till honom:

— Notarien vet, att fattigvårdsfrågan nu har blifvit löst i stadsfullmäktige.

Det visste notarien Hjus mycket väl.

— Notarien borde söka bli sekreterare i kommittén, sade fröken Orth.

Men då skakade notarien på hufvudet och skraftade lite grann förargligt. En stund senare skraftade han inte längre.

Fröken Orth berättade nämligen för ho-

nom, att man inom fullmäktige och drätselkammaren ifrigt önskade, att arvodet för det nya fattighuset skulle stanna inom samhället, och var beredd att lämna alla möjliga försprång, vid entreprenaden, åt en stadsbo. Nu fanns det en byggmästarfirma, som stod på aktier, i staden. Den hade skötts illa, och aktierna såldes för en hacka.

Fröken Orth undrade, om det inte skulle vara affär för notarien Hjus att köpa upp aktierna och genom att bli sekreterare i kommittén skaffa firman denna stora entreprenad. Och fröken Orth kunde genom sina förbindelser i staden förvärfa notarien denna sekreterareplats. Det skulle dessutom bli en hel del andra byggnadsarbeten, som kunde ropas in.

Notarien Hjus blef lifligt intresserad, och saken beslöts efter ett långt samtal.

När fröken Orth den dagen kom hem, mottogs hon af en ganska vacker blomsterkvast. Den var från notarien Hjus.

Fru Orth såg bekymrad på dottern. Hon mindes sina farhågor och undrade, hvad som händt i ensamheten på byrån. Men när hon fick höra sammanhanget, sade hon lugnad:

— Det gläder mig, att notarien Hjus är en finkänslig man. Det kan man vänta sig af honom. Och jag är mycket glad, att förhållandet er emellan är så godt!

Fröken Orth skaffade emellertid notarien Hjus platsen som sekreterare i fattigvårds-kommittén och allting gick efter beräkning.

Det var genom denna handling, som hon helt och hållet vann notariens aktning och förtroende.

VI.

Så hände det en dag, att en fattig krymping kom upp på byrån.

När han skulle gå efter att ha fått höra, att hans sak var hjälplös, bad han att få slippa betala på grund af sin fattigdom.

Notarien Hjus funderade ett ögonblick, därefter gick han ut i yttre rummet, där fröken Orth satt.

— Mannen därinne ber att få slippa betala, sade han till henne. Han är synbarligen fattig, så att jag reflekterar på att möjligen bevilja hans anhållan. Jag skulle emellertid vilja be fröken att göra sig något ärende in och se på honom och sedan säga sin mening.

Fröken Orth gick in med några papper.

När hon kom tillbaka, sade hon:

— Han ser visserligen fattig ut, men jag undrar ändå, om det kan vara tillräckligt skäl att låta honom slippa betala något alls. Han kunde ha skött sig bättre, så hade han inte blifvit fattig. Jag anser, att notarien kan ta åtminstone 2 kronor af honom. Det är inte för mycket.

Notarien Hjus tog alltså två kronor, och krympingen gaf sig i väg.

Därefter sade notarien till fröken Hjus:

— Hvad säger fröken, om vi skulle lämna dessa pengar till en person, som förvaltar dem i alla händelser bättre än mannen nyss. Jag menar, om vi skulle lägga ner dem på konditoriet.

— För min del i arvodet? frågade fröken Orth.

— Ja! svarade notarien Hjus.

— Absolut icke! sade fröken Orth. Notarien vet själf, att pengar kunna förvaltas bättre. — Det var nu förlofningen började.

Ty notarien Hjus sade:

— Jag framkastade denna fråga, fröken Orth, liksom jag utbad mig ert råd, utslutande för att utröna, om vår syn på lifvet in i detalj var densamma. Det var aldrig min mening att låta mannen gå utan att betala. Den som söker mig, har därmed, hvem han

vara må, på förhand iklädt sig en förbindelse, som han har att inlösa, och jag skulle handla i högsta grad orätt mot samhällets förvaltningssystem och min egen ställning däri, om jag inte kräde ut min rätt, hvarhelst den finns. — Den nu passerade lilla episoden har till fullo styrkt min förut hysta uppfattning om er, fröken Orth, att ni helt och hållet förstår min plats i samhällssystemet och att ni förstår er egen. Jag har tillåtit mig att, omärklig för er, anställa några sådana här små prof. I hopp att ni inte misstyder dem tillåter jag mig nu vördsamt fråga, om ni äfven kan förstå och gilla mig, då jag härmed anhåller om er hand.

Fröken Orth svarade artigt:

— Jag ber att hjärtligt få tacka er, notarien Hjus, för ert vänliga anbud. Jag tror mig ha rätt att säga, att jag känner mig mycket smickrad af er artighet och att jag för egen del gärna skulle vilja räcka er min hand. Men jag anser mig först böra tala med min mor.

Det gillade notarien Hjus. Helt och hållet.

Fröken Orth bad honom följaktligen komma hem och få definitivt svar samma afton. Hvilket notarien Hjus lofvade.

VII.

När fröken Orth kommit hem, sade hon ingenting till fru Orth. Hon visste nämligen, att fru Orth inte gillade några allvarliga af-färssamtal till middagsbordet.

Men efter middagen framförde hon notariens frieri.

— Jag har tänkt på saken, sade hon. Och om mamma tänker på, att han efter härads-höfdingens död kommer att få hans ställning i stan, så måste mamma medge, att det vore både klokt och passande, om jag accepterade anbudet.

— Ja...! sade fru Orth tankfullt. Kunde han ha utsikter att bli stadsfullmäktiges ordförande som pappa, vore ingenting alls att säga, och jag skulle hjärtligt gratulera dig, kära barn.

— Kära mamma, svarade fröken Orth, det är jag alldeles öfvertygad om, att han blir. Han har precis den lifsåskådningen.

— Du tror det? sade fru Orth.

— Med full visshet! svarade fröken Orth.

— Då skall jag i kväll be Gud välsigna er båda! sade fru Orth vänligt, och därmed var förlofningen beslutad.

VIII.

När notarien Hjus kom, mottogs han alltså af fru Orth. Hon talade en stund med honom, och hon gillade allt, hvad han sade.

Härefter bad hon att få hämta sin dotter.

Fröken Orth inkom nu ensam. Hon gick fram till notarien Hjus.

— Här är min hand! sade hon.

Han tog den och kysste den, och sedan sågo de på hvarann, till dess att fröken Orth närmade sig honom och sade:

— Ska vi kyssas? Jag vet inte, om det är passande nu. Jag har aldrig kyssat någon förut.

— Jag tror att det bör ske! svarade notarien Hjus, hvarefter de båda sträckte sig fram och lade munnarna vänligt mot hvarandra.

— Det är egendomligt sade fröken Orth, att egentligen ha vi mannen i dag att tacka för denna lyckliga händelse.

— Det är mycket rätt, svarade notarien Hjus. På det sättet tjäna till och med fattiga individer af folket ibland till något godt.

Rörd af så hjärtliga ord lade fröken Orth hufvudet mot notarien Hjus axel. Och därmed var förlofningen klar. Hvad krympingen angick, som åstadkommit denna lyckliga

DET STORA PROFVET

INGNINGEN!

Louise for nervöst upp ur salongssoffan.

Var det Erik?

Hon väntade sin fästman hvilken stund som helst. Vid fyratiden skulle han vara tillbaka från sin resa, det visste hon. Sedan han ätit middag hos sina föräldrar, skulle han komma till henne. Och då skulle hon få lof att tala om hvad hon gjort.

Jo, det var han. Hon kände igen hans glädliga goddag till husjungfrun, hans raska steg genom hallen.

Ut att ta emot honom!

— Hvilken lycka att få vara skilda ett par dar och så få återse hvarann! En alltid lika ny och frisk lycka.

Hvad han var hurtig och ställig! För hvar gång han återkom från de där ämbetsresorna tyckte hon att han såg bättre och manligare ut. Och det älskvärdt imponerande draget, som lade sig öfver hans ansikte, då han nu vände sig ifrån henne för att hälsa de tillskyndande medlemmarna af hennes familj, klädde honom. Hon tyckte bra om denna säkerhet i uppträdandet, blott den inte, — hvilket någon gång kunde hända — kom i konflikt med hennes egen själfkänsla. Då chockerade den henne icke så litet, ty som det bortskämda enda barnet var hon van vid all möjlig hänsynsfullhet från sin omgivning.

Efter några minuters allmän konversation i salongen försvunno föräldrarna och modern helt grannlaga och lämnade de unga ensamma i deras egen speciella vrå, den lilla hörnssoffan under rocospiegeln. En

.....
händelse, så anade han naturligtvis ingenting därom. Han satt på krogen med sina sista slantar och berättade för alla sitt besök på byrån och ansåg sig, tack vare att han talat med en så hög herre, som ett skinande ljus. Och den meningen delade hela krogen. Så var det nämligen ställdt i Obacka län på den tiden, och därför prisas den än såsom synnerligen, synnerligen lycklig.

Illustrator: Bertil Lybeck.

stund förflöt under förälskelsens hviskningar och småprat, men hela fiden rörde sig i Louises huvud den tanken under de andra tankarna: "Nu måste jag tala om hvad jag gjort". Hon dröjde emellertid alltfjämt, ty hon visste att bekännelsen skulle medföra en oangenäm förändring i stämningen. Dock, det måste ju sägas, och till sist tog hon på sig en allvarlig min och började:

— Vet du, Erik, vi är borbjudna om fredag på stor middag. Och du med.

— Hvart då?

— Till Ellemans.

— Nå, du hittade väl på något godt skäl för att säga nej.

Hvad han såg rejsamt säker ut! Inte den minsta oro för att hon kunde underlåtit att rätta sig efter hans önsningar, som hon mer än väl kände till. Han tyckte inte om Ellemans. De voro rika uppkomlingar med vräkiga vanor och skroderande ton, och Louise tyckte inte bättre om dem än han. Men de voro i alla fall hennes släktingar, och att inte vörda hennes släktingar var till en viss grad att inte vörda henne själf. Han hade redan ett par gånger åsidosatt sina sällskapsplikter gent emot dem på ett ganska sårande sätt, och hon ämnade inte längre finna sig i det.

— Nej, — sade hon, — det var mig alldeles omöjligt att hitta på någon förevändning, så jag skref att du var bortrest men snart skulle komma hem, och att jag antog att du gärna skulle komma.

Notarien Liffner teg ett ögonblick och befraktade henne. Han var verkligen öfverraskad, ty hon hade aldrig förr försökt disponera öfver honom på detta sätt. Och försöket behagade honom icke, allra hälst som de kommit öfverens om att icke odla det ifrågasvarande umgänget.

— Nå, så hittar jag väl själf på någon undanflykt.

— Nej, Erik, det går inte an. De tror redan att du ser dem öfver axeln och skulle bli säkra på det, om du inte kom. Hvarför ska du såra dem? De är ju ändå mina släktingar.

— Nå, så umgås med dem du. Men jag kan väl slippa.

Hon drog sig ifrån honom och satt där stel och rak. Och när han försökte en smekning drog hon sig ännu längre bort.

— Snart vill du väl inte heller umgås med pappa, mamma och mormor, — sade hon.

— Prata då inga dumheter!

Men nu hade Louise refat upp sig så att kinderna flammade.

Han ville inte visa sig solidarisk med henne. Han ville att hon skulle stå där med skammen att ha svarat ja för honom och sedan inte kunna förmå så mycket öfver honom att han gick med för hennes skull. Han ville visa hennes släkt att den inte var god nog åt honom att umgås med.

— Ja, — sade hon, — pappa, mamma och mormor är heller inte af någon fin och förnäm familj. Pappa har ju bara varit handverkare, en simpel smedsmästare.

Detta var nu en sanning med modifikation. Louises far hade varit innehafvare af en ganska betydande mekanisk verkstad innan han drog sig ifrån affärerna. Men en selfmade man var han ju, och det var både en sak att vara stolt öfver och en ömtålig sak.

Nu var det Eriks tur att känna sig förnämrad. Han satt lika stel och rak i sitt soffhörn som hon i sitt.

— Du tänker just inte högt om mina synpunkter och mitt sätt att bedöma människor, — sade han, kort.

— Hvad ska jag tänka då? När du inte för min skull kan stå ut med att vara en kväll hos Ellemans, kommer det kanske en tid, när

du inte heller kan stå ut med mina föräldrar för min skull.

Repliken var inte blott en oresonlighet utan också en förolämpning. Han öppnade läpparna för att bevisa henne det ologiska i hennes beskyllning, men slöt dem igen. Han höll sig för god att försvara sig, teg, tog fram en cigarrett och ställde sig vid fönstret att röka.

Efter ett par minuter förklarade han att han hade en del skrifgöromål att besörja och måste skynda sig hem, gick så in i rummet bredvid och tog afsked af familjen, hvarefter han följde af Louise begaf sig ut i hallen.

Tysnaden rådde fortfarande emellan dem. Men då Erik fått på sig ytterrocken och stod med hatten i hand, greps Louise af frestelsen att taga ifrån honom den senare och be honom stanna. Hennes stolthet hejdade henne emellertid. När han så tydligt visat att han inte ville offra något af sin själfständighet för henne, skulle hon då förödmjuka sig för honom? Han var hård och egoistisk. Stod han inte där så kall och oberörd, som om hennes sinnesrörelse inte angick honom. Den öfverlägsenhet hon märkt i hans sätt mot andra hade nu vändt sig äfven mot henne. Älskade han henne verkligen varmt och uppriktigt, när han behandlade henne så? Det kunde man sannerligen tvifla på. Hon ville veta det. Ja, hon skulle veta det.

— Om du inte kan göra så mycket för mig, att du kommer till Ellemans om fredag, tror jag inte du bryr dig vidare om mig, — sade hon.

— Jaså, det skulle vara ett bevis på min kärlek, om jag gick dit och åt middag?

Ett leende kröp i hans ögonvrår.

Men Louise log inte. För henne hade saken blifvit allvarlig. Hon hade fattats af ett vildt begär efter att pröfva hans känslor. Hon tyckte plötsligt att hon inte kände honom, fastän de varit förlofvade nära ett år. Hvad sade egentligen smekningar och ömma ord? Hjärtats röst måste kunna tala djupare än så. Och nu ville hon förmå den att tala.

— Ja, — sade hon, — jag anser det för ett bevis.

— Och om jag inte gör det, tar du det för ett tecken på att jag är ovärdig din kärlek och vill inte längre veta af mig?

— Ja, — svarade hon fast och stelt.

I detsamma hon sagt det blef hon likväl rädd, sprang tillbaka till salongen, kastade sig i den lilla hörnsoffan och gömde ansiktet i kuddarna.

Hon lyssnade. Skulle han inte komma in

igen? De kunde väl inte skiljas med dessa förfärliga ord emellan sig. Naturligtvis skulle han komma för att få en närmare förklaring. Han stod bara därute och betänkte sig, eftersom han dröjde. Nyss hade det stöft henne att han tog henne halft på skämt. Nu längtade hon nästan efter att han skulle komma in och försöka skämta bort allsammans. Bara inte gå! Inte gå!

Hon hade kanske lagt för stor vikt vid hans uppträdande mot hennes släktingar? Hon borde kanske ha pröfvat hans kärlek på annat sätt än i fråga om denna sak, som kanhända bara var ett lappri?

Att han inte kom! Stod han kvar ännu? Ja, hon hade ju inte hört ytterdörren öppnas och slutas. Trodde han kanske att hon skulle komma och återta sina ord?

O Gud, dörren! Den hade öppnats. Och nu...? Nu smälde den igen.

Hon sprang upp och rusade ut. Det kunde ju ha varit någon annan, som gått.

Nej, hallen var tom. Han var borta. Han hade väntat på att hon skulle komma, och då han tyckte sig ha väntat länge nog, hade han gått.

Begaf han sig nu hem för att skriva återbud till bjudningen? Ville han visa henne att han inte lät binda sin vilja hvad som än skedde? Eller fann han hennes ultimatum orimligt och dumt? Ansåg han att hon förtjänade straff för sitt enfaldiga påhitt och väntade fortfarande på att hon skulle återta sina ord?

Men vid den tanken reste sig hennes stolthet som en uppspringande fjäder. Ville han förödmjuka henne, så älskade han henne inte, hvilket var godt att få klarhet om. Profvet var ett verkligt prof, om också upprinnelsen var ett lappri, och inte ett finger skulle hon röra för att kalla honom tillbaka.

Vid nioliden dagen därpå började hon vänta telefonbud, ty när hon tänkte på all hans visade ömhet och på hans alltid lika starka längtan att träffa henne, måste hon i alla fall tro på hans kärlek. Den nya dagen, som efterträtt den sömlösa natten, hade gifvit henne en ljusare syn på tingen. Det var ju omöjligt att han skulle vilja förspilla deras lycka genom att framhärda i sin obehagliga själfständighet. Och nu gick hon och lyssnade efter telefonklockorna. Han skulle säkert ringa. Och hon vågade inte gå långt in i våningen af fruktan att försumma kallelsen.

Upprepade gånger ljödo också klockorna men icke för det bud hon väntade. Och när förmiddagen led mot sitt slut och förhoppningarna dalade, började hon tro att han verkligen skrivit återbud till bjudningen.

Hade han gjort det, var allt förbi. Hade han så tydligt visat att han inte tog någon hänsyn till henne, då hade han också visat att han inte älskade henne.

Hur skulle det gå till att få veta hur det förhöll sig? Fråga Ellemans om de fått återbudet kunde hon inte. Det skulle ju blotta ställningen. Och inte ens sin mors utforskningshjälp ville hon anlita. Någon förtrogen kunde hon inte ta. Det skulle kränka Erik. Och ända tills hon var viss på hans hänsynslöshet och bristande kärlek ville hon inte utlämna honom åt någon. Men då var det också omöjligt att få veta det hon ville veta. Och den oändligt långa dagen kröp fram till kväll och natt utan att hon fått den minsta kunskap om Erik Liffners tankar och åtgöranden och utan att han gifvit ett listtecken ifrån sig genom skickade blommor eller annan uppmärksamhet, som hittills alltid brukat ersätta ett uteblifvet besök.

Nästa dag var fredagen, dagen för den Ellemanska middagsbjudningen.

Skulle han låta äfven denna dag gå utan något meddelande? Nå, tom och innehållslös som gårdagen kunde den i alla händelser inte förflyta. Innan aftonen skulle allt vara klart mellan henne och Erik.

Liksom dagen förut saft hon och väntade på telefonbud och spratt till för hvar ringning. Men den väntade kallelsen gafs aldrig, och hennes nervositet vid telefonsignalerna orsakade blott en ny pina, ty den väckte hennes anhörigas uppmärksamhet.

— Att inte Erik låter höra af sig, undrade modern.

— Han har så mycket att bestyra efter resan, svarade Louise, fastän hon inte visste det ringaste om den saken. Men något skäl måste hon ju ge.

Mormodern nickade instämmande. Den där brådskan var ju lätt att förstå.

— Men han kommer väl upp och hämtar er till middagen, frågade hon. — Jag vet inte.

Och Louise måste böja ansiktet djupt ner öfver sitt broderi för att ingen skulle märka att hennes ögon fylldes med tårar.

— Har han inte telefonerat? — Nej.

— Men då får du lof att göra det, så att vi får veta om vi ska vänta på honom eller ej, sade modern.

Louise gaf ett undvikande svar, och strax därefter tog hon på sig ytterkläderna, hängde skridskorna på armen och gick ut. Det var omöjligt att sitta inne och bli utfrågad. Bäst att gå till Brunnsviken och åka långt ut på fjärden, så fick man vara i fred och kanske dämpades också värken i bröstet.

Men när hon kom ut i den friska vinterkylan, kände solskenet omkring sig, såg himlens höga blå öfver sitt hufvud, såg Strömmens vatten blänka i gatuöppningen, slog hennes stämning om. Orsakerna till hennes plåga och oro blefvo så löjligt små, och hon fattade inte hur hon kunnat riskera hela sitt lufs lycka för ett dumt infall. Hvem kunde veta om inte Eriks tystnad berodde på att han också ville ställa henne på prof? Kanske trodde han att hennes kärlek inte kunde vara stor, om hon vidhöll sitt enfaldiga ultimatum, framkastadt i hastigt mod? Kanske väntade han att hon skulle låta höra af sig, liksom hon väntade detsamma af honom?

Det var som att blixtnabbt se lösningen på en gåta, och hon vände genast sina steg mot advokatkontoret, där han var anställd. Men då hon nästan hunnit dit, sjönk hennes lätta sinnessämning igen.

Hvad skulle han tänka, om hon kom dit upp? Att hon var feg? Att hon ville hänga sig fast vid honom hur mycket hon än ogillade honom?

Nej, det kunde hon inte uthärda. Och rädd att möjligen möta honom vek hon af vid första bigata, sprang upp i närmaste spåravn och for till Roslagstull.

En stund därefter var hon nere på Brunnsviken och åkte ut öfver fjärden. Till följd af det härliga vädret var isen full af folk både på den inhägnade banan och utanför. Hon skymtade ett par bekanta ansikten, och orolig för att bli fasttagen ilade hon i väg allt längre bort. Hagas vikar lämnade hon snart bakom sig, och vidare gick det mot Ulriksdal. Snart var hon nästan ensam på det stora isfältet.

Men sina tankar åkte hon inte ifrån. Blott några timmar till och hon skulle stå i Ellemans salong och se sig om efter Erik. Och fanns han inte där, väntades han inte heller, hur skulle hon då kunna stanna kvar, höra på frågorna om honom, hitta på osanningar till svar, prata och le mot människor, medan hon fänkade på ett enda, det att hennes lycka var död.

Och hon åkte och åkte utan att veta hvart,

utan att se sig omkring, tills hon plötsligt snafvade, kände en skarp kyla i ena foten och föll framstupa öfver isen.

Då hon satte sig upp, märkte hon att hon låg bredvid en vak, hvars nattgamla isskorpa splittrats af hennes skridsko och hvars utmärkande granruska hon i sin tankspriddhet icke observerat.

Hennes första förnimmelse var ett slags frött besvikelse. Hvarför hade inte hennes fot glidit midt ut i vaken? Då hade hon nu legat därnere, och all sorg hade varit öfver. Hennes nästa tanke var på den genomblöta kängan.

En ynkelig liten olycka! Hvarför hade hon inte åtminstone gått ner sig ordentligt och blifvit tillräckligt våt, så att det uppstått fara för förkylning och lunginflammation? Då hade hon inte behöft gå till Ellemans. Erik hade blifvit underrättad och kunde heller inte ha gått dit antingen han ämnat det eller ej. Ett bredt streck hade strukits öfver hennes olycksaliga ultimatum, och allt hade blifvit som förut.

Men...? Det föll henne något in. Hvarför kunde man inte korrigerat ödet, när det gjort sin sak så illa?

Snabbt lill beslut, som hon alltid var, reste hon sig, och stadigt hållande sig i den fastfrusna granruskan, pröfvade hon åter vakens nattgamla is med sin skridsko. Den brast grundligare än förut, och denna gång lyckades hon göra så nära bekantskap med det kalla vattnet, att hon blef genomvåt ända till höften. Då räddade hon sig hastigt upp på isen, vred ur kläderna så godt sig göra lät och åkte tillbaka till Stallmästargården.

Ditkommen gjordes hon till föremål för de vänligaste omsorger. Man skaffade filltar, ringde efter bil, och en kvart senare var hon hemma.

Där blef förskräckelsen stor. Hon bäddades ögonblickligen ner, läkaren eftersändes och föräldrarna och mormodern smögo sig ängsliga och beskäftiga kring hennes säng. Den enda som var lugn var hon själf. Och det var hon, som tänkte på att man måste telefonera återbud till Ellemans.

Det skedde. Och när fadern kom tillbaka efter att ha uträttat uppdraget, hade hon en ny order att ge. Man borde väl också underrätta Erik, så att han inte beredde sig att gå på middagen.

Fadern gick ånyo till telefonen och återvände med beskedet att Erik nyss lämnat advokatkontoret, men att man väntade honom tillbaka rätt snart, och då skulle han genast erhålla meddelandet.

Det kom ett välgörande lugn öfver Louise. Nu var det ingenting mer att göra. Ödet hade befriat Erik från det afgörande profvet, och att hon velat utsätta honom för det skulle han nog förlåta henne för det svåra olyckstillbudets skull. Han kunde ju inte veta hvilken del hon haft i denna ödets skickelse, och aldrig i lifvet skulle hon bekänna denna sin feghet hvarken för honom eller någon annan. Förr ville hon dö.

Men så småningom öfvergaf henne det sköna lugnet, där hon låg och väntade på att han skulle komma. Hvarför dröjde han? Nu måste han väl för längesedan ha fått telefonbudet. Hur kom det sig att han inte genast skyndade sig att efterhöra hennes tillstånd? Kunde han fortfarande vara ond på henne för det olycksaliga profvets skull? Kunde han inte förlåta henne att hon varit så osäker på honom, att hon begärt ett bevis på hans kärlek? Hade dei sårat honom, så att ingen försoning var möjlig?

Vid den föreställningen vände hon sig mot väggen och bet i kudden för att hindra sin ångest att brista ut i jämmer.

O Gud, o Gud, hvarför fick hon inte stanna nere i vaken!

Tiden led. Klockan blef fyra. Hon blef fem. Hon blef half sex. Föräldrarna och mormodern turade om att sitta vid Louises säng och aflöste hvarann med hviskande ord och oroliga miner. Visserligen hade ju husläkaren sagt, att det inte förelåg någon anledning till bekymmer, men hvad skulle man tro, när den stackars flickan låg där så blek och lyst och med ett sådant förstördt uttryck i sitt ansikte? Var det skrämelsen, som verkade och skulle göra henne sjuk?

En kvart före sex ringde det på tamburklockan. Och plötsligt reste sig Louise i sängen med en lyssnande min. Hon tycktes höra något, som de andra inte hörde, ty färgen steg på hennes kinder och ögonnen glänste.

Hon hade också hört rätt. Det var Erik, som kom. Dörren rycktes upp, och som en stormvind for han in i rummet, ännu med ytterrocken på och hatten i hand.

— Å, Gudskelof! Gudskelof, — sade han, i det han satte sig på sängkanten och tryckte Louise infill sig.

Mer hade han inte att säga. Han bara stirrade på henne med lyckliga ögon, under det läpparne skälfdes en smula.

— Du fick väl telefonbudet? — frågade hans blifvande svärfar, som också gått och undrat hvarför han dröjt.

— Telefonbudet?

— Ja, jag telefonerade till advokatkontoret om hvad som händt.

Nej, han hade icke fått budet, ty han hade blifvit uppehållen i rätten och gått direkt hem. Det var först nu af den öppnande tjänstflickan han fått höra om olyckshändelsen. Louise sökte hans hand.

— Och du kom ändå...?

— Naturligtvis, — sade han. — Jag skulle ju hämta er till middagen.

Och som hägkomsten af middagen ledde tanken på den ännu icke affagna öfverrocken, krängde han af sig den och stod där i frack och hvit halsduk.

Men nu förstod han inte Louise. Hvarför kröp hon ned med halva hufvudet under täcket? Och hade han hört orätt, eller kom det inte en kväfd snyftning ur kudden? Äfven hennes anhöriga stodo häpna öfver denna oförklarliga sinnesrörelse, och modern lutade sig öfver henne med en fråga.

Då kom det ändtligen en hviskning under täcket. — Ack gå, ack gå! Men låt Erik stanna kvar.

Man lydde. Och när han åter saft hos henne på sängkanten, vände hon sig mot honom.

— Erik, — sade hon, — du är så god mot mig, som varit så dum och oresonlig mot dig. Därför måste jag tala om för dig något, som jag lofvat mig själf att aldrig i lifvet tala om, inte för dig, inte för någon.

Han måste luta sig längre ned mot henne, ty hennes röst var mycket svag.

— Jag är så feg, Erik. Det finns ingen, som är så feg som jag. Jag kunde inte bära risken att förlora dig.

Och hon drog ner hans hufvud till kudden, och med läpparna vid hans öra talade hon om det, som hon lofvat sig själf att aldrig i lifvet tala om.

Men när bikten var slut saft han blott och log.

— Du är inte den fegaste i världen, Louise, — sade han. — Det finns en till, som är lika feg.

Och han strök med handen öfver sin frack och sin hvita halsduk.

Illustratör: Brita Ellström.

Bärs du rundt i rummen kring,
liten syster, af de store,
ter du, som ej någonting
från en ofödd skuggvärld vore
i ditt mänskominne kvar,
när till oss du gifven var.

Stora ögon se sig om
kanske ändå efter färden;
liksom undra att du kom
i den underliga världen.
Rosenstrimma, ljus och skär,
glädjestrinna, som du är!

Ljus vår våning blef igen.
Stora systrars fröjd och gamman,
liten syster, deras vän,
lyser upp för allesamman.
Morgonstrimma, lilla bloss,
du som kom så sent till oss.

Hvart din väg i världen går,
hvad som där i kvällsgrå slöja
mystiskt dig till möte står,
vill ej mig sitt anlet röja.
När jag stupat, du ändå
måste ut i fjärran gå.

Lägg ditt hufvud lätt på sned!
Eggl med kvitter hela huset!
"Klappa kaka", lek i fred,
händer sträck mot morgonljuset,
rosenstrinna, ljus och skär,
glädjestrinna, som du är!

Fredrik Vetterlund.

Skall din barndomsängels sköld
skydda där för nederlagen,
vinternattens bittra köld
och den tomma gråa dagen?
Ingen vet hvart vägen bär.
Liten syster enslig är.

Stora ögon se sig om,
spana fram mot dunkla färden,
undra ännu, att du kom
i den underliga världen.
Vet dock En hvart vägen bär,
Gud som hafver barnen kär.

SANKT-FRANSISKVS ~I~MONTE-CARLO~ AF~FRANK~HELLER~

FRIDTJOF NANSEN BERÄTTAR, att då han korsat Grönland på skidor och äntligen nått fram till de gästvänliga trakterna på västkusten, kände han om nästerna en dof och obelvinglig längtan tillbaka till den hvita öknen därinne, till isen... Jag har ej haft tillfälle att korsa Grönland i hans spår och känna denna längtan tillbaka till isen, men jag har sett folk som varit under isen längre eller kortare tid, och som, när de äntligen kommit loss, genast gripits af längtan tillbaka. En af dem var herr Heinrich Schleussner, hvars bekantskap jag gjorde i Monte Carlo.

Herr Schleussner, som var tjugufem år gammal, mörk, med ett sympatiskt ansikte, var icke blott en typ (därpå var det ingen brist i Monte Carlo), han var äfven en Personnage. På hans visitkort (då vi träffades hade han ett, som han förevisade och därefter stack tillbaka i fickan) stod:

Herr Heinrich Schleussner
Ministerialsekreterär

Budapest.

Följaktligen behandlades herr Schleussner med aktning i den krets hvori jag träffade honom, och hvars sammanhållande band var bristen på alla existensmöjligheter. Skulle vår krets haft en symbol att bära i samlad trupp vid högtidliga tillfällen (som fackföreningarna på 1 maj), hade det bort vara en svängrem — en fält åtdragen, ännu ej såld eller pantad svängrem. Det är tydligt, att herr ministerialsekreterär Schleussner, då han uppenbarade sig i den, skulle mottagas med aktning och någon nyfikenhet.

Herr Schleussner anlände i oktober strax före den egentliga gräshoppsvärmen af spelare. Enligt hvad vi senare fingo veta, tog han till en början in på Hotel de Paris (rum 35 francs om dagen). Efter en vecka flyttade han till Hôtel de Russie. Efter ytterligare tio dagar flyttade han till ett pensionat i Rue des Roses. I midten af november var han mogen och flyttade in på ett möbleradt rum i Beausoleil (den franska delen af Monte Carlo), pris 35 francs i månaden — en månad betald i förskott. Af den packning, som prydt hans rum i Hôtel de Paris, återstod en kappsäck, som herr Schleussner förtroligt kallade sin tornister. På bottnen af denna tornister bar herr Schleussner, i likhet med hvarje annan Monte Carlo besökande, om icke en marskalkstaf så en tiggarslaf. Två dagar efter sitt inflyttande på det möblerade rummet gjorde han bekantskap med sin landsman grefve Borgacz och blef genom denne introducerad i den redan omtalade krets, hvars öfverhuvud grefven var, och där äfven undertecknad var en ovärdig novis.

Jag minns för öfrigt tillfället. Det var en strålande novembereftermiddag. Grefve Borgacz, undertecknad och ännu en broder i

detta franciskanersällskap hade kommit ned till eftermiddagskonsertern utanför kasinot; (gratis)musik var ej förbjuden af ordensreglerna. Vid ett af de betalande borden sågo vi till vår häpnad herr Schleussner — han hade ännu ej hunnit längre på försakens åttafaldiga väg. Grefve Borgacz såg småleende på mig, och vi satte oss på en af de fria bänkarna. Efter en stund kom herr Schleussner bort till oss och blef officiellt introducerad af grefven.

— En förtjusande eftermiddag, mina herrar.

Vi instämde och utbytte ännu några åsikter med herr Schleussner, som var uppretad öfver att samma dag ha förlorat tio francs på ruletten. Tio francs — kunde han ha fått pengar hemifrån? Nej, ty efter ett par ögonblick anförtrodde han oss att han väntade dylika i morgon — kanske i öfvermorgon. Vi åhörde denna förklaring, som är något äldre än Alperna ofvanför Monte Carlo, utan att småle. Därpå sade herr Schleussner plötsligt:

— Nej, nu är musiken slut. Tid att gå och få middag. Följer ni med, mina herrar?

— Tack, sade grefve Borgacz allvarligt. Vi ha redan ätit.

Herr Schleussner lyfte ögonbrynen.

— Redan!

— Ja. Vi ha inte samma måltidsstimmar som ni, herr ministerialsekreterär.

Herr Schleussner gick efter ett ögonblicks tvekan. Jag vet inte om han förstod.

Delta var herr Schleussners katekumenperiod, hvilken som läsaren ser tog litet tid. Därpå gick det emellertid så mycket fortare med herr Schleussners upptagande i församlingen.

En vecka efter ofvan relaterade samtal voro gratiskonserterna i det fria slut. Samma dag mötte jag grefve Borgacz i samtal med ministerialsekreteraren, som tycktes något upprörd. Strax efter min ankomst re-

kommenderade han sig med den utmärkta höfligheten, som karakteriserade honom och försvann i riktning mot kasinot.

— Hvad nu då, grefve? Har han pengar att spela än?

— Nej nej! Han vill taga sin viatique, på ett par dagar nämligen, tills hans pengar komma.

Viatiquen är den biljett och de pengar kasinot utbetalar till olyckliga spelare för att de skola resa sin väg och undvika att belamra träden i parkerna med löpsnaror.

Herr Schleussner tog sin viatique, sålde biljetten, som han fick, till en kypare, och ledde ett par dagar i sus och dus. Vi voro inbjudna och åhörde herr Schleussners beklaganden af de lidanden han genomgått. Hela dagen förut hade han endast fått ett mål.

— Hvarför reste ni inte hem, herr ministerialsekreterär?

— Hem? jag trifs här. Snart får jag pengar!

Det gick en vecka till, utan att pengar kommo. Vid slutet af denna tid uppenbarade han sig hos grefve Borgacz och anhöll om ett lån. Grefven beklagade sin oförmåga.

— Men jag har inte ätit i dag, grefve!

— Inte jag heller, herr ministerialsekreterär!

— Hvad säger ni?! Har ni inte ätit i dag?

— Nej, herr ministerialsekreterär. I går åt jag däremot.

— I går åt ni! Åter ni då inte alla dagar i vanliga fall?

Grefvens lilla småleende i mustaschen öppnade insikten för en ny värld för herr Schleussner — en ny värld, där gatorna ej voro belagda med guld. Han ursäktade sig tafatt hos grefven och tog afsked.

Det dröjde två dar innan vi återsågo honom. Han föreföll något medtagen af S:t Franciski diet (det kröp fram att han likväl fått smör och bröd och kaffe, köpt på kredit i hökarboden och kokt öfver lampan.) Emellertid bar han hufvudet högt och omtalade att han funnit ett utmärkt sätt att fördrifva tiden — att gå upp i kasinots tidningsrum och sitta där. Man höll Pesti Hirlap, Az Est och flera andra ungerska organ.

Vi gratulerade honom, önskade honom att inte bli trött på lekturen och att inte bli tagen på bar gärning.

— Har man inte rätt att gå dit då?

— Nej, herr ministerialsekreterär. Inte då man tagit sin viatique.

— Ja, men hvarför stannar folk i Monte Carlo, sen de tagit viatiquen?

— Den som kunde svara på det, herr ministerialsekreterär! Nå, alla få inte stanna. Polisen är mycket pedantisk, herr Schleussner.

Herr Schleussner funderade på detta ännu då vi skildes åt.

Härmed var hans verkliga inträde i franciskanerordens Monte-Carlo-loge fullbordadt. Ingen af oss som sett honom under katekumentiden kunde ha anat hvilken prydning han en gång skulle blifva för denna or-

den. Och dock torde den ha haft få mera fanatiska anhängare än herr Ministerialsekreterär Heinrich Schleussner. Efter endast en kort tid var han lika invigd i dess regler som någon af oss andra; iakttog med aldrig sviktande trohet de tre föreskrifterna om kyskhet, fattigdom och lydnad, och försummade inga tillfällen att enligt den helige ordensstiftarens förmaning ligga för hans räkning. Och liksom för att herr Schleussner skulle få tillfälle till ännu högre fullkomligheter, ja, till att blifva martyr för den goda saken, hem-söktes han med svåra pröfningar. Då en månad förlutit efter hans inflyttande på det möblerade rummet i Beausoleil var äfven hyran utlupen, och han skulle gälda ny. Herr Schleussner var tyvärr icke i stånd därfill — beroende på en tillfällig försinkelse i postgången från Ungern, enligt hvad han försäkrade sin värd; och påverkad af hans diskreta sätt lät denne honom bo kvar tills vidare. Efter några dagar blef han emellertid påfränsam; herr Schleussners hem blef honom outhärdligt, och han tog tidigt hvarje morgon, innan värden stigit upp, sin tillflykt till parkerna för att undgå värdens italienska väl-talighet. Då började alldeles oförberedt regnperioden; parkerna blefvo obeboeliga, och herr Schleussner sökte skydd, först i tidningsrummet, därpå, då han tyckte sig bespejad af vakten i detta, i kasinots stora förhall. Visserligen hade han inte rätt att vistas där heller, men han trodde sig kunna undslippa uppmärksamhet i den hop af eleganta människor som nu trängdes där. För att få liden att gå började han systematiskt läsa ett ungerskt-franskt ficklexikon, som antikvariatet vägrat att inköpa. Han började på bokstafven a, läste noga och repeterade hvarje sida, under det han i smyg rökte de cigarretter (ofta stora, fina) som bortkastades af de promenerande i förhallen, och då och då betflade för Sankt Franciski räkning af någon landsman, hvars tungomål röjde honom. Dag efter dag satt han på sofforna i förhallen och studerade sitt lexikon; han hade redan hunnit till bokstafven e, och skulle just öfvergå till bokstafven f, då kasinot afbröt honom i hans filologiska studier. En civilklädd herre, som under en tid fixerat honom, kom fram till honom och sade:

— Monsieur, får jag be att se ert kort?

Herr Schleussner utgöt sig i förklaringar, som endast föga vittnade om den senaste tidens energiska själfundervisning.

— Utan kort! Monsieur, får jag be er lämna förhallen genast.

Herr Schleussner lämnade förhallen. Ute

regnade det, små, fina skurar. Hans skor hade samma morgon gjort ett underligt motstånd, då han skrapade dem mot ett skrapjärn utanför kasinot... Han funderade ett par ögonblick och gick därpå ned till järnvägsstationen.

Dock ej för att lösa biljett till Budapest — ej heller för att söka tjuftåka dit. Han placerade sig i andra klassens väntsal, framtog sitt lexikon och drog en suck af välbehag, innan han slog upp bokstafven f. Det var mycket komfortabelt i väntsalen. Det flammade en brasa i en öppen spis, stolarna voro mjuka och bekväma, och han kunde hålla ett öga på de resande genom dörren ut till perrongen för att spana efter landsmän... Här skulle han trifvas, tills regntiden var förbi, och det kunde väl inte dröja länge. Tanken på värden oroade honom ett ögonblick; därpå skänkte kontrasten mellan intervjuerna med denne hemma på rummet och den ro han åtnjöt i väntsalen, honom tröst.

Emellertid var det bestämdt att pröfningarna skulle följa honom. Då han i tio dagars tid studerat i väntsalen och just skulle öfvergå till bokstafven p, ingrep ödet åter och satte just denna bokstaf för hans vidare forskning. En ny civilklädd herre kom fram till honom och sade:

— Monsieur, ni väntar på någon?

— Ja, sade Sankt Franciski lärjunge, lögnaktigt. Det gör jag. Jag väntar på en vän.

— Godt, monsieur.

Den civilklädde herrn gick med en hälsning, men herr Schleussners osanning bestraffade sig. Dagen efter, då han just slagit sig till rätta i stolen, kom samme herre på nytt.

— Monsieur, ni har nu väntat på er vän i elfva dagar. Var god och upphör därmed några ögonblick för att följa mig till gendarmeriet.

Herr Schleussner såg ut på de lätta grå regnskurar, som sköljde ned och pröfvade bottnen i sina skor med tårna. Därpå följde han den civilklädde... Han förstod sig att lämna furstendömet samma dag.

Jag råkade träffa honom strax utanför gendarmeriet. Han meddelade mig sina erfarenheter och såg fundersamt på palmerna i kasinoparken, hvilkas blad blänkte efter regnet. Det hade blifvit torrväder och solen sken.

— Nå, hvad tänker ni göra, herr ministerialsekreterär?

— Hm, jag vet inte.

— Gå och försök att få en viatique till. Det går ibland.

— Nej, då sända de mig i väg.

— Och hvarför i all världen blir ni här?

Herr Schleussner stirrade upp mot himlen, som var blålysande; därefter på Medelhafvet, som var blåare än himlen, därefter på folket, som strömmade fram och tillbaka.

— Regnperioden är nog förbi nu, sade han. Det bor en landsman till mig i Nizza. Jag tror jag skall söka upp honom. Hälsa grefven och de andra! Vi träffas nog!

Han började gå. Jag ropade på honom.

— Hur skall ni komma till Nizza? Ni har ju inga pengar... eller förlåt mig?

— Jag går dit!

Sankt Franciski lärjunge försvann nedför hamnavenyn på sin tjugutvåkilometers vandring. I stället för brevrieten lyste det röda lexikonet i hans hand.

Någon tid efteråt hade grefve Borgacz bref från honom i Ungern. Han hade fallit i armarna på en släkting på Promenade des Anglais i Nizza, ögonblickligen infångats, försetts med nya skor och under bevakning afförts till Budapest. Han arbetade åter i ministeriet, åt och drack hvarje dag och hade upphört att studera sitt lexikon. — Dessutom föreföll han nervös; trufdes dåligt, visste inte hvarför...

— Gott, was für'n Junge, sade grefve Borgacz. Jag vill inte svära på det, men... Hvarför skulle han längta tillbaka hit? Just därför gör han det.

— Ni pratar, grefve. Det är kostombytet nu i början!

Tre månader senare hade jag själf avslutat mina ordensstudier i Monte Carlo och stod just på dess oansenliga station i väntan på grefve Borgacz som lofvat att se mig i väg, då jag såg honom dyka upp i dörren med ett leende i sin svarta knävelborre.

— Schleussner! Han är här igen! Han har just varit hemma hos mig. Han har bott i Mentone i tre veckor i sällskap med en landsman... Han hade gått öfver hit för att fråga mig om jag inte kunde låna honom två francs.

Jag stirrade på grefven, för häpen för att säga något. Därpå kom konduktören skyndande längs tåget.

— En voiture, messieurs!

Jag steg upp och skakade hand med min gamla ordensbroder genom fönstret.

— Farväl, grefvel!

Grefve Borgacz smålog ännu en gång i knävelborren, medan tåget långsamt rullade i väg.

— Au revoir! ropade han.

Illustrator: Bertil Lybeck.

IDUNS JULHÄLSNING

TILL SIN LÄSEKRETS.

JUST NU, I ARETS VACKRASTE OCH BEtydelsefullaste helg, mötas människorna mer än eljes i förståelse och sympati och skänka hvarandra gåfvor som uttryck för sitt hjärtelag. Det är också därför Idun, hvilken sedan 28 år är en bofast vän i de svenska hemmen, funnit anledning att sända en julhälsning rundt hela vårt land, och i den innesluta ett, som vi tro, välkommet meddelande angående

Hvad Idun bjuder under 1916.

Att ånyo betona tidningens program, som skett så många gånger förr, är knappast någon nödvändighet för ett pressorgan, hvilket nu står i begrepp att börja sin tjugunde årgång och därför torde tillräckligt ha visat sitt sköldemärke. Den **rangställning**, vi under decennier af arbete tillkämpat oss som de **svenska hemmens populäraste och bäst redigerade illustrerade veckotidning**, en rangställning, hvilken den offentliga kritiken upprepade gånger vitsordat, den skall det bli redaktionens oafslåtliga sträfvan att med stöd af talangfulla medarbetarkrafter på olika områden alljämt befästa och utveckla.

Bland nyheter för året, hvilka vi särskildt önska framhålla, äro först och främst två af de tre vid Iduns senaste romanpristäffling med första och andra pris belönade arbetena, nämligen

Drottningen

af ANNA WAHLENBERG,

en såväl psykologiskt som i fråga om intresseväckande handling ypperlig hufvudstadsskildring, en målning af modernt stockholmskt hvardagslif, som vi ej tveka att betrakta som den talangfulla författarinnans hittills bästa roman, samt

Släktens ansikten

af GUSTAVA SVANSTRÖM,

en lika intressant som litterärt betydande norrlandsskildring, med hvilken den unga författarinnan ytterligare torde komma att stadga sin redan vunna popularitet. Skicklig fabulering, fin observation och en sund färgrik stil äro egenskaper, som utmärka romanen i fråga. — Dessa båda arbeten skola publiceras i vårt romanbibliotek för 1916.

Under Indiens himmel

heter en serie skisser från Indiens skönaste trakter, författad af en ung svenska, hvilken under sin årslånga resa därute kommit i nära beröring med framstående indier på olika områden samt bl. a. gästaf den indiske diktaren

och Nobelpristagaren Tagores hem, hvarförutom hon personligen deltagit i spännande tigerjakter i Indiens djungler. Skildringarna, hvilka äro gjorda med ledig penna, bli rikt illustrerade med charmanta fotografier.

Med tanke på det intresse för tysk kultur, som under det gångna året vuxit allt starkare hos den svenska allmänheten, förbereda vi en serie:

Det kvinnliga litterära Tyskland i vår tid,

utgörande illustrerade och af diktprof beledsagade essayer öfver moderna skönlitterära tyska författarinnor, af den svenskfödda fru Beatrice Zade i Jena, hvilken skrivit den intressanta monografien "Caroline", som vunnit talrika läsare i vårt land.

Af en mycket uppburen svensk författarinna skall Idun vidare publicera en samling skisser,

Afviga och räta,

Sy-Linas intryck af svenskt nutidslif i familjekretsar och annorstädes, hvaraf vi, med kännedom om författarinnans vakna iakttagelse och pigga stil, vänta oss mycket af intresse för våra läsarinners räkning.

En annan serie och den af hempedagogisk art, om vi så få uttrycka oss, blir

Den moderna husmodern och hennes praktiska uppgifter

af Peter Norden, hvilken författare förut, frånräknadt intressanta bidrag af annan art, hvarmed han framträdtt i våra spalter, i Idun dokumenterat sina insikter i hithörande ämnen genom förträffliga artiklar.

Den rent skönlitterära afdelningen i spalterna skall af redaktionen tillgodoses med den största omsorg, och komma därför talangfullt utförda öfversättningar af utländska klassiska och moderna författare såsom Pusckin, Heyse, Zola, J. P. Jacobsen, Thomas Mann, Friedrich Hebbel m. fl. att omväxla med representativa alster af vår nya svenska berättarkonst, hvaraf må nämnas skisser och noveller af Bo Bergman, Eric Fahlman, Johan Nordling, Sigfrid Siwertz, Gustaf Ullman, Anna Wahlenberg, Elin Wagner m. fl. Af märkligare liggande originalbidrag må nämnas en längre berättelse af Einar Smith, Den underbara blomman, och en likaledes längre novell af Maria Jouvain, Fädernas arf. Äfven åt den svenska lyriken, företrädd af våra bästa skaldenamn, kommer alljämt att beredas plats i spalterna. Konst, litteratur och teater skola jämväl som tillförene behandlas i kåserande revyer af sakkunniga

pennor och där så påkallas åtföljas af vackra och belysande illustrationer.

Åt aktuella händelser ämnar Idun i den mån de kunna anses ha allmänintresse alltfört ägna den största uppmärksamhet, och därmed sammanhänger också vår afsikt att under rubriken

Älskvärdt och näsvist kring dagens »on dit»

göra korta uttalanden i ämnen eller frågor, som dyka upp ur händelsernas ström och genom sin art locka till kåserande behandling.

Världskriget,

hvilket tyvärr också under det kommande året synes bli samma ohyggliga verklighet som tillförene, manar oss till forfarande påpasslighet i fråga om illustrativ framställning af märkliga moment från den pågående blodiga kampen. Våra utmärkta förbindelser med krigsfotografer i olika delar af Europa borga för att vi skola kunna bjuda vår publik ett högaktuellt bildergalleri från de olika bataljplatserna.

Idun utgår för öfrigt under år 1916 allt fortfarande hvarje vecka i ett stort 16-sidigt, rikt illustrerat hufvudnummer samt en 16-sidig bokbilaga: Iduns Romanbibliotek, som en gång i månaden ersättes af Iduns Hjälpreda för hemmet, den senare redigerad af den kända författarinnan af Iduns Kokbok, fru Elisabeth Östman-Sundstrand, hvilken äfven utarbetar Köksalmackans matsedel för hvarje dag året om. Dessutom medföljer hvarje vecka ett B-n:r, hvars textafdelning alternerande innehåller en rikhaltig Mode- och Handarbetsafdelning eller vår omtyckta Ungdomsafdelning, som bjuder på en god, frisk och underhållande läsning för gossar och flickor, samt dessutom i hvarje nummer Iduns Tidsfördrifsafdelning, där veckligen utdelas 2:ne pris à respektive 10 och 5 kronor.

En förmån, som äfven nästa år kommer alla Iduns fasta prenumeranter gratis tillhanda, är dessutom att nämna i Iduns Julnummer, hvilket sedan länge genom sin litterära innehållsrikedom, stödd på bidrag från våra bästa författare, står främst i raden af julpublikationerna.

Ett af vår läsekrets länge närdt önskemål kommer från och med nyåret att uppfyllas i det Iduns hufvudnummer blir häftadt och därigenom väsentligt bekvämare att handtera.

De fullständiga prenumerationsafgifterna för Iduns olika upplagor ställa sig sålunda:

	$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{4}$
IDUN, vanliga upplagan . . .	kr. 6:50	3:50	1:75
„ praktupplagan . . . „	9:—	5:—	2:50

Allt med postbefordringsafgiften inräknad.

Lösnummerpris blir som förut 12 öre.

För TIDNINGEN IDUN

ERNST HÖGMAN

Hufvudredaktör.

NÄR ARTISTER KOKA JULGRÖT

AF MARIA RIECK-MÜLLER

DET VAR VID JULTID EN GÅNG i slutet af åttiotalet. Öfver den stora Seinstaden låg regndiset som en verklig grå slöja, ur hvilken kall fuktighet duggade ner, i sin isande enformighet mer genomträngande än det häftigaste störtregn. Och, ehuru så godt som midt på dagen, fändes den ena gaslågan efter den andra i bottenvåningarnas lokaler.

Det var en sådan där genomruskig decemberdag, som framkallar alla slags olustkänslor hos gatornas trafikanter och kommer alla värdar på barer, kaféer och brassier att gnugga händerna af tillfredsställelse.

Vid ena fönsterbordet i ett litet brasserie på Montmartre hade de tre akademikamraterna Per Öberg, Gabriel Palm och Janne Carlsson nu i mer än en timme suttit och — upplifvande sig med ett par bockar öl — diskuterat ömsevis Forains senaste teckningar och det i lika hög grad oförsämda vädret.

"Säga hvad man vill", — fortsatte Gabriel Palm, också kallad "Lucifer", sin nyss afbrutna tankegång — så är det stil och kläm på allt hvad den karl'n gör. Att han ä' fräck förringar inte saken; och det säger jag er, pojkar, att hade jag bara hälften af hans talang, så gaf jag den så kallade fanen i hela klabbet här och för hem och gjorde gubbar af all Stockholmspopuläsen, akademipamparna allra först. Och blef rik!"

Det var ingen som opponerade sig mot Gabriels Stockholmsfanlasier, och Forain tyckte man

sig för denna gång ha dryftat nog. För resten var det inte någon af kamraterna i allmänhet, som tog "Lucifer" riktigt på allvar. Hans långa gängliga figur hade nu i mer än tre år varit synlig öfverallt i Paris, där konst utöfvades och exponerades. Men det som han själf åstadkommit under denna tid såg man mer sällan till, ehuru han därhemma hade ansetts som en af de mer lofvande och periodvis arbetade mer intensivt än alla de andra tillsammans.

"Det kommer!" sade han själf upplysan-

de, när hans vän Pelle Öberg ibland undrade, om han inte snart skulle "låta hänga sig på salongen".

Gabriel Palm hade rest ut först af kamraterna och med den vissa öfvertygelsen att inom ett år eller högst två återvända som berömd skulptör. Efter ett halft års träget arbete, gick det plötsligen upp för honom att leran var ett futtigt materiel för en eldsjäl som han. Och med iver slog han sig på målningen, där han alltmer kände sig säker på att ha funnit sig själf. Man var väl inte för inte född kolorist och impressionist!

Han hade verkligen också gjort ett par dukar, som tydde på att han inte hade så oränt i sin själfvärdering. Och att den ena af dem blifvit förmånligt såld, betydde ofantligt mycket för hans magra plånbok.

I nuvarande stund hade han emellertid, som sagdt, blifvit led på hela klabbet och började allvarligt fundera på att skaffa sig någon utväg till hemresa. Ett sinnessillstånd, som närmast hade sin orsak i de afskyvärda klimatiska förhållandena — om det nu också hade sin djupaste rot i vissa temperaturväxlingar i hans eget inre.

Förresten var han inte ensam om känslan af håglöshet och olust. De båda vännerna Per och Janne gingo och drogos med liknande förmimmelser — någonting som gjorde att man under de senaste veckorna kommit tillsammans oftare än förut under hela hösten. Det gick inte att arbeta under detta evinnerliga gråväder; andras konstverk hade man sett sig led på, och då återstod ingenting annat än att prata ihop strunt och härskna solidariskt.

När efter en stund brasseriets dörr slöt sig bakom dem, och de stannade på trottoaren, obeslutsamma om hvad de närmast skulle företaga sig samt huru och hvar en dräglig middag se'n borde intas utan större kostnader, kom det plötsligen — som fram-

Och fram träder Lasse bärande en riktig gran.

tvingadt af någon oemotståndlig makt — från den i allmänhet ganska tystlåtna Per Oberg. "Vet ni va' de ä' som rider oss? Jo, vi går här och mjäkar med hemlängtan. Och, ta mej jäkeln, ska vi inte bota oss med att ha julaffon ihop på ren svenska, med gröt och ljus och russin och mandel och hela mojet och vara som barn!"

Han hade funnit pudelns kärna samt det förlösande ordet...

Janne — en gladlynt och om sin och sina närmaste landsmäns stora betydelse för konsten varmt öfvertygad skåning, med röd och hvit hy, starkt utveckladt käkparti och satyriskt tjocka läppar — utbrast med ett nästan saligt uttryck: "Du ä' min lif och knif ett idégeni, Pelle, och det ska' va' riktig risgryns gröt!" Det sista ordet i all sin skånska fyllighet gjorde ett obeskrifligt intryck. Och Gabriel nästan tjöt: "du ska' bli min närmaste arvinge, Pelle, du som kan föra hjärtats och hemlandets talan! Jag lofvar också heligt och dyrt att allt det här jobbet ska jag styra om. Låt si, da'n efter öfvermorrn ha vi julaffon och då ska det vara alldeles som hemma; de bästa flickorna i kotteriet ska vara med och hjälpa till med hemstämningen och allt ska bli som hemma i Skaune" — ifyllde Janne! "Nej, som i himmelriket", afgjorde Pelle Oberg. —

Vid halfåttaliden på julkvällen hade Laura Videll — inom kamratkretsen omkristnad till "Lasse" — sin ateljé så fint uppsnyggad som det stod i hennes makt att åstadkomma med hjälp af dammtrasa, blommor och grönt. Hon var den af de två utvalda kvinnliga kamraterna, som hade de största sympatierna; och som hon därtill var i besittning af den hemtrefligaste ateljén, föll det af sig själfv att man här och inte annorstädes skulle begå julgrötsätande och allt som till den nordiska midvinterfesten annars hör.

"Lasse" — som nu i ett par år målat landskap och blommor både i Paris och i Bretagneska bondbyar — hörde till det lyckliga fåtal, som förstod behålla de en gång förvärfvade vännerna, äfven när hon någon gång hade bättre tur än de. Hon fick ostraffadt säga hvad hon ville, och de flesta tyckte att "Lasse" var bussig och en duktig och redbar förs. — "Och för att vara fruntimmer hade hon en rent af förvånansvärdt schwungig penselföring" — för att tala med Gabriel Palms ord.

Där hon nu stod och med välbehag öfver-skådade sina händers verk, än från ena än från andra sidan af ateljén för att riktigt kunna bedöma färgeffekterna och se, hvad verkan det hela gjorde, tog hon sig särdeles bra ut med det gråblonda, kortklippta håret i låta lockar, och hela det friska, litet tvärhuggna ansiktet strålande af hälsa och godt humör. Hon var kraftigt byggd och föraktade allt fusk med de medfödda linjerna, hvarför hon också med förkärlek klädde sig i reformdräkt med spännprydt läderskärp, fullkomligt obekymrad om den kritlik hon väckte bland "modeslafvarna". Dagen till ära hade hon stuckit ett par gula krokus i skärpet, hvilket gjorde sig bra mot den uniformsblå klänningen.

Och, när nu dörren öppnades af Gabriel, som gick i têtén, med Ellen Wallman och de båda vännerna Per och Janne fäkt i hälar, hälsade han henne med ett: "Hell, moder Svea, och god jul!"

Det blef stämning med detsamma.

Kamraterna hade med sig de viktigaste närings- och njutningsmedlen, af hvilka Janne Carlsson speciellt hade förbehållit sig anskaffandet af risgrynen för att vara säker om, att det skulle bli oförfalskad vara och tillräckligt. Gabriel förde med sig glögg-spriten. Per och Ellen hade i kompis åstadkommit de ljufligaste frukt- och konfektpåsar och en försvarlig mängd socker och kryddor. För att nu inte tala om en del andra mer hemlighetsfulla paket.

Och när hvar och en afbördat sig de olika bidragen, klef Gabriel upp på en stol och inledde kvällens fest med det kloka förslaget: "att den fosterländska gärning, som nu skulle ta sin början, af ingen finge beröfvas sin traditionella färg genom tal om konst och inte konst, brackor, murflar och andra gross-

med näsduken försökt gnida bort lite krapp-lack, som dröjt sig kvar på ena pekfingeret, tog hon itu med att på en fallrik lägga opp en del af innehållet i påsarna.

"Det måtte väl i Guds namn räcka, det hära? Det ä' två kilo" — hördes Jannes röst från köket, hvilket bestod af en gaskokningsapparat på träställning, en hylla med några blygsamma husgeråd och en vattenledningskran, det hela i hvardagslag osynliggjordt genom ett crétonnedraperi, som nu för tillfället var halft draget åt sidan.

Joo, det trodde de nog. Endast Gabriel hördes tveksam och menade, att minst ett halft kilo på person borde man väl ändå ha beräknat; och de voro ju fem.

"Lasse" hade nu emellertid tömt påsens innehåll i pannan, som hon jämte mjölk och en del för aftonens målid nödvändig servis hade anskaffat med portvaktens tillhjälp. Det, som de tyckte ganska rymliga kokkärl-let blef i det närmaste fylldt. Och när nu mjölken slogs på, förekom det dem som om den inköpta ransonen likväl borde bli tillräcklig.

"Och här får du, Janne, som väl ändå kommer att "lägga in" det mesta, hjälpa mej och passa på att det inte kokar öfver — här har du en stålvisp att röra med — medan jag ordnar med något annat." Och Lasse försvann med en hemlighetsfull blinkning bakom ett par i det ena hörnet placerade stafflier, mot hvilka några större taflor blifvit uppställda.

Inom kort tyckte man sig förnimma ett mystiskt sken där bakifrån. Och fram träder Lasse, bärande en riktig liten gran med fända vaxstapeljus, svenska flaggan i toppen och omvirad med en långdans af småfolk, konstnärligt klippta i gult och blått silkespapper.

Det blef ett ögonblick alldeles tyst. Janne hade öfverlämnat både visp och gröt åt sig själfva och stod med blinkande ögon och

händerna knäppta öfver magen. Gabriel makade sig instinktivt närmare Ellen, som stod där röd och strålande som ett barn. Han skulle allra helst ha velat stortjuta, men svor i stället dyrt och heligt inom sig, att det inte skulle dröja alltför länge, innan han hade eget hem och allt det där vackra, ljufliga... Från granen och Lasse gingo hans ögon till Ellen — och blefvo där. Ja, det var ett högtidligt och underligt ögonblick...

Per Oberg, som alltid var den fåordiga iakttagaren, fick i denna stund klart för sig en hel del angående vännen "Lucifer" och undrade ej längre öfver hans plötsliga hemlängtan, eftersom det för länge sen var bestämdt att flickan Ellen skulle slå sig ner i egen ateljé i Stockholm nu på nyåret. Ett godt, nästan faderligt leende krusade hans läppar, när han äfven denna gång fann det förlösande ordet och med öfvertygelse utbrast: "Du är det mest välsignade hedersknyte jag känner, Lasse, och det här ska vi aldrig glömma!"

Nu blef det af sitt eget öfvermått förstum-made jublet lössläppt, och utrop och frågor haglade omkring öronen på "Lasse", som lycklig och med de blå, litet kisande ögonen lysande af munterhet hade ställt sitt lilla jul-träd midt på bordet.

"Gröten! Jesses den fräser öfver."

handlare." Hvilket man enslämmigt förband sig att gå in på.

Belåtet tvinnande sitt spetsiga Boulanger-skägg, hvars röda färgton inte gick att förneka, hoppade Gabriel ned från talarestolen och började full af verksamhetslust rifva upp alla de malnyttiga paketen, skrikande åt de andra "att vara som hemma hos sig och inte stå och gapa!"

"Nix" — ljudet från Janne — "det hära håller du fingrarna ifrån, det ska flickorna ta i håll med." Och med ovanlig snabbhet räddade han risgrynspåsen från "Lucifers" vårdslösa grepp. "Det är allt bäst att sätta på gröten snart, eller hva?" fortsatte han och öfverlämnade det dyrbara materialet till Laura, som stod närmast. "Du kan väl koka gröt, Lasse?"

"Det ä' väl ingen konst," kom svaret, ehuru inte så direkt jakande.

Ellen, en smärt, mörkögd flicka med fina drag och liffulla färger, klädd med artistisk smak, modärn och med en yfvigt friserad lugg, gaf Lasse ett hastigt spörjande ögonkast, där ett litet grand af tvifvel kunde spåras. För sin egen del visste hon, att kokkonsten var en förborgad hemlighet. Men hon litade på att "Lasse" och det matvraket Janne skulle klara den saken. Och sedan hon

"Ser ni gubbar, det här är min julklapp och det enda ni får af mig. Men, det lönar inte allt ni gormar efter, hvar jag fått den ifrån — då vi nu så heligt ha lofvat att inte hvarken tala om konst eller grosshandlare. — Punktum.

"Ah, var inte kitslig nu," kom det inställsamt från "Lucifers" håll. "Som ett undantagsfall betraktadt, så kan du få tala fritt om det här — Jaa, det är säkert som sju!"

"Nå, så kör då! Hör och förvånas. Det ä' somliga, ser ni, som har försänkningar bland pamparna inom Paris' hortikultur." Här sträckte "Lasse" på sig och såg imponerande ut. "Det har jag mitt 'Blommande magnoliaträd' att tacka för. En af dem blef förälskad i det, ser ni, köpte det, titulerade det 'ett underbart konstverk', och blef så charmant mot mej, att han, när vi möttes en gång sen, bedyrade att han aldrig torde öppna fönstret till rummet, där min tafla satt, för att inte fåglarna skulle flyga in och bygga bo bland magnoliablommorna".

"Fy fa-en," kom det från djupet af Gabriels hjärta "sicken fulljädrad fransos! Och den — — —?" — "Jaha, den har jag gjort julgransaffär med — midt i plantskolan. Fick välja själf och fick inte betala mer än fyra francs. — Hade någon ann' kunnat hitta på det, hva?"

Men det fick hon aldrig något svar på.

Som stungen af ett bi hade Janne rusat upp och skrek nu med af förskräckelse vibrerande röst: "Gröten! Jesses den fräser öfver!" Som kastade med slunga stodo både han och "Lasse" i samma stund vid "spisen" och efter dem de andra tre. Det hade verkligen "fräst" öfver och det ganska betydligt. De svällande och nästan torrkokade grynen hade redan en god stund hållit på med att skaffa sig bättre utrymme och lågo i vackra högar rundt pannan, i hvilken det surrade och fräste på ett oroväckande sätt.

"Släck fyren!" kommenderade Gabriel barskt. "A' de ingen som kan laga den här rätten, hva?"

"Den lagas ju allt hva' tygen håller," kom det nervöst från "Lasse", som rådvill såg sig om efter något att maka ner den öfverflödande gröten i, under det att skåningen Janne vemodigt betraktade all den rara maten, som härmed måste anses som tillspillogifven. Till slut sade han med en skymt af oro och tvifvel i rösten: "Hör ni, flickor, ska inte den här gröten koka rätt länge? — Och ä' det inte så att grynen här behöfva en sabla stor plats? Si, jag börjar nu så smått dra mig till minnes en gång, när jag va' lifen påg, och mor skrämde mej med att jag skulle spricka, om jag åt halfkokta risgryn. Det här ser ju också rent förbandt ut!"

"Lasse" som resolut hade fyllt de fem djuptallrikarna med mjölk, och härigenom fått ett af de båda med stor möda anskaffade mjölkkärlen tömdt, fyllde nu detta med den i pannan alljämt öfver alla bräddar pösande grynmassan. Sedan slog hon öfver den mer mjölk, hände åter lågan och sade så med öfverlägset lugn: "Det var bara lite för mycke' gryn till den här pannan. Nu ä' det lagom. Och nu får du, Gabriel, som är' mästare i den konsten, brygga glöggen i lilla tevattenpannan."

Sagdt och gjordt. Gabriel skilde sig med heder från uppgiften. Och den viktiga handlingen, som försiggick på ett fotogenkök, placeradt på en stol midt i kretsen af det inresserade lilla sällskapet, göt ett välgörande och mildt lugn i allas sinnen. Man skålade och njöt, tuggade massor af russin och mandel, skålade igen, började taga itu

I blått och guld.

Af GUSTAF ULLMAN.

EN PRAKTIG, GULDBLOND POJKE
steg ut till bad i kvällblå vik.
Kring honom och hans vida kust.
flöt solglans, sommarklar och rik
och höga rymden tonade
af bränningens musik.

Mig tycktes, sorglös, härlig
jag själfva lifvets ungdom såg
med kraft och skönhet vandra ut
till bad i ödesdjupets våg —
och kampens stora fjärran
i guldglans för sin håg.

med "klapparna" och tyckte att allt var goddomligt. Och Gabriel, som inte för sitt lif kunde vara stilla, hvarken med armar, ben eller tunga, hade börjat ett högstämmt tal om julen, hemlandet och kamratandan, hvilket lofvade att bli riktigt vackert, då han med ens afbröt sig midt i en finare vändning och utropade med vidgade näsborrar: Det luktar här, alldeles jäkligt luktar det!"

"Gröten!" hördes det enstämmiga nödroppet. Och gröten var det, i samma öfverflödande massa som nyss. Men nu omgifven af en ånga, hvars odör tydligen tillkännagaf att den börjat brännas vid.

"Och mjölken, som är slut!" kved Lasse förtviflad. "Vi få ta lite från tallrikarna och förresten slå vatten i", rådde Ellen försöksvis.

"Men hvar i alla helgons namn få tag i någonting att lägga all den här förgjorda risöran på?"

Per räddade nu den kritiska situationen genom att fömma en vas med röda tulpaner på dess innehåll, hvilket inom några minuter var utbytt mot rykande, halfkokt risgrynsgrot.

"Det va' ena fruktansvärda grynen," utlät sig Janne med nästan slocknad stämma. "Dom dricker ju mjölk som en kalf, och min lif och knif tror ja' inte att det ä' någe galet med dom."

"Lasse", som skrufvat ned gaslågan till det minsta möjliga, arbetade med stålvispen under högttryck. Men först nu tycktes det dem som om gröten växte och bredde ut sig på ett rent farligt sätt, allt under det att den hvita

färgen antog en gul ton, och små bruna prickar stego opp på ytan. "Ohjälpligt vidbränd!", mumlade "Lasse" dystert, "och ännu är den inte färdigkokt på en god stund, tror jag."

"Gör ingenting, bara den blir riktigt färdig och räcker till," hördes "Lucifers" uppmuntlande röst.

Och nu torde ingen lämna den ständigt öfverfulla och ideligen vattendrickande pannan. Man turade om med att röra och att söka sig både möjliga och omöjliga kärll att placera gröt i.

"Lasse" innehade inte så många af någoldera slaget; men när denna arbetsamma och rysliga julgröt äntligen var kokt, voro de alla och utan afseende till form och bestämmelse samvelsgrant framledade och fyllde. Där fanns inte längre ett kärll, som inte användes till grötkarott. När så pannans innehåll till slut högtidligen skulle afsmakas, vederbörligen kryddadt med kanel och socker, så befanns det ganska onjultbart.

"Herre Gud — och jag som har blifvit så svulten," suckade Janne.

"Hvem ä' inte det?" var det enhälliga, men föga trösterika svaret.

De medförda godsakerna försvunno med otrolig hastighet. Men man hade beredt sig på att njuta ett sällsynt rikligt och godt mål. Och den inre människan började opponera sig mot att så skamligt ha blifvit dragen vid näsan.

Då afgjorde Gabriel utan långt betänkande den så bedröfligt förolyckade malfrågan med ett myndigt säga: "Mja, mina älskade åhörare, nu ä' de vi som går och tar oss en kotlett och en bock öl på det vänliga mathålet. Det ä' inte jul mer än en gång om året. Och skramlar vi ihop, så räcker det väl. Hva?"

Det befanns verkligen vara tillräckligt.

Och ehuru det hade blifvit fämligen sent, lågade man i väg med återvunnet humör och en sista lång blick på de i imponerande grupp ihopställda, underliga grölkärlen.

"Hvar i alla våra dar tänker du göra utaf med allt det dära?" undrade Janne med en djup suck, vänd till "Lasse".

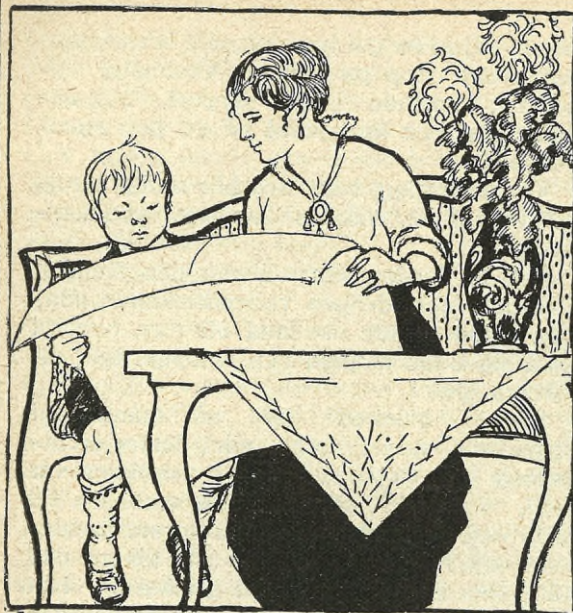
"Fåglar, kaffor och hundar ska ha restaurang här en tid bortåt," kom svaret rappt. "Kanske du vill ta plats som kypare?"

När man vid det vanliga bordet hos père Adolphe hade skaffat kroppen det nödvändiga bränslet, blef sinnessämningen lika oförfalskad glad som förut uppe på ateljén, och de vackra och mer och mindre kvicka saker i olika tonarter, som sades, voro oräkneliga. Då Janne till slut blottade sina innersta tankar, sägande: "Ja, ni ska vela, att jag verkligen var nära att bli kär i "Lasse" i afton — — — men, nu, när jag vet, hur hon kokar risgrynsgrot, så är det förkyldt," då exploderade Gabriel.

Ja, det var en oförliknelig kväll. Och, när man slutligen skildes åt efter att ha följt flickorna hem, förbluffade han kamraterna med att på fullt allvar förkunna, att han på nyåret oåterkalleligen skulle resa hem till Stockholm och bli handverkare.

"Ska göra krukor, ser ni, både med ett och flera öron, för dom ä' min själ användbara. Konsthandverk, så brackorna ska gapa, förstår ni. Godnatt på er och tack för i dag, pojkar!" De voro framme vid Gabriels port. Och de voro belåtna och sömniga som snälla barn — kände inte längre att det duggade och dröp fukt ur en grådisig decemberdimma.

Illustratör: Erik Lange.

Hemmens Tidning

är

GÖTEBORGS AFTONBLAD

Den mest lästa

moderata tidningen utom

Stockholm är

Göteborgs Morgonpost

(Göteborgs största morgontidning)

Största spridning hos den köpkraftiga publiken ej blott i Göteborg utan öfver hela

VÄSTRA SVERIGE

Kraftigt

och af alla anlitadt

annonsorgan!

Herrar annonsörer

som med sina tillkännagilvanden vilja träffa befolkningen i **Arvika** som med förstadsområden har cirka **7000** invånare och det vidsträckt område, för hvilket detta raskt framåtskridande samhälle är hufvudorten, nämligen **Jösse, Nordmarks** och **Gillbergs härader** med deras inalles ca **70,000** invånare, böra beakta, att

Arvika Nyheter

är den i dessa trakter **mest spridda tidningen** och utan lifvel ett af **Värmlands bästa annonsorgan**. Totalupplaga

4,800 ex.

Arvika Nyheter är **västra Värmlands enda frisinnade tidning**. Läses inom alla samhällslager, men har sin största spridning inom landbrukareklassen.

Arvika Nyheter: 5 öre före och 4 öre efter lexten per millimeter. Rabatt: 10 proc. då annons införes 5 ggr, 15 proc. för 10 ggr, 20 proc. för 20 ggr.

Prenumerationspris: helt år kr. 2,75, halfår 1,60, kvartal 90 öre.

BLEKINGE LÄNS TIDNING

DAGLIG MORGONTIDNING

har lika stor postupplaga som bägge de andra i Karlskrona utkommande - - tidningarna tillsammans. - -

ANNONSPRIS:

6 öre före, 5 öre efter och 10 öre i text.

Totalupplaga **10,500 ex.**

Annonsera i

BLEKINGE LÄNS TIDNING

Modernt 6- å 8-sidigt format.

MED ÖFVER 150 ÅR BAKOM SIG ÄR

NORRKÖPINGS TIDNINGAR

EJ BLOTT DEN ÄLDSTA UTAN ÄFVEN DEN MEST SPRIDDA TIDNINGEN PÅ PLATSEN OCH DÄRFÖR VÄRDERAD SOM ETT AF LANDETS YPPERSTA ANNONSORGAN. - - -

Borås Dagblad

med halfveckoupplagorna

Södra Västergötland och Bogesund

utgår i

12,000 ex.

Politiskt ledande tidning, läst både af vänster- och högermän.

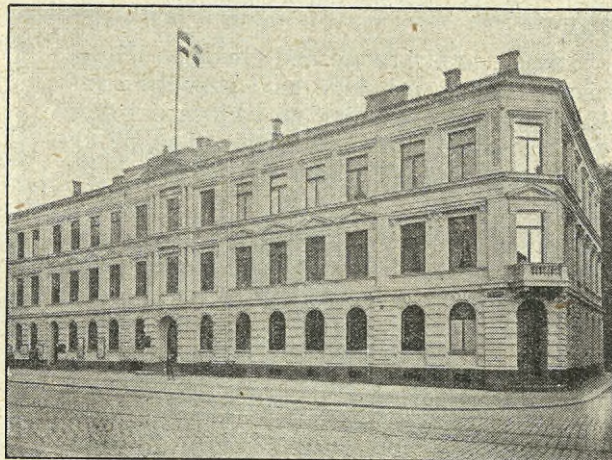
Utmärkt Nyhets- och Annonsgorgan.

Läs

Sydsvenska Dagbladet Snällposten

— Södra Sveriges största och — Malmö Stads enda morgontidning. **ANNONSORGAN AF FÖRSTA RANG.**

Prenumerera för 1916!

Gotlands-Posten,

själfständig, omväxlande, innehållsrik, utkommer 4 dagar i veckan (måndag, onsdag, fredag och lördag).

Jämn spridning öfver hela Gotlands län.

Utgifningsort: **Visby.**

Prenumerationspris **kr. 3** för helt år.

Förträffligt annonsorgan.

Läses af **alla samhällsklasser.**

Skåningar

som bo utanför provinsen, följa alltid med hvad som händer och sker i hembygden.

Icke-skåningar

vilja gärna ha förbindelse med Skåne, handels-, industriens och sjöfartens provins.

Både skåningar o. icke-skåningar behöfva sålunda en god skånsk tidning, en framstående nyhetsförmedlare, ett förstklassigt annonsorgan.

Helsingborgs-Posten

uppfyller i högsta grad alla dessa betingelser, det vet hvar människa i

SKÅNE

Jämtlands-Kuriren

— ÖSTERSUND. —

Östersunds Stads, Jämtlands och Härjedalens **mest spridda tidning.**

Frisinnad och helnykterhetsvänlig.

- PIGG! - RASK! - INTRESSANT! - Totaluppl. **10,000 ex.** Postuppl. **6,200 ex.**

Annonspriset är 7 öre pr mm. med rabatt för längre annonsering.

Den som vill träffa en stor och köpstark publik bör icke underlåta att annonsera i

Jämtlands-Kuriren

Jämtlands-Posten

Redaktion: OLOF BYSTROM. Fil. lic. ALGOT HOLMQVIST.

Jämtlands enda moderata, dagl. tidn.

Bästa annonsorg. för Östersunds stad,

Jämtlands o. Härjedalens landsbygd.

Prenumerationspris: helt år 5 kr.

Jämtlands-Postens annonsbyrå

emottager och befordrar annonser till alla svenska och utländska tidningar.

Jönköpings-Posten

ÄR JÖNKÖPINGS STADS OCH LANS ALDSTA OCH OJÄMFÖRLIGT MEST SPRIDDA TIDNING MED DE FLESTA ANNONSERNA OCH DET OMFÄNGSRIKASTE

INNEHÅLLET.

UPPLAGA NÄRA 11,000 EX. UTGIFVES ALLA SÖCKEN-DAGAR. PRIS: 5 KR PR ÅR. HALFVECKOUPLAGAN JÖNKÖPINGS LANS NYHETS- OCH ANNONSB-LAD 2 KR. ANNONSPRIS I EN UPPLAGA: RESP. 8, 6 OCH 5 ÖRE PR MM. VID ANNONSERING I DESSA TIDNINGAR, SVENSKA POSTEN, SPRIDD ÖFVER HELA LANDET I 11- Å 12,000 EX., HVETLANDA TIDNING OCH HUSKVARNA-POSTEN, GODA ANNONSORGAN FÖR SINA RESPEKTIVE ORTER, BILLIGA

GEMENSAMHETSPRIS.

1836 GRUNDLAGD 1836

ANNONSERA I

**KORRESPONDENTEN,
LANDSKRONA TIDNING.**

EN LÄMPLIGASTE annonstidningen för LANDSKRONA med omnejd. -
Daglig upplaga 3,000 ex. eller omkring 1,000 ex. mera än någon annan platstidning. - - - - -

ANNONSÖRER,

som hafva något att meddela Kristianstads läns burgna befolkning, böra som organ använda

Kristianstadsbladet,

länets mest spridda tidning, som dagl. utkommer i en upplaga af
-- 8,000 exemplar. --

Prenumerera på
och annonsera i

LUNDS DAGBLAD,

den sydsvenska universitetsstadens största tidning.

Nerikes-Tidningen

Upplaga: 11,000 ex.

Örebro läns mest spridda tidning.

Utkommer alla hvardagar. Pris 4,50.

Bästa annonsorgan.

ANNONSPRIS: 6 öre före och 5 öre efter texten, innersidorna 7 öre, allt pr mm.

I Gefle,

som är Norrlands största stad, utgifvas

NORRLANDSPOSTEN,

som är Norrlands äldsta tidning, och

Norrlandspostens halveckouplaga,

som har den största postupplagan af alla Norrlands tidningar.

NYA VEXIÖBLADET

VEXIÖ
utkommer

4 gånger i veckan.

Utmärkt annonsorgan med stor spridning bland köpstark publik inom Kronobergs- och Jönköpings län.

Nya Vexiöbladet med Söndagsbilaga kostar pr år Kr. 3:—.

Oscarshamns-Posten

med

Mönsterås-Posten

som är Oscarshamns stads, mellersta Kalmar läns och norra Ölands förmånligaste tidning för annonsering. --

Minst 20,000 läsare!

Prenumerationspris 3 kr. pr år.
Annonpris 6 öre pr millimeter.

Södra och västra Helsinglands enda frisinnade och helnykterhetsvänliga tidning är

Söderhamns-Kuriren

med stor och jämn spridning bland såväl de talrika arbetarne i sågverksdistrikten, som den stora befolkningen å landsbygden, till stor del bestående af burgna landtbrukare.

Söderhamns-Kuriren

är därför ett utmärkt annonsorgan.

Utkommer Måndag, Onsdag och Fredag middag.

För BLEKINGE STÄDER och LANDSBYGD är DAGLIGA

TIDNINGEN KARLSHAMN

BÄSTA NYHETS- OCH ANNONSTIDNING.

Annonsörer erhålla genom Tidningen Karlshamn jämnaste spridning för sina meddelanden inom Blekinge län.

Annonpris 5 à 6 öre pr mm.

Tidning för Skaraborgs Län

är länsstaden Mariestads sedan många år största och mest spridda tidning

enligt intyg från posten. --

Snabb nyhetstidning. - Mest läst och spridd i norra hälften af länet. - Utmärkt annonstidning. - Vålbärgad köpstark publik. - Moderata annonspris.

Tidning för Skaraborgs län, grundlagd 1821 och under sitt nuvarande namn utkommande sedan 1884, förfäktar

modernt konservativa åsikter och verkar för reformer på det bestående grund gent emot socialistiska omhulvningförsök och liberala eftergifter åt detta håll. Tidningen har följaktligen sina prenumeranter företrädesvis bland de burgnare klasserna, men finnes till följd af sitt billiga pris nästan i hvarje hem i länets norra hälft.

Försumma ej vid uppgörande af nasta års annonsering att efterhöra vår spridning och våra villkor!

Vestmanlands Läns Tidning,

Västerås.

Den äldsta, största och ojämförligt mest spridda tidningen i Västmanland och närgränsande delar af Uppland.

Den enda morgontidningen i länet.

Länets mest anlidade annonsorgan.

Upplaga 9,500 exemplar.

Öresunds-Posten

är

Helsingborgs och ortens mest spridda tidning, utgår dagligen i en upplaga af öfver
8,000 ex.

Frisinnad, arbetare- och nykterhetsvänlig.

Påpasslig, väl underrättad nyhetstidning innehåller ledande artiklar i dagens frågor.

Hvarje lördag medföljer gratis Våra Hem. den omtyckta 16-sidiga bilagan

Bästa annonsorgan. - Spridd inom alla klasser.

Prenumerera!

Östgöten

Östergötlands Aftonblad

är Östergötlands och nordligaste Smålands mest spridda aftontidning.

Utkommer dagligen i 6- à 8-sidigt format.

Bästa nyhetstidning.

Rikt illustrerad.

Främsta annonsorgan!

PRENUMERERA före jul

på

STOCKHOLMS-TIDNINGEN

FÖR ÅR 1916.

Sveriges mest spridda dagblad.

Upplaga öfver **150,000** ex. om dagen.

Nationell. Demokratisk.
Frisinnad. Själfständig.

Nya intressanta följetonger.

Landets främsta nyhetstidning.

Landets främsta annonstidning.

Vill du en Julklapp gifva, som välkommen är och fin,
Du intet bättre kan välja än "E-d-C" från **Hylin**.

Östermalmsg. 24 & 26, STOCKHOLM 5.
Telefoner: Riks 8581, Allm. 6372.

Frälsningsarméns Handelsdepartement

Filial: Södra Allégatan 9, GÖTEBORG.
Rikstelefon 73 76.

Nedanstående m. fl. varor kunna erhållas vid eller genom hvarje Frälsningsarmé-kår, hos många hrr handlande eller direkt från oss.

Musikinstrument. Endast prima och väl justerade: Gitarrer, mandoliner, gitarrmandoliner, gitarrlutor, violiner, violonceller, citrör, konsertinor, dragspel, flöjter, klarinetter, mässingsinstrument, sextetter af förstklassig, böhmisk tillverkning, svensk modell, till 325 och 450 kr. sextett pr extra kontant, trummor, fodral, strängar och öfriga tillbehör. Triumfhoner (talapparater) och ljudskifvor med frälsningsarméstycken. Orglar och pianon från främsta fabriker. Hög rabatt vid extra kontant köp af orglar och pianon.

Ceylon-Téer. Frälsningsarméns äkta, rena, berömda téer. Finaste arom.

Kakao. Frälsningsarméns rena kakao af erkänd förstklassig beskaffenhet.

Dentol. Frälsningsarméns utmärkta munvatten och tandpasta. Munvattnet är på grund af sina stora antiseptiska egenskaper äfven ett förträffligt antiseptikum.

Armé-Tvål. Fin och behaglig, antiseptisk toalettvål.

Viola-Ideal. Finaste toalettvål.

Armé-Skokräm. Terpentinfri, förstklassig skokräm.

Putspulver. Förstklassiga rengöringsmedel för metaller.

Putskräm.

Rikt illustrerad varukatalog, innehållande fullständiga varu- och prisuppgifter, sändes på begäran gratis och franko.

PYRALGIN-TABLETTER

vid förkylning, nervös huvudvärk, reumatism och influensa.

Pris pr rör om 10 st. 50 öre.

PHOSPHO-ENERGON-PILLER

NERVSTÄRKANDE!
KRAFTGIVANDE!

FÖRORDAS AV LÄKARE

PARAMINT-PASTILLER

VID HALS-SJUKDOMAR.
EFFEKTIVT SKYDD MOT SMITTA VID EPIDEMIER.

SODAMINT-PASTILLER

vid halsbränna och magsyra.

Ask om 24 st. 30 öre,
rulle om 20 st. 25 öre.

TILLVERKAS AV **A-B. PHARMACIA** KONTROLLANT: PROFESSORN M.M. K.A. VESTERBERG.

Hvilken tidning

har det klaraste framställningssättet, de läsvärdaste artiklarna, de snabbaste nyheterna, de kvickaste kåserierna och smånotiserna?

Hela den bildade svenska allmänheten svarar:

NYA DAGLIGT ALLEHANDA.

Till alla landsändar komma nyheterna färskast genom Nya Dagligt Allehandas

Kvällsupplaga,

som ständigt har 12 timmars försprång före kollegerna.

NU vet Ni hvilken tidning Ni skall prenumerera på!